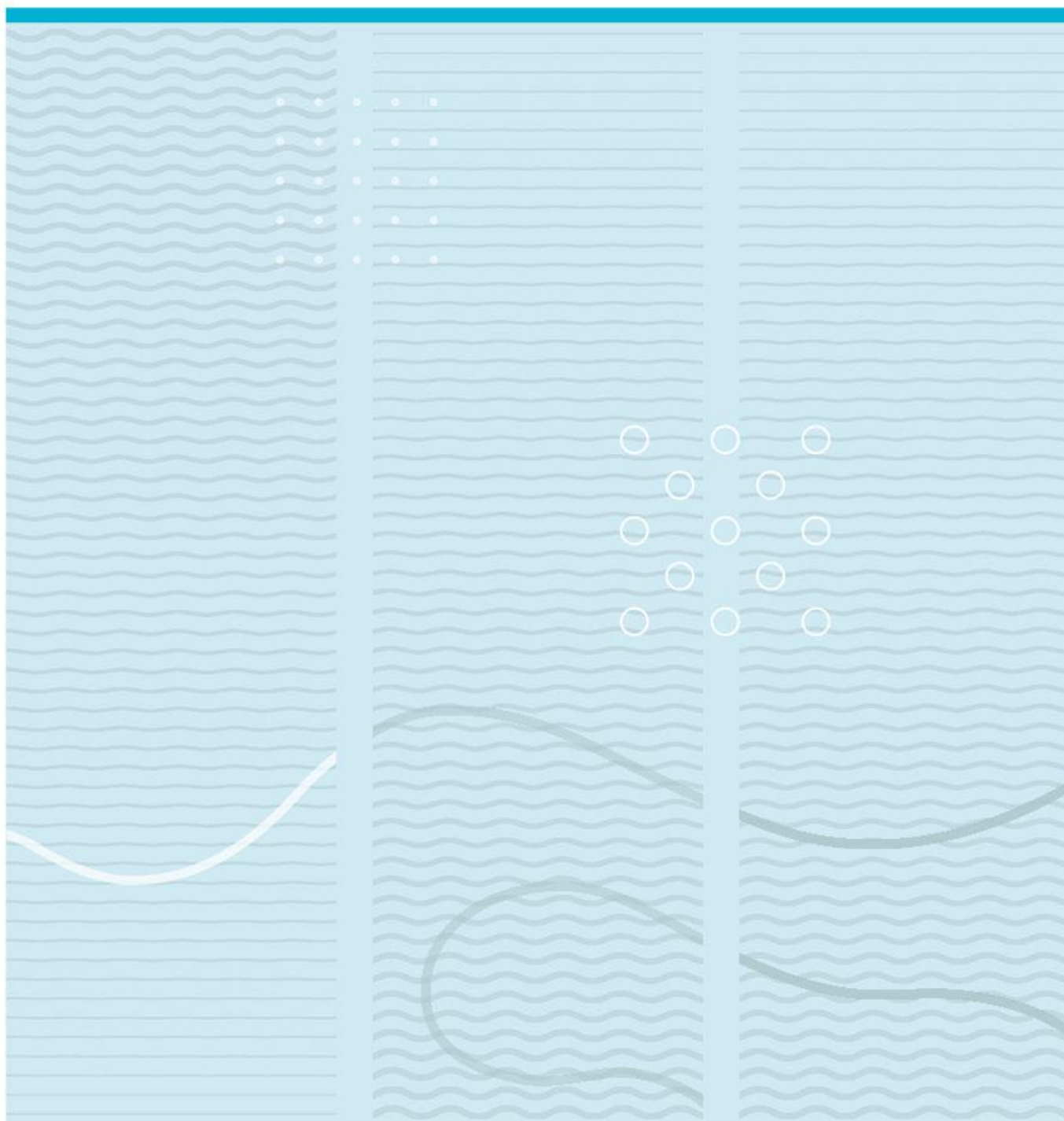

Marte Christensen

Sårbare unge

En litteraturstudie om sårbarhetsfaktorer som kan føre til høyre-radikalisering.

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for Helse- og sosialfag
Institutt for Helse- og sosialfag
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2021 Marte Christensen

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Hensikten med masteroppgaven er å undersøke «hvorfør søker unge voksne til høyre-radikaliserte miljøer?»

For å besvare problemstillingen har jeg valgt å se på ulike sårbarhetsfaktorer som kan føre til radikaliseringsprosessen. I tillegg til sårbarhetsfaktorer, ser jeg også på religion og internett som påvirkningsfaktorer.

Masteroppgavens teoretiske perspektiv baserer seg på Axel Honneths teori om anerkjennelse og Roger Griffins teori om radikaliseringsprosessen.

Masteroppgaven er en litteraturstudie. Litteraturen jeg har valgt, er basert på litteraturens relevans til å besvare problemstillingen. I tillegg har litteraturens gyldighet og kvalitet blitt vurdert. Noe av litteraturen har blitt valgt for å kunne underbygge annen litteratur.

Funnene i masteroppgaven viser personlighetstrekk ved individer som er utsatt for å bli radikalisert og hvordan radikaliseringsprosessen foregår. Funnene viser videre til at enkelte individer i større grad kan være utsatt for å bli radikalisert basert på sosiale og psykologiske sårbarhetsfaktorer, i kombinasjon med påvirkning fra samfunnsmessige faktorer.

Mine funn viser, i lys av Honneth og Griffins teori at enkelte individers opplevelse av krenkelse fører til radikaliseringsprosessen. Opplevelsen av krenkelse er en sårbarhetsfaktor som igjen fører til individets kamp for å oppnå anerkjennelse. Ved å forstå radikaliseringsprosessen som en konsekvens av sårbarhetsfaktorer vil det være mulig å oppnå en forståelse av hvorfor noen søker seg til radikalisererte miljøer.

Abstract

The purpose of this master's thesis is to look into the question “why do young adults seek out right-wing radicalized environments?”

To examine this problem, I have chosen to look for various vulnerability factors that can lead to radicalization. In addition to vulnerability factors, I have also looked at religion and the Internet as influencing factors.

The theoretical perspective of the thesis is based on Axel Honneth's theory of recognition and Roger Griffin's theory of radicalization.

This thesis is a literature study. Which means that I have carefully chosen literature relevant to the research question. In addition, the validity and quality of the literature have been assessed. Some of the literature has been chosen to support other literature.

These findings show personality traits in individuals who are exposed to being radicalized, and how the radicalization process takes place. Additionally, the findings point out that some individuals may be more exposed to radicalization based on social and psychological vulnerability factors, in combination with influence from societal factors.

By using Honneth's and Griffin's theories in this research, it was also found that some individuals have past experiences of being violated. The experience of violation is a vulnerability factor, which in turn leads to the individual's struggle to achieve recognition. By understanding radicalization as a consequence of vulnerability factors, it might be possible to gain an understanding of why some people seek out radicalized environments.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	8
1.1	<i>Problemstilling</i>	9
1.2	<i>Begrepsforklaring.....</i>	9
1.3	<i>Formål med studiet</i>	11
1.4	<i>Forskerens forforståelse.....</i>	11
1.5	<i>Oppgavens oppbygning</i>	13
2	Teori	14
2.1	<i>Bakgrunn for valg av teori</i>	14
2.2	<i>Axel Honneth.....</i>	15
2.2.1	<i>Kjærlighet</i>	16
2.2.2	<i>Rett.....</i>	17
2.2.3	<i>Solidaritet</i>	18
2.2.4	<i>Tredelingens konsekvens</i>	19
2.3	<i>Roger Griffin.....</i>	19
2.3.1	<i>Den fanatiske og den modernistiske retningen</i>	20
3	Metode	21
3.1	<i>Vitenskapsteori.....</i>	21
3.1.1	<i>Hermeneutikk.....</i>	21
3.2	<i>Valg av metode</i>	22
3.3	<i>Litteraturstudie</i>	23
3.3.1	<i>Ulike retninger av litteraturstudie</i>	24
3.4	<i>Utførelse av litteraturstudie.....</i>	25
3.4.1	<i>Inklusjons og eksklusjons liste.....</i>	26
3.4.2	<i>Mine søk.....</i>	28
3.4.3	<i>Oversikt over litteratur</i>	29
3.4.4	<i>Min begrunnelse</i>	32
3.5	<i>Forskningsetikk.....</i>	32
4	Funn.....	34
4.1	<i>Tidligere forskning.....</i>	34

4.1.1	Forebygging av terrorisme	35
4.2	<i>Retninger av høyreekstremisme</i>	37
4.3	<i>Hvorfor blir noen radikalisert?</i>	38
4.3.1	Gruppetilhørighet.....	38
4.4	<i>Radikaliseringsprosessen</i>	39
4.4.1	Nomisk krise	39
4.4.2	Splitting og et manikeisk verdensbilde	39
4.4.3	Fullstendigjøringens belønning	39
4.5	<i>Hvem blir radikalisert?</i>	40
4.5.1	Ensomme ulver.....	40
4.5.2	Bjørgos oversikt.....	41
4.5.3	Menn	43
4.6	<i>Sårbarhetsfaktorer</i>	44
4.6.1	Jobb	44
4.6.2	Utdanning.....	44
4.6.3	Nomisk krise	45
4.6.4	Familieliv.....	45
4.6.5	Antifeminisme	46
4.6.6	Personlige opplevelser	46
4.6.7	Rus	47
4.6.8	Tilpasningsproblemer.....	48
4.6.9	Psykisk helse.....	48
4.6.10	Radikalisering og diagnoser	49
4.7	<i>Globalisering</i>	50
4.8	<i>Radikalisering og religion</i>	51
4.8.1	Islam	52
4.8.2	Kristendom	53
4.8.3	Norrøn mytologi.....	54
4.8.4	Religion som grunnlag.....	55
4.9	<i>Radikalisering over internett</i>	57
4.9.1	Digital subkultur	57
4.9.2	Virtuelle nettverk og sosiale nettverk.....	58
4.9.3	Internett som virkemiddel	59
4.10	<i>Oppsummering av funn</i>	60
5	Diskusjon	63

5.1	<i>Anerkjennelsesteorien</i>	63
5.2	<i>Griffins teori</i>	64
5.3	<i>Søken etter anerkjennelse</i>	65
5.4	<i>Anerkjennelse av radikalisererte individer</i>	67
5.4.1	Radikalisererte individer i lys av Honneth	68
5.4.2	Radikalisererte individer i lys av Griffin	71
5.5	<i>Anerkjennelse av sårbarhetsfaktorer</i>	72
5.5.1	Honneths anerkjennelsesteori	74
5.5.2	Griffins teori	76
5.6	<i>Anerkjennelse og religion</i>	78
5.6.1	Honneth og Griffins teori	78
5.7	<i>Anerkjennelse over internett</i>	80
5.7.1	Honneths teori	80
5.7.2	Griffins teori	81
5.8	<i>Oppsummering</i>	82
6	Avslutning	84
6.1	<i>Videre forskning</i>	86
	Referanseliste	88

Forord

Endelig er det min tur til å levere masteroppgaven. Det har vært en lang, men lærerik prosess. Jeg lært mye om og fått en større forståelse for høyreradikalisering. Selv om det til tider har vært frustrerende og vanskelig å forstå temaet, sitter jeg nå igjen med mye kunnskap. Takk til Moses Deyegbe Kuvoame for god veiledning til oppgaven.

Jeg vil gjerne takke familie og venner for god støtte, oppmuntrende ord og hjelp i en krevende og slitsom periode. En stor takk til mamma for god hjelp i sluttfasen før innlevering.

Jeg vil også takke mine kjære medelever Angelica, Anita, Ibiwunmi og Susanne. Deres støtte på grupperommet har vært helt uvurderlig.

Porsgrunn, 14. mai 2021

Marte Christensen

1 Innledning

I denne masteroppgaven ønsker jeg å finne ut hvorfor ungdommer søker til høyreradikaliserte miljøer.

Bare i 2019 var det flere store terrorangrep som baserte seg på hatkriminalitet. Blant annet angrepet på to moskeer i Christchurch på New Zealand hvor 51 mennesker ble drept og 49 skadet, skytingen på et kjøpesenter i El Paso, Texas hvor 22 mennesker ble drept (Skybakmoen, 2019).

I tillegg til disse terrorangrepene, det siste norske terrorangrepet, angrepet på Al- Noor moskeen i Bærum. En fellesnevner for disse terrorhandlingene og andre terrorhandlinger i nyere tid, er at de har vært rettet direkte mot muslimer og moskeer. Et annet kjennetegn for handlingene er at de har blitt utført av enslige aktører, da spesielt unge menn. Felles for de enslige aktørene er at de har vært knyttet til nettbaserte forum hvor de høyreekstreme helt anonymt kan uttale seg fritt (C-REX, 2019).

Nettfora som 4chan og 8chan er to kjente forum som flere høyreekstreme benytter seg av. I disse nettsamfunnene blir det utviklet en subkultur som blir sett på som konspiratoriske, kvinnefiendtlige, antisemittiske og muslimfiendtlige. På forumene blir det delt tråder og ytringer som hyller og oppfordrer til blant annet vold (C-REX, 2019). Problemet med forumene er at individene er anonyme. På grunn av deltagerens anonymitet blir takhøyden for hva som ytres veldig høy. De høyreradikalisertes meninger blir gjerne ikke godtatt av storsamfunnet, derfor søker de mot grupper og subkulturer som aksepterer og er enige i holdningene som blir ytret. Direktør for internett og nye medier hos IKT Norge, Torgeir Waterhouse, påpeker at en av de viktigste grunnene til at slike nettsamfunn og forum blir populære blant høyreekstreme, er at mennesker med slike holdninger søker miljøer hvor de kan være ekstreme (Thanen, T., Hollum, J. Og Ording, O., 2019). Cathrine Thorleifsson (i Lysberg, 2019) mener at gjennom forumene og nettsamfunnene blir de enslige aktørene en del av et globalt idéfelleskap, hvor deltagere fra hele verden kan dele sine tanker og ideer. Ifølge forsker Tore Bjørgo er nettfora en del av en nyere utvikling som har oppstått de siste årene (Lysberg, 2019). Bjørgo mener også at deltagerens grad av hvor ekstreme de er varier. Noen har nok en større ironisk distanse til ytringene, mens andre kan dyrke de ekstreme holdningene uten å være veldig seriøse, samtidig er det enkelte deltagere som tar ytringene svært seriøst (Bjørgo i Lysberg, 2019). Dette bekrefter også Politiets sikkerhetstjeneste (PST) ved Seksjonsleder Arne Christian Haugstøyl som har uttalt at det er «overraskende mange i Norge som sympatiserer og uttrykker støtte for den type handlinger». Seksjonsleder Haugstøyl påpeker at

andelen medlemmer som oppfordrer til direkte terror er liten, men at medlemmene i større grad deler det samme synet (Klungtveit, 2019).

Inne på forumene får deltagerne inspirasjon fra hverandre, og blir hverandres heiagjeng. Cathrine Thorleifsson påpeker at det er en stor smitteeffekt blant deltagerne og at det finnes et mønster i utførelsen at de er «copycats» det vil si, de som hermer etter hverandre (Lien, M, S., Thanem, T., Lhone, J-L, 2019).

Basert på de siste årenes terrorangrep, medias fremstilling av selve angrepene og personene bak angrepene, ønsket jeg å skrive en masteroppgave om temaet høyrradikalisering. Etter å ha lest i aviser og på nett, innså jeg at mitt tidligere perspektiv om at samfunnet er ansvarlig for å ha skapt terrorister ikke var helt korrekt. Det så ut til at de som blir tiltrukket til miljøet har like holdninger, tankesett og idéforestillinger. Jeg ønsker derfor i min masteroppgave å se videre på om flere av de høyrradikaliserte ungdommene og unge voksne, blir påvirket av de samme sosiale og personlige sårbarhetsfaktorene.

1.1 Problemstilling

Høyrradikalisering er et høyst aktuelt tema i dagens samfunn. Derfor ønsker jeg i denne masteroppgaven å gjøre en litteraturstudie med problemstillingen «Hvorfor søker unge voksne til høyrradikaliserte miljøer?». Jeg ønsker å se på sårbarhetsfaktorer som fører til at ungdommer og unge voksne faller fra storsamfunnet og oppsøker høyrradikaliserte grupper og miljøer.

1.2 Begrepsforklaring

I denne oppgaven vil det bli brukt ulike ord og begreper. I dette avsnittet har jeg valgt å legge ved min tilnærming og forklaring på de mest sentrale begrepene:

Ekstremisme, et ekstremistisk tankesett oppstår basert på en ekstrem moralforståelse eller en ekstrem virkelighetsforståelse (FN, 2020a), dette begrepet kan også knyttes opp mot voldelig ekstremisme

Voldelig ekstremisme, regjeringen forklarer voldelig ekstremisme som en ideologi som oppstår hos mennesker som er tilbøyelige for å ta i bruk vold for å oppnå sine politiske ambisjoner (Regjeringen, 2019).

Høyreekstremisme, brukes for å beskrive voldsomme holdninger fra den politiske høyresiden. Begrepet brukes til å beskrive enkeltindivider, partier og organisasjoner. Høyreekstremer assosieres ofte med fremmedfiendtlighet, rasisme og konspirasjonsteorier (Jupkås, 2019).

Radikalisering, radikalisering blir forklart som selve prosessen som kan ende opp med at en person eller en gruppe blir ekstremister. Ulike kjennetegn for en person som er i en radikaliseringsprosess er at personen tilegner seg et ubalansert verdensbilde, personen er svært lite mottakelig for andre perspektiver. Samtidig vil en person som er i en radikaliseringsprosess være mer åpen for bruk av vold og anser dette som en nødvendighet (Regjeringen, 2019). Ikke alle som blir radikalisert ender opp som voldelige ekstremister.

Identitet, identitet kan bli forstått som oppfattelsen av seg selv, eller som ens eget selvbilde. Identitet blir også forklart som et individs personlighet (store norske leksikon, 2020).

Kultur, kultur blir forstått som en felles betegnelse for et samfunns kollektive adferd, kommunikasjonsmåter og tankemønstre som et samfunn deler (Schackt, 2019).

Subkultur, subkultur beskrives som en avart av en større kultur (store norske leksikon, 2019). Mer spesifikt blir subkultur forstått som en gruppe mennesker som blir ansett som marginaliserte eller avvikende fra storsamfunnet, basert på annerledes interesser. Subkulturer skiller seg fra en større kultur ut ifra hva mennesker gjør og hvordan mennesker er. Mennesker som tilhører en subkultur er i de fleste tilfeller klar over sin avvikende atferd fra storsamfunnet (Gelder 2005, 1 i Sandberg, 2012, 499). Ulempen med begrepet subkultur er at det er en viss fare for å generalisere de ulike deltagerne i gruppen (Sandberg, 2010, 499).

Sårbarhetsfaktorer, forklares som ulike faktorer som innebærer risiko for å utvikle psykiske og fysiske plager basert på ulike belastninger og påkjenninger (Malt, 2019). Sårbarhetsfaktorer har betydning for hvordan man kan forstå individers utvikling av personlighet og hvordan ulike påkjenninger og belastninger kan påvirke utviklingen av psykisk sykdom og i noen tilfeller ideologiske holdninger (Malt, 2019).

Marginalisering, forstås som noe eller noen blir gjort mindre viktig eller holdt utenfor innflytelse eller makt (Nordbø, 2018).

Psykisk helse, blir forstått som den menneskelige opplevelsen av trivsel. Den psykiske helsen påvirkes av relasjoner til medmennesker, forholdet til seg selv og forholdet til samfunnet rundt (Andersen, 2021).

1.3 Formål med studiet

Formålet med masteroppgaven er å se etter ulike sårbarhetsfaktorer i radikaliseres liv og hvordan disse sårbarhetsfaktorene kan påvirke behovet for anerkjennelse. Alle mennesker har ulik bakgrunn, men anerkjennelse er et menneskelig behov alle søker etter. Jeg ønsker derfor å se på disse ulike sårbarhetsfaktorene i lys av Honneths anerkjennelsesteori. I tillegg til Honneths anerkjennelsesteori, bruker jeg Griffins teori om radikalisering. Jeg mener at Griffins teori vil gi en bredere forståelse av hvorfor enkelte individer søker til radikaliserede miljøer.

1.4 Forskerens forforståelse

I masteroppgaven skal jeg se på ulike sårbarhetsfaktorer som fører til at enkelte individer søker etter anerkjennelse i et høyre-radikaliseret miljø.

Jeg har en bakgrunn fra samfunnsvitenskapen med en bachelorgrad i religion, kultur og globalisering fra VID vitenskapelige høyskole. Min bakgrunn har gjort at jeg har utviklet en interesse for samfunnet vi lever i og jeg syntes det er interessant å se på hvordan samfunnet er bundet sammen.

Etter at jeg startet på masterstudiet «forebyggendearbeid med barn og unge» ved universitetet i Sørøst-Norge, fikk jeg en interesse for hvordan barn og unge passer inn og utvikler seg i dagens samfunn.

Samfunnet og kulturen vi lever i påvirker hvordan vi utvikler oss, både som gruppe og som individer (Frønes, 2018, 41). I et moderne samfunn får ofte de ulike medieaktørene en sentral rolle i sosialiseringen av de ulike deltagerne i samfunnet (Frønes, 2018, 42). Sosiale medier, nettforum og delinger av nyheter er kommunikatører for ideologier, holdninger, verdier og perspektiver på hvordan verden ser ut og hvordan verden blir forstått (Frønes, 2018, 42). En slik form for globalisering påvirker kulturaliseringen og sosialiseringen av deltagerne i et samfunn. Kulturalisering kan bli forstått som kulturens ulike muligheter i et samfunn (Frønes, 2018, 42). Dersom et samfunn åpner opp og gir muligheter til at andre kulturer skal få utvikle seg, blir samfunnet ansett som et *mulighetsrikt samfunn*. Mulighetsrike samfunn fører til at samfunnets deltagere får sosial variasjon som igjen påvirker individers utvikling av identitet. På samme måte som et samfunn med få kulturelle muligheter i større grad utvikler likhet blant deltagerne (Frønes, 2018, 42).

Et moderne samfunn som er påvirket av globalisering kan i stor grad kategoriseres som et mulighetsrikt samfunn. Samfunn kan kategoriseres som mulighetsrike fordi globaliseringen som foregår åpner opp for ny påvirkning fra andre deler av verden. Hvordan påvirker denne kulturaliseringen de unges egen identitet?

Frønes poengterer at individers identitet ikke bare handler om individers utvikling av seg selv, men at det også handler om å integrere seg innenfor de fastsatte kulturelle eller sosiale rammene innad i et samfunn (Frønes, 2018, 43).

Min første tanke er at et moderne samfunn i stor grad har ressurser til å tilrettelegge for at alle mennesker, uavhengig av bakgrunn, individualitet og personlighet, har mulighet til å finne sin plass hvor de kan være seg selv. Samtidig tror jeg at et samfunn med så mange muligheter kan gjøre det vanskeligere å finne en plass hvor man hører til. Med dagens teknologi kan det være enklere å søke seg frem til miljøer og grupper på nett.

Før jeg startet med min masteroppgave trodde jeg at høyre-radikaliserte miljøer var forbeholdt en «farlig» gruppe mennesker som i stor grad var uredde og ressurssterke mennesker. Jeg tenkte også

at mennesker som knyttet seg til høyre-radikaliserte miljøer var i opposisjon til samfunnet fordi de trengte nye perspektiver og ny ideologi å følge i sitt liv.

Underveis i studien har jeg utviklet en forståelse av at radikaliseringsprosesser kan påvirkes av mange ulike sårbarhetsfaktorer i et individs liv. For noen oppstår frustrasjon og ønske om en ny retning i livet fra sårbarhetsfaktorer og påvirkningsfaktorer på samfunnsnivå. For andre oppstår frustrasjon fra individuelle sårbarhetsfaktorer som kun påvirker individene selv.

1.5 Oppgavens oppbygning

Masteroppgaven består videre av fem ulike kapitler. Kapitlene tar for seg teori, metode, funn, diskusjon og avslutning. Kapittel to, teori kapitelet omhandler teori fra teoretikerne Honneth og Griffin. Jeg vil i dette kapitelet forklare hvorfor disse teoretikerne er relevant i min masteroppgave. I kapittel tre vil jeg gå gjennom metoden jeg har brukt for å komme frem til mine funn. jeg vil her forklare selve utførelsen av litteraturstudie, presentere litteraturen jeg valgte ut. I tillegg vil jeg forklare hva forskningsetikk er og hvordan det er relevant i min oppgave. i kapittel fire vil jeg presentere funnene fra litteraturstudiet. Her beskriver og forklarer jeg de ulike funnene. Jeg vil vise til sårbarhetsfaktorer som er forbeholdt individer, i tillegg vil jeg forklare samfunnsmessige endringer som fører til forandringer i individers liv. I kapittel fem presenterer jeg diskusjonen. Her vil jeg diskutere mine funn i lys av teoriene jeg har valgt. Her tar jeg for meg ulike sårbarhetsfaktorer som påvirker individers liv og hvordan disse sårbarhetsfaktorene påvirker individers søken etter og behov for anerkjennelse. I avslutnings kapitelet oppsummerer jeg funn og diskusjon, samt hva som kan være interessant å se på i videre forskning.

2 Teori

I dette kapittelet av masteroppgaven vil jeg forklare hvilke teorier jeg har brukt og hvorfor. Jeg vil først begrunne mitt valg for å bruke to ulike teorier. Deretter vil jeg presentere Axel Honneths anerkjennelsesteori og så vil jeg presenterer Roger Griffins teori om radikaliseringsprosessen.

2.1 Bakgrunn for valg av teori

I masteroppgaven har jeg valgt å bruke to ulike teorier fordi jeg ønsker et bredere perspektiv på problemstillingen. Ved å bruke et tverrfaglig teoretisk perspektiv vil jeg forhåpentligvis belyse både de samfunnsmessige faktorene og de individuelle sårbarhetsfaktorene som fører til radikaliseringsprosessen. Selv om jeg hovedsakelig ønsker å få frem de individuelle sårbarhetsfaktorene, kan det være relevant å se de individuelle faktorene i lys av samfunnet som helhet. Samspillet mellom ytre faktorer og enkelt individer kan påvirke menneskenes helse enten om det er positivt, eller som en belastende faktor (Schjødt og Skulte, 2013).

Som blant annet Thorleifsson, uttaler har radikalisererte nettverk og miljøer blitt en arena hvor individer blant annet søker tilhørighet (Thorleifsson i Lysberg, 2019). Ved å bruke Axel Honneths teori om anerkjennelse som teoretisk perspektiv vil det forhåpentligvis gi en forståelse av hvorfor individer handler som de gjør. Alle mennesker har et grunnleggende behov for å bli anerkjent og forstått i livet. Axel Honneth mener at menneskers identitet blir skapt gjennom å bli anerkjent av andre mennesker (Fjørtoft, 2009, 63), Derfor blir anerkjennelse noe som alle ønsker å kjempe for å oppnå.

Roger Griffins teori tar for seg radikaliseringsprosessen og hvordan individer søker seg til miljøene. Hovedsakelig viser Griffins teori at individer som søker til høyre-radikalisererte miljøer gjør nettopp dette fordi de opplever at samfunnet rundt dem er ustabil og at de leter etter en mening med livet (Griffin, 2012b, 105). Griffin deler opp radikaliseringsprosessen i to ulike retninger, den fanatiske og den modernistiske retningen (Griffin, 2012 b, 101). Ved å bruke denne todelingens for å forstå radikaliseringsprosessen, vil det være mulig å se i hvilken grad samfunnet rundt påvirker, samt hvordan individets forståelse av samfunnet rundt dem påvirker valget om å søke seg til radikalisererte miljøer.

Siden jeg ønsker å se på hvilke sårbarhetsfaktorer som påvirker ungdom og unge voksne i valget om å bli deltagere i en radikaliserert gruppe, tror jeg ved å kombinere Honneth og Griffins teori at det vil

være mulig å gi en bedre forståelse av hvordan individers sårbarhetsfaktorer påvirker ulike valg i livet. Selv om begge teoriene ser på individuelle årsaker. Kan Griffins teori være med på å gi en bedre forståelse av radikaliserings, fordi teorien ser på samfunnsmessige årsaker og faktorer som påvirker individene.

2.2 Axel Honneth

Axel Honneth er en tysk filosof født i 1949, han er kjent for å være en del av Frankfurterskolen (Lysaker, 2015). Han er ikke den første til å forske på menneskers behov for anerkjennelse.

Tidligere forskning på anerkjennelse viser at det er flere ting som går igjen. Blant annet viser både Mead og Hegel en felles oppfatning av at alle deltagere i et samfunn bare kan oppnå et godt selvbilde dersom et individ kan lære og forstå andre deltagere i samfunnet (Honneth, 2008, 101).

Felles for Mead og Hegels teorier er at de tar tilbake en tredeling av former for anerkjennelse (Honneth, 2008, 103). En persons individualiseringsprosess forutsetter en gjensidig anerkjennelse blant andre mennesker (Honneth, 2008, 101). Derfor kan samfunnsendringer bare skje gjennom en felles moralsk motivert kamp (Honneth, 2008, 102).

Honneths anerkjennelses teori baserer seg på en grunnleggende tanke om at alle mennesker er avhengige av hverandre. Den eneste måten man kan føle seg fri på, er gjennom anerkjennelse fra våre medmennesker (Lysaker, 2015). Basert på dette mener han at anerkjennelse er et grunnleggende behov alle mennesker bærer med seg, og som alle er villige til å kjempe for (Lysaker, 2015).

Axel Honneth bygger anerkjennelses teorien på en tredeling av faktorer som fører til gjensidig anerkjennelse. Disse sfærene er, intimsfæren, rettssfæren og sfæren for sosial verdsetting.

Honneth kaller selv disse sfærene for kjærlighet, rett og solidaritet (Lysaker, 2015). Ved å basere teorien på en tredeling og skille mellom ulike former for anerkjennelse, vil man kunne se i hvilken sfære enkelte individer opplever anerkjennelse eller krenkelse (Honneth, 2008, 103). På den måten kan man ikke bare se og forklare hvordan mennesker er satt sammen, men tredelingen viser også hvordan samfunnet henger sammen (Lysaker, 2015).

2.2.1 Kjærlighet

Anerkjennelse i form av kjærlighet oppstår i primærrelasjoner som for eksempel familie og nære venner (Lysaker, 2015). Kjærlighet er en viktig sfære å oppleve anerkjennelse i, fordi nære relasjoner er bygget på følelsesmessige bindinger mellom få personer. Kjærlighet blir sett på som det første stadiet av anerkjennelse fordi individer gir hverandre bekreftelse på de ulike behovene man opplever. Dette fører til at vi gir hverandre anerkjennelse basert på hvem man er (Honneth, 2008, 104). Det følelsesmessige eller kjærlighetsperspektivet i primærrelasjonen baserer seg på en balanse mellom tilknytning og individualitet (Honneth, 2008, 105). Den kjærligheten og anerkjennelsen man erfarer i disse relasjonene er med på å skape en kroppslig erfart selvtillit (Lysaker, 2015). Gjennom direkte tilfredsstillende eller gjengjeldelse av anerkjennelse, innses individene at de er avhengige av hverandre for å få dekket behovet for bekreftelse. Anerkjennelsen man gir må være i form av en oppmuntring, eller en form for følelsespreget anerkjennelse (Honneth, 2008, 104).

Ifølge Mead er målet i denne sfæren at «jeget» skal få bygget opp selvtillit nok til å føle seg trygg og anerkjent av andre, selv når man ikke får direkte oppmerksomhet. Ved å oppleve dette vil man føle seg unik, som igjen er med på å bygge opp individets selvtillit (Honneth, 2008, 113). Hegel på sin side mener at anerkjennelse i form av kjærlighet, handler om å «være seg selv i andre». Det betyr at det ikke finnes en spesifikk tilstand, men at det er en kontinuerlig prosess av å være alene og å være sammen. I relasjoner må man hele tiden samarbeide og anerkjenne hverandre for å kunne forstå hverandre (Honneth, 2008, 114).

Anerkjennelse i form av kjærlighet innebærer at individer opplever en emosjonell trygghet basert på ens egne ytringer av de personlige behovene samt erfaringen en har. Den gjensidige anerkjennelsen via erfaringen av kjærlighet er med på å skape og utvikle selvspekt. Gjennom anerkjennelse i form av kjærlighet skaper man en aksept for andre individers selvstendighet (Honneth, 2008, 116).

Dersom man skulle oppleve å ikke bli anerkjent i denne sfæren vil man oppleve en form for krenkelse (Lysaker, 2015).

2.2.2 Rett

Anerkjennelse som en rett handler om alle individers rettigheter i samfunnet, enten i form av rettigheter i demokratiet eller menneskerettigheter (Lysaker, 2015). I utgangspunktet er alle medlemmer i et samfunn akseptert, dette betyr at alle medlemmer har bestemte rettigheter (Honneth, 2008,118). For å kunne oppnå anerkjennelse innenfor rettssfæren må individene forstå at de som samhandlende vesner er innehaver av samfunnets ulike rettigheter. Ved å være innehaver av ulike rettigheter, må individene også erkjenne ansvaret for å overholde rettighetene ovenfor hverandre. Når vi lærer å kjenne andres perspektiver, vil vi få en forståelse samt bygge opp en form for anerkjennelse av andre som rettighetsinnehavere. Basert på dette vil vi kunne forsikre oss om at våre egne rettslige krav blir sosialt tilfredsstilt, på den måten vil i også se på oss selv som rettighetsinnehavere (Honneth, 2008, 117).

Rettsforhold kan bli sett på som en gjensidig anerkjennelse fordi alle deltagere i en stat har de samme rettighetene. Alle blir sett på og behandlet som fornuftige vesner. I denne sfæren er det mulig å oppnå anerkjennelse ved at alle individer forholder seg til allmenne lover og regler. På den måten blir man sett på som et fritt menneske med fri vilje, samtidig som man blir sett på som en del av storsamfunnet og fellesskapet (Honneth, 2008, 117).

I rettssfæren vil alle mennesker få en sosial beskyttelse, basert på sin verdighet. Innenfor rettslig anerkjennelse innebærer denne verdigheten og kravet om verdighet, preg av at byrder og rettigheter er fordelt ulikt mellom alle deltagere i et samfunn (Honneth, 2008, 118).

Rettslig anerkjennelse karakteriseres som en sfære der alle mennesker løsriver fra rettigheter knyttet til forventninger om en spesifikk rolle fordi alle blir sett på som deltagere og blir fastsatt som frie vesner (Honneth, 2008, 119- 120). Rettssystemet kan derfor bli sett på som en universell interesse for alle deltagere i samfunnet (Honneth, 2008, 118).

Ved at et individ blir anerkjent i den rettslige sfæren, blir individet respektert og anerkjent fordi det klarer å orientere seg ut fra moralske normer, dermed blir konkret egenskap ved individet anerkjent (Honneth, 2008, 127). Gjennom rettssfæren vil det være mulig for alle individer å utvikle selvrespekt. Selvrespekten blir en integrert del av mennesker hvor man i underbevisstheten er klar over at man fortjener å bli respektert av alle andre siden man respekterer seg selv (Honneth, 2008, 128).

Alle deltagere i samfunnet har individuelle rettigheter. Når disse rettighetene tildeles individuelt kan enkeltpersonene anse rettighetene som et essensielt punkt, og på den måten foreta valg som fører til en oppnåelse av anerkjennelse (Honneth, 2008, 128).

Dersom man ikke opplever anerkjennelse innenfor denne sfæren, kan man ende opp med en følelse av å bli krenket. Dette kan skje ved at man blant annet ikke opplever likeverdige behandling (Lysaker, 2015).

2.2.3 Solidaritet

Anerkjennelse i form av ytelse og solidaritet handler om at alle medlemmer i et samfunn må bidra til fellesskapet basert på de evner og egenskaper man har. Ved hele tiden å yte sitt beste vil man kunne bli anerkjent for den man er. Følelse av krenkelse oppstår dersom man føler seg marginalisert eller sosialt stigmatisert (Lysaker, 2015).

Solidaritet og sosial verdsetting gjør det mulig for individer å være positive og åpne for sine egne ferdigheter og egenskaper. Innenfor sosial verdsetting finnes det en felles innføring mot verdier som tilkjennegir at alle individers personlighet og egenskaper utgjør en forskjell eller kan påvirke medmenneskers liv (Honneth, 2008, 130). Sosial verdsetting handler om å se ulikheten mellom individer (Honneth, 2008, 131). Anerkjennelse innenfor denne sfæren er linket opp til fellesskapet og dets dannelse av felles verdier og muligheten til å jobbe mot et felles mål (Honneth, 2008, 131). Solidaritet og sosial verdsetting bygger på individualisering av det unike mennesket. I stedet for å se etter egenskaper som egner seg for en kollektiv utvikling, ser man nå på de unike egenskapene ved hvert enkelt individ. På den måten skaper man et komplekst samfunn, bestående av en verdiforestilling som er åpen for ulikheter (Honneth, 2008, 135). Dette fører til at alle individer føler seg inkludert og viktige. Anerkjennelse innenfor denne sfæren innebærer ikke bare at individet får selvtillit over egne evner og egenskaper, men at individet også får oppleve en gruppestolthet. Fordi individet opplever en følelse av at ens egne egenskaper har en verdi for fellesskapet og som fellesskapet anerkjenner (Honneth, 2008,137).

2.2.4 Tredelingens konsekvens

Honneths tre sfærer baserer seg på individers ønske om å passe inn og ønsket om å bli anerkjent for den man anser seg selv for å være. Anerkjennelse er et fenomen som alle individer konstant jobber for å oppnå av de menneskene de omgås med, både av mennesker i nære relasjoner, men også av det generelle samfunnet (Høilund og Juul, 2005, 22). På grunn av sammensetningen av disse tre sfærene må individer oppleve anerkjennelse i alle kategoriene for å kunne oppleve full anerkjennelse (Lysaker, 2015). Honneth mener at dersom vi mennesker opplever å bli anerkjent, opplever vi en følelse av at vi lever et verdig liv. Uten anerkjennelse vil man føle seg oversett (Lysaker, 2015). Dersom mennesker ikke opplever en følelse av anerkjennelse, vil man oppleve å føle seg avvist og krenket. Dersom mennesker opplever krenkelse vil muligheten til selvrealisering forsvinne, samtidig som man mister muligheten til å kritisere og påvirke samfunnet (Pettersvold, 2018). Basert på dette vil mennesker alltid være motivert til å kjempe for anerkjennelse. Honneth anser denne kampen for moralsk, fordi mennesker til enhver tid vil unngå å føle seg krenket. Man kan derfor si at teorien om anerkjennelse baserer seg på både fornuft og følelser, samt konflikt og integrasjon (Lysaker, 2015). Gjennom anerkjennelse vil man ikke bare kunne oppnå forståelse for andre, men man vil også utvikle evnen til å være samfunnskritisk og på den måten kan man være med på å skape endringer i samfunnet (Pettersvold, 2018).

2.3 Roger Griffin

Roger Griffins teori handler om hvordan unge mennesker søker seg til radikaliserede miljøer og hvordan radikaliseringsprosessen foregår. Det finnes ikke en individuell faktor som fører til at noen søker seg til ekstreme miljøer, men det er sammensatt og komplekst (Griffin, 2012b). Ved å bli medlemmer eller ved å sympatisere med ulike grupper, da særlig ekstremistgrupper, skaper sympatisørene en ny mening med livet. Ifølge Eric Hoffer vil man ved deltagelse i disse miljøene føle en tilknytning til et fellesskap og til noe som er større enn seg selv (Hoffer 1966 i Griffin, 2012b, 105). I slike miljøer da særlig i høyreekstreme miljøer, er det mulig for deltagerne å opprette en totaliserende nomos. Peter Berger mener nomos kan bli forstått som en idealtipe for en opphøyd og meningsfull orden, som påvirker det sosiale liv (Berger, 1999, i Griffin, 2012a, 25). Instinktivt vil derfor individer konstruere eller tilpasse seg en sosial tilværelse hvor de selv prøver å pålegge virkeligheten ulike trekk, hvor de selv kan bidra med sin erfaring og dermed blir forstått som betydningsfulle (Griffin, 2012a, 25). Nomos blir tolket som et individuelt underbevisst prinsipp og

illusjon og troen på en overmenneskelig styrke iboende alle individer som er tilknyttet universet. Nomos blir derfor sett på som en slags beskyttende faktor fordi nomos forsvarer den enkeltes individuelle tankesett (Griffin, 2012a, 25).

2.3.1 Den fanatiske og den modernistiske retningen

Roger Griffin hevder at radikaliseringsprosessen enkelte individer gjennomgår baserer seg på menneskers søken etter en idealiserende og ikke- sansbar virkelighet (Griffin, 2012b, 101-102). Mennesker som deltar i høyreekstreme grupper, sympatiserer med et tankesett om at nomos er en forutsetning for all menneskelig erfaring. De opplever at deres nomos blir truet av sekulariseringen som forgår i samfunnet (Griffin, 2012a, 26).

Ifølge Griffin kan man dele radikaliseringsprosessen i to ulike retninger, den fanatiske og den modernistiske (Griffin, 2012 b, 101) Felles for terroristenes tankegang er idéen om at den døende kulturen kan bli ivaretatt eller bli beskyttet gjennom bruk av vold (Griffin, 2012 b, 117).

Den fanatiske retningen forholder seg til tradisjoner, mens modernistene anser samtidshistoriens normoppløsning og fall som ordenes døds-kamp (Griffin, 2012b, 116). Det fanatiske idealet kan bli fremprovosert i en person dersom personen opplever å ikke ha tilhørighet til nomos (Griffin, 2012b, 109). Terroristers oppfattelse er at den døende kulturen kan bli ivaretatt og beskyttes ved bruk av vold (Griffin, 2012b, 117).

Et høyreekstremt miljø påvirker den enkeltes selvfølelse. De radikalisererte går fra å kjenne på en frustrasjon til å kjenne på en følelse av makt og at man er født til å tjene en høyere vilje. På den måten får livet en ny mening fordi man har en oppfattelse av at man er utvalgt til å fullføre et oppdrag (Griffin, 2012b, 110).

3 Metode

I dette kapitlet vil jeg først forklare hvilke vitenskapelig perspektiv jeg har i masteroppgaven, samt hvordan jeg har anvendt et slikt perspektiv. Videre vil jeg forklare hvilke metoder jeg har valgt å bruke for å finne empiri. Deretter forklarer jeg hvordan jeg har utført metoden. Avslutningsvis i dette kapitlet går jeg gjennom forskningsetikk.

3.1 Vitenskapsteori

Samfunnsvitenskap blir forstått som en vitenskap som undersøker og prøver å forstå generelle forhold i samfunnet, blant annet relasjoner mellom mennesker (Berg, 2021). Samfunnsvitenskapen tar for seg hele samfunnet og ikke nødvendigvis bare enkelt mennesker eller grupperinger. Samfunnsvitenskapens hovedfokus og fagområde er de ulike deltagerne i samfunnets handlinger og tanker, samt deltagerne og gruppens relasjoner til hverandre innenfor den helheten de befinner seg i (Grønmo, 2016, 18).

Ved å ha et samfunnsvitenskapelig perspektiv i min masteroppgave vil det være mulig å få en forståelse av hvorfor enkelte mennesker oppsøker høyre-radikaliserte miljøer. Med et samfunnsvitenskapelig perspektiv vil det også være mulig å se på hvordan individer forholder seg til både hverandre og samfunnet rundt. Det vil også være mulig å se på hvordan individers ulike relasjoner påvirker individene i de valgene de tar.

3.1.1 Hermeneutikk

Hermeneutikk som lære og et vitenskapelig ståsted, har opprinnelse i menneskers ønske om å forstå andre mennesker (Hauge og Holgernes, 2005, 71). For å kunne forstå en mening eller en handling må man kunne forstå helheten handlingen forekommer i (Hauge og Holgernes, 2005, 79). Selve forståelsesprosessen kalles for en hermeneutisk prosess. De enkelte utsagnene eller handlingene må bli forstått som en del av en helhet, eller i en kontekst. Helheten på sin side må igjen bli forstått som en rekke individuelle hendelser (Hauge og Holgernes, 2005, 79). Denne fortolkningsprosessen kalles for den hermeneutiske sirkelen. I noen tilfeller brukes også uttrykket «den hermeneutiske spiral». Utgangspunktet for den hermeneutiske spiral er det samme som den

hermeneutiske sirkel, men i spiralen legges det mer vekt på at man kontinuerlig i fortolkningsprosessen utvikler en ny innsikt (Hauge og Holgernes, 2005, 80).

Et særtegn ved hermeneutisk tilnærming, er at det ikke finnes en eksplisitt sannhet (Thagaard, 2018, 41). Ved å bruke hermeneutisk tilnærming innenfor et gitt tema, tolker man de ulike opplevelsene og fenomenene på flere nivåer. Ved å bruke hermeneutisk tilnærming ønsker man å oppnå en forståelse av et tema, som blir sett i lys av en helhet, samtidig som man tillegger de ulike handlingene meninger (Thagaard, 2018, 37).

Radikaliseringsprosessen mange unge gjennomgår for å bli en del av et høyre-radikalisert miljø, er en svært kompleks prosess. Prosessen består av mange ulike elementer og faktorer som kan påvirke individer i valget om å oppsøke det høyre-radikaliserte miljøet. Ofte kan det være vanskelig å peke på en spesifikk utløsende faktor. Jeg har valgt å ha med et hermeneutisk perspektiv i denne masteroppgaven. Dette vil være med på å sette lys på hvor kompleks radikaliseringsprosessen egentlig er. Ut ifra mine funn kan man se at flere av faktorene påvirker hverandre. Funnene viser at påvirkningsfaktorene for radikalisering er med på å gi ny innsikt og åpner opp for flere nye sårbarhetsfaktorer. Et hermeneutisk perspektiv i min masteroppgave vil også kunne vise at sårbarhetsfaktorer individer har eller opplever, kan bli påvirket av samfunnet rundt dem.

3.2 Valg av metode

I min masteroppgave vil jeg ha en nomotetisk tilnærming til problemstillingen. Nomotetisk tilnærming innebærer at man ønsker å avsløre et universelt mønster eller forståelse rundt et tema eller ulike grupper i samfunnet, nomotetisk tilnærming er ikke begrenset til geografiske områder eller tidsperioder (Grønmo, 2016, 442). For å få denne idiografiske tilnærmingen og de menneskevitenskapelige perspektivene rundt feltet, tenker jeg det vil være nyttig å bruke kvalitativ metode. Kvalitativ metode bygger på informasjon som i de fleste tilfeller hentes fra dokumenter eller tekstsitater (Grønmo, 2016, 440). Jeg har derfor valgt å utføre en litteraturstudie med systematisk tilnærming.

I utgangspunktet hadde jeg tenkt å utføre intervjuer eller deltagende observasjon, eventuelt en kombinasjon av disse to metodene for å få en bredere forståelse av feltet. Etter en samtale med en kontaktperson i politiet fant jeg fort ut at kvalitative intervjuer og deltagende observasjon vil

innebære en risiko for min egen sikkerhet. Ved å bruke disse metoden ville det vært nødvendig for meg å kryptere alt av teknisk utstyr, slik at det ikke ville være mulig å hacke meg. Jeg måtte også ha sørget for at det ikke ville være mulig å finne informasjon om meg selv. Selv om jeg ikke poster så mye av meg selv på sosiale medier eller andre sider på nett, påpekte min kontaktperson i politiet at det ville være mulig for personer, for eksempel å hacke seg inn på skolens databaser og få tilgang på ulik informasjon om meg, eksempelvis adresse. I de «farligste» tilfellene fikk jeg også beskjed om at jeg måtte kontakte politiet før møtene, slik at de kunne bistå dersom noe skulle skje. Jeg fikk også beskjed om at det kunne være lurt å ha med venner som kunne sitte i nærheten. Basert på dette fant jeg fort ut at det kunne bli risikabelt å møte personer fra det høyreradikaliserte miljøet. Jeg spurte da min kontaktperson om det ville være en mulighet til å chatte med høyreradikaliserte. Han sa at det var en mulighet. Samtidig fikk jeg beskjed at det var viktig at jeg ikke uttrykte noen meninger, fordi dette kunne føre til at jeg selv ble satt i politiets søkelys. Kontaktpersonen i politiet sa også at det kunne være vanskelig for meg å få kontakt med personer innad i det høyreradikaliserte miljøet fordi de er svært skeptiske til mennesker som er utenfor miljøet. Skepsisen stammer trolig fra at de er redd for å bli dømt for sitt tankesett og at det derfor ikke hadde vært aktuelt for dem å uttale seg over nett til en fremmed. Samtidig kan min og deres ideologiske tankesett gjøre det vanskelig å komme i kontakt, fordi de er uenig i mitt tankesett. Jeg snakket så med min masterveileder om det kunne være aktuelt å intervju avhoppere fra miljøet. Med kontaktpersonen fra politiet sin forklaring i bakhodet tok jeg kontakt med forsker Tore Bjørngo. Hovedsakelig spurte jeg om han viste om noen avhoppere som kunne tenke seg å bli intervjuet. Jeg fikk svar tilbake at det var svært sjeldent avhoppere ville bli intervjuet, fordi de ofte har blitt intervjuet eller avhørt tidligere. Han forklarte også at all eksponeringen av seg selv i ettertid av deltagelsen har ført til at mange ikke vil intervjues fordi de ønsker å legge fortiden bak seg.

Basert på denne informasjonen valgte jeg å bruke litteraturstudie som metode i min masteroppgave.

3.3 Litteraturstudie

Litteraturstudie handler om å bruke, samt tolke eksisterende litteratur rundt et bestemt emne (Aveyard, 2007, 5). Ved å bruke litteraturstudie tar man utgangspunkt i en problemstilling og søker etter litteratur basert på den (Aveyard, 2007, 5). En fordel ved å bruke litteraturstudie er at man

utvikler ny innsikt til temaet, fordi man setter sammen all informasjon man finner i en ny kontekst og får dermed en ny forståelse (Aveyard, 2007, 5-6).

En annen fordel ved å bruke litteraturstudie er at man samler store mengder litteratur som vil bli satt sammen og oppsummert. På den måten blir større mengder litteratur tilgjengelig for alle (Aveyard, 2007, 6). Ulike aktører som for eksempel nettaviser og andre faglige organisasjoner publiserer ulik informasjon rundt ulike temaer. I disse fremstillingene blir det bare publisert utklipp og deler av det «store bildet». Litteraturstudie kan være med på å samle informasjon og gjøre at sann og riktig informasjon blir tilgjengelig for allmennheten (Aveyard, 2007, 7-8).

Sett i et samfunnsperspektiv er litteraturstudie viktig, fordi viktig informasjon blir satt i en kontekst og fremstilles i et større bilde (Aveyard, 2007, 11).

En tredje fordel ved litteraturstudie er at det er mulig å presentere en større mengde litteratur, samtidig kan dette også være en ulempe. Blant annet ved at det bare er noen utvalgte artikler som blir presentert basert på hva forskeren selv tenker er relevant (Forsberg og Wengström, 2013, 26).

En annen ulempe ved litteraturstudie er at tekstene og litteraturen som blir fremstilt kan i flere tilfeller være sekundærkilder, det betyr at litteraturen har blitt tolket. Dette kan igjen føre til at det originale perspektivet kan ha blitt påvirket av nye forfattere (Dalland, 2012, 73). Den som utfører litteraturstudiet kan også selv tolke litteraturen feil (Forsberg og Wengström, 2013, 26).

Det kan også være problematisk å bruke annen litteratur dersom forskningsfeltet er i rask endring og at litteraturen og kildene en bruker ikke er oppdatert (Dalland, 2012, 73).

3.3.1 Ulike retninger av litteraturstudie

Litteraturstudie blir delt inn i to retninger; systematisk tilnærming og narrativ tilnærming.

Systematisk tilnærming innebærer at man bruker ulike ord og begreper i søket, basert på forskningsspørsmålet. På den måten oppnår man kun relevante søkeresultater (Aveyard, 2007, 58).

Ved å bruke systematisk tilnærming finnes det ulike måter å utføre søk. Man kan kontakte forfattere eller gjøre søk i relevante journaler. Det er også mulig å gjøre søk i referanselister og elektroniske søk i databaser (Aveyard, 2007, 63- 64). Systematisk tilnærming er dermed en eksplisitt (Aveyard, 2007, 11-12), mens narrativ tilnærming er en udefinert metode av søk, kritikk, og synteser i litteraturen (Aveyard, 2007, 14). Narrativ tilnærming blir ofte sett på som en prosess i litteraturstudie, som ikke produserer nok reliabilitet i bevisene som kommer frem (Aveyard, 2007,

14). Reliabilitet handler om påliteligheten til litteraturen eller materialet som blir samlet inn. Dersom en studie har høy reliabilitet betyr det at studiet har blitt utført på en nøyaktig måte og at dersom noen andre benytter seg av samme forskningsopplegg, får de nøyaktig samme data (Grønmo, 2016, 444). Dette vil være med på å påvirke oppgaven eller studiets validitet. Dersom en studie har høy validitet betyr det at innsamlet data er gyldig. Høy validitet i en studie fører til at resultatene av innsamling av informasjon er relevant for problemstillingen. Validitet i en oppgave antyder om datamaterialet samsvarer med undersøkelsesopplegget og forskerens idé (Grønmo, 2016, 447).

3.4 Utførelse av litteraturstudie

I min masteroppgave har jeg valgt å utføre manuelle søk. Jeg tenkte det vil være mest naturlig å gjøre elektroniske søk i databaser og søk i referanselister, da det finnes veldig mange dyktige forfattere, forskere og institusjoner som har skrevet ulike rapporter og artikler rundt temaet høyre-radikalisering. Elektroniske søk i databaser og referanselister vil ikke alltid være fullkomne, derfor ville jeg også benytte meg av snøballmetode innenfor søk. Innenfor kvalitativ metode går snøballmetoden ut på at man bruker intervjuobjektene eller informantene til å finne nye informanter. Informantene er med på å velge ut eller foreslå de neste informantene, og slik fortsetter det til man føler utvalget er stort nok. På den måten kan man si at utvalget av informanter og utvelgelsesprosessen «baller på seg», på samme måte som en snøball blir større når man ruller den i snø (Grønmo, 2016, 117).

Jeg har derfor valgt å gjøre elektroniske søk i databaser og gjøre søk i referanselister, altså ta i bruk manuelle søk innenfor litteraturstudie.

Innenfor litteraturstudie vil snøballmetode bety at jeg finner nye kilder og informasjon i artiklenes referanselister. I tillegg finner jeg nye søkeord ved å se på databasenes egne forslag og synonymer knyttet opp til mine søk.

Jeg har i enkelte tilfeller benyttet meg av narrativ tilnærming, men kun i tilfeller hvor jeg mener kilden kan bli ansett til å ha høy troverdighet. Eksempelvis har jeg brukt fritt søk på ulike søkemotorer, benyttet meg av tekster, ulike rapporter og andre forklaringer fra PST, regjeringen sin nettside eller FN (forente nasjoner) sine nettsider. Fra disse sidene har jeg valgt å bruke

opplysninger som kommer direkte fra kildene, altså opplysninger som ikke er gjengitt av andre forfattere.

I tilfeller hvor kildene er anerkjent, mener jeg narrativ tilnærming kan være med på å styrke validiteten til en tekst, fordi man presenterer forskning fra seriøse aktører. I min masteroppgave syntes jeg det var viktig å få med opplysninger fra PST. PST er en aktør som bruker mye ressurser på å prøve å forstå radikalisererte og overvåker radikalisererte miljøer, særlig over nett.

Jeg har også utført søk på enkelte forskere som for eksempel Tore Bjørgo og Roger Griffin. Jeg gjorde narrative søk på disse forskerne fordi jeg vet at de er noen av de fremste forskerne innenfor sine felt. Ved å bruke både nasjonale og internasjonale anerkjente forskere, tror jeg at oppgaven vil oppnå en høy validitet.

Jeg har også fått tilsendt artikler fra min veileder, Moses Deyegbe Kuvoame.

3.4.1 Inklusjons og eksklusjons liste

For å kunne oppnå relevante søkeresultater er det nødvendig å sette opp en liste med inklusjons- og eksklusjons kriterier. På den måten vil man så tidlig som mulig kvitte seg med unødvendig og irrelevant informasjon (Aveyard, 2007, 58). Inklusjon- og eksklusjonslisten kan i noen tilfeller ende opp med å bli en kombinasjon av begrensinger fordi oppgaven og søkene blir avgrenset (Aveyard, 2007, 60). Det er derfor svært viktig å være åpen for å utvide inklusjonslisten underveis.

I utgangspunktet bestod min inklusjonsliste derfor av disse elementene:

- Unge menn (18-30)
- Artikler fra USA og Europa
- Kvalitative studier
- Artikler med begreper som: ekstremisme, radikalisering, anerkjennelse, psykisk helse, identitet, kultur, subkultur og høyreekstremisme
- Publiseringer etter 2011
- Primærkilder
- Både engelsk og norsk språklig
- Direkte eller indirekte relatert mot temaet radikalisering

Eksklusjonslisten ser dermed slik ut:

- Kvantitative studier
- Studier gjort i/ om Midtøsten
- Artikler eller studier som inkluderer informanter under 18 år
- Artikler omhandlende religion

3.4.1.1 Begrunnelse for inklusjons- og eksklusjons kriteriene

Jeg har valgt å inkludere kvalitativ metode i min inklusjonsliste. Ved å bruke kvalitativ metode ønsker man å finne ut av hvordan et tema oppleves (Kvale og Brinkmann, 2018, 84). Kvalitative studier går i dybden og søker etter å oppnå en forståelse rundt temaet. (Kvale og Brinkmann, 2018, 44-45). Jeg har valgt å inkludere både engelsk og norsk litteratur. Jeg har valgt å inkludere europeisk og amerikansk litteratur. Høyreekstremisme og radikaliserings er et utbredt problem på flere kontinenter det er derfor mulig å finne større mengder informasjon ved å inkludere utenlandsk litteratur. Høyreekstremisme og radikaliserings har ikke vært et like kjent problem i Norge, men fikk et oppsving etter 22 juli 2011. Begrepene jeg har valgt å inkludere i denne studien er basert på hvilke begreper jeg knytter til høyreekstremisme og radikaliserings. Jeg har valgt å utelukke kvantitative studier fordi jeg mener det ikke er relevant for problemstillingen.

Jeg har også valgt å utelukke artikler som handler om religiøs radikaliserings, da det er stor forskjell mellom religiøs radikaliserings og høyreekstremisme når det kommer til tankesettet deres. Jeg har valgt å utelukke undersøkelser og artikler som omhandler Midtøsten av samme grunn som jeg har valgt å utelukke religiøs ekstremisme.

3.4.1.2 Endringer i inklusjons- og eksklusjons kriteriene

Underveis i søken etter litteratur fant jeg ut at det ville være lurt å inkludere kvantitativ forskning. Ved å bruke kvantitative studier og forskning i denne masteroppgaven, innså jeg at det var mulig å få en bedre oversikt over årsaker til radikaliserings. I artikkelen fra PST som jeg henviser til i presentasjon av mine funn, gir et svært godt overblikk over andel av befolkningen som er tilknyttet miljøet. Samtidig som artikkelen gir et svært godt overblikk over ulike sårbarhetsfaktorer som kan føre til at noen søker mot høyreradikaliserings miljøer. Jeg mener derfor det var nødvendig å åpne opp for muligheten for å benytte kvantitative studier.

I utgangspunktet ønsket jeg ikke benytte meg av litteratur som omhandler religiøse perspektiver. Jeg trodde at fokus på religion var forbeholdt religiøst radikaliserte, men etter å ha lest noen tekster innså jeg at religion kan påvirke et høyreradikalisert tankesett. Dette førte til at jeg likevel valgte å inkludere religion i min masteroppgave. Fra å anta at søken mot høyreradikaliserte miljøer ikke baserte seg på religion fant jeg ut at religion kan være en viktig faktor for å bli radikalisert. Som det kommer frem i del 3.4.2. mine søk, utførte jeg noen søk med avgrensning til år 2000-2014. Søkene var ment som en test, men jeg fikk en relevant artikkel. Senere i utvelgelsen var jeg nøye med å holde meg til litteratur publisert etter 2011.

3.4.2 Mine søk

Jeg har hovedsakelig valgt å bruke oria.no som database til å utføre mine litteratursøk. Jeg mener oria.no er en oversiktlig side, som gir mulighet til å få en oversikt over ulike litteratur og ulike forfattere. Alle søk er gjort høsten 2020.

I et av de første søkene jeg gjorde brukte jeg søkeordet «høyreekstremisme», jeg avgrenset søket til artikler, både norske og engelske. Jeg har i dette søket avgrenset til årstallet 2000-2014. Jeg valgte å avgrense til denne perioden, for å få en oversikt over hva slags artikler som lå ute. Totalt i dette søket kom det opp 17 treff. Av treffene så jeg nærmere på seks stykker. Av disse treffene endte jeg opp med å bruke en artikkel.

I et annet søk brukte jeg søkeordene «ekstremism & terrorism». Jeg avgrenset søket til artikler og inkluderte også her både norsk og engelsk. Totalt fikk jeg 42 treff

Ved bruk av søkeordet «terrorisme» fikk jeg 119 treff.

Jeg fant ut at mange av artiklene ikke var like relevante for min oppgave, fordi jeg var på utkikk etter sårbarhetsfaktorer og faktorer som spiller inn på behovet for å søke anerkjennelse. Det ble også vanskelig å finne forfattere som man kunne stole på. Jeg endte derfor opp med å utføre narrative søk basert på ulike forskere.

Jeg startet derfor å søke på ulike forskere og forfattere, blant annet Tore Bjørge, Harald S. Klungtveit og Viggo Vestel. Dette er tre svært anerkjente personer innenfor forskning på radikaliserte personer. Jeg brukte også organisasjoner og forskningsbaser, som blant annet C-REX og PST, som jeg tenkte kunne ha relevant informasjon til oppgaven min. Ut ifra disse benyttet jeg meg av snøballmetoden, for å finne mer informasjon. Gjennom referanselister og artikler fra nevnte forskere og organisasjoner fant jeg blant annet teori fra Roger Griffin.

3.4.3 Oversikt over litteratur

Ut ifra disse kriteriene valgte jeg derfor følgende litteratur i min masteroppgave
(se matrisen på de to neste sidene, side 31 og 32)

Referanse	År	Hensikt/problemstilling	Metode	Resultater	Egne kommentarer
Bjørge, Tore	2015	Hvem blir radikalisert?	Artikkel	Fremstilling av ulike karaktertrekk ved hvem som blir radikalisert	Utfyller Bjørgos modell som er fremstilt i Viggo Vestel sin bok
Gremmerli, Tobias	2015	Online- radikalisering på internett	Rapport	Ser på utviklingen av radikalisering over nett, samt ulike forebyggingsstrategier	
Grønnerød, Jarna Soilevuo., Andersen, Anrnfinn J., Hellevik, Per Moum	2016	Radikalisering og psykisk helse -en kunnskapsoppsummering	Litteraturstudie	Ser på ulik forskning om psykisk uhelse og radikalisering, samt hvordan den psykiske helsen spiller inn på radikalisering	
Pedersen, Bernt Erik	2016	Roy Jacobsen, Odins soldater ødelegger den norrøne kulturarven	Avisartikkel	Viser radikaliserteres mistolkning av norrøn mytologi	Gir en bedre forståelse av hva norrøn mytologi er
PST	2021	Temarapport: Dataspill, selfie-jihad og livestreaming av terrorangrep: Hvordan ekstreme digitale nettverk påvirker terrortrusselen i Vesten og Norge	Temarapport	hvilken rolle slike digitale nettverk har i dagens terrortrusselbilde og hvordan de påvirker trusselen fra ekstremistiske aktører	

PST	2019	Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer i høyreekstreme miljøer i Norge?	Kvantitativ forskning	Fremstilling av ulike sosioøkonomiske kjennetegn ved høyreekstreme personer i Norge	Gir en god oversikt over ulike
Sivertstøl, Anette	2016	Norrøn mytologi og åsatro har ingenting med nazistiske verdier å gjøre	Debattinnlegg/avisartikkel	Fremstilling av radikaliseres mistolkning av kultur og historie	Perspektiver på norrøn mytologi og høyreekstremisme
Skoglund, Audhild	2013	Sinte hvite menn. De ensomme ulvenes terror	Litteraturstudie	En studie om soloterrorister. Skoglund ser etter fellestrekk og ulikheter blant soloterrorister	sammenligner ulike terrorister og deres bakgrunn
Strømmen, Hannah M	2020	En høyreekstrem bibel?: bibelforskning etter 22.juli.	Forskningsartikkel	Ser på hvilken rolle bibelen spiller for høyre-radikalisering	
Sunde, Inger Marie	2013	Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på nett	Litteraturstudie/ Kunnskapsgjennomgang	Kunnskapsgjennomgang om radikaliserings og voldelig ekstremisme på nett	
Vestel, Viggo	2016	I gråsonen. Ungdommer og politisk ekstremisme i det nye Norge	Kvalitativ studie	Forskning på hvorfor og hvordan ungdommer i Norge tiltrekkes ekstreme politiske standpunkter	Inkluderer både høyreekstremisme og ytterliggående islam

3.4.4 Min begrunnelse

Det finnes mye litteratur rundt temaet om høyre-radikalisering. Mye av litteraturen som er tilgjengelig er av varierende grad av validitet og reliabilitet. Kildekritikk handler om kildenes relevans, troverdighet, og tilgjengelighet (Grønmo, 2016, 438).

Litteraturen jeg har valgt å bruke i min masteroppgave, har blitt valgt ut basert på relevans for masteroppgavens problemstilling; «Hvorfor søker unge voksne til høyre-radikaliserede miljøer?», i tillegg til litteraturens gyldighet og generell kvalitet (Dalland, 2012, 74).

Litteraturens gyldighet er basert på forfattere av teksten eller institusjonen som har publisert artikkelen (Dalland, 2012, 74). Blant annet har jeg brukt litteratur fra Viggo Vestel, Tore Bjørge og litteratur som har blitt publisert av Politihøgskolen. Alle disse aktørene er anerkjente innenfor feltet som handler om høyreekstremisme. Andre artikler jeg har valgt har hatt relevans for problemstillingen fordi de enten har sett spesifikt på sårbarhetsfaktorer eller andre faktorer som kan påvirke individer til å oppsøke et radikaliseret miljø. Andre artikler jeg har tatt i bruk har vært relevant for å underbygge annen litteratur som jeg har benyttet i dette studie.

3.5 Forskningsetikk

Forskningsetikk forklares som ulike bestemmelser som må overholdes for å kunne sørge for at vitenskap som presenteres er innenfor moralens rammer (Grønmo, 2016, 436). Forskningsetikken tar for seg metoden som anvendes, samt de ulike resultatene og hvordan de fremstilles i et forskningsprosjekt. Forskningsetikk er også relevant for hvordan problemstillingen i et forskningsprosjekt blir utformet (Skoie, 2020).

Det finnes både nasjonale og internasjonale utforminger for forskningsetikk. Felles for alle normene og reglene som fremstilles, er at alle bygger på at man som forsker er pliktig til å ha respekt for andre personer som involveres i forskningsprosjektet (De forskningsetiske komiteene, 2018).

Forskningsetikkens retningslinjer blir som oftest delt inn i tre ulike kategorier (Forskningsetiske komiteene, 2018). Disse tre kategoriene innebærer:

- 1) At alle individer som på en eller annen måte er involvert i forskningsprosjektet skal bli beskyttet mot krenkelse. Man baserer utøvelsen, samt fremstillingen av

forskningsprosjektet på prinsipper om rettferdighet og respekt. På denne måten blir individer som i en eller annen form deltar eller blir inkludert, ivaretatt (Forskningsetiske komiteene, 2018).

- 2) Forskningen skal ikke forårsake skade på hverken samfunn, miljø eller enkelt individene som deltar, men skal være relevant for samfunnet. På den måten kan man oppnå målet om at samfunnet skal få nytte av forskningen, uten at det går på bekostning av individer eller miljø (Forskningsetiske komiteene, 2018).
- 3) Det siste området innenfor forskningsetikken handler om at forskeren har et ansvar for å fremstille en troverdig utvikling av kunnskap og informasjon. I stor grad handler dette om plagiering eller manipulasjon av forskningsmateriale man har samlet inn (Kalleberg, 2003, 186). God forskningsetikk handler derfor om å ha respekt for andre forskere og forfatteres verk, dette kan blant annet skje gjennom kreditering og riktig kildehenvisning (Forskningsetiske komiteene, 2018).

Siden jeg har valgt litteraturstudie som metode i min masteroppgave, er særlig det siste punktet viktig. I min oppgave vil god forskningsetikk være å kreditere forfatterne og forskerne av artiklene jeg bruker, samt riktig kildehenvisning, siden jeg baserer store deler av min masteroppgave på andres verk. Det er også viktig for meg å få frem at masteroppgaven ikke fremstiller noen form for fasit, basert på artiklene jeg bruker. I min masteroppgave og generell bruk av litteraturstudie vil det bli fremstilt ulike funn. Utover mine funn vil en også kunne finne mange flere individuelle grunner til at enkelt individer søker seg til høyreekstreme miljøer.

4 Funn

I dette kapitlet vil jeg presentere ulike faktorer som spiller inn på hvorfor unge voksne søker til høyre-radikaliserte miljøer.

Før jeg presenterer de ulike faktorene, vil jeg først innlede med hva tidligere forskning har sett på. Deretter beskriver jeg ulike retninger av høyreekstremisme, påvirkningsfaktorer for å bli radikalisert, selve radikaliseringsprosessen, hvem som er utsatt for å bli radikalisert og andre sårbarhetsfaktorer. Jeg vil også se på globalisering, religion og internett som faktorer som kan spill inn på hvorfor unge voksne søker til radikaliserte miljøer.

4.1 Tidligere forskning

Mediene har de siste årene hatt en stor dekning av terrorisme, utført av både høyreekstremister og religiøse ekstremister. Forskning viser at høyreekstreme terroraksjoner skjer oftere, men med lite skadeomfang (Bjørge og Gjelsvik, 2015, 19). Samtidig ser man at de store terrorangrepene utført av høyreekstremister er sjeldne, men skadeomfanget av disse angrepene viser at voldspotensialet fra høyreekstremister er svært høyt (Bjørge og Gjelsvik, 2015, 19).

Høyreekstremisme er et komplekst begrep som kan bestå av flere ulike retninger og tankesett, men alle har noen felles faktorer som ideologiene baserer seg på. Blant annet mener høyre-radikaliserte at de er truet av både indre og ytre fiender. Disse fiendene er en truende faktor mot de høyre-radikaliserte, i form av at de truer denne gruppen mennesker med en undergang. Den truende faktoren er som oftest innvandrere eller muslimer (Bjørge og Gjelsvik, 2015, 20).

En annen felles faktor er at de høyre-radikaliserte i større grad skiller mennesker fra hverandre basert på at alle mennesker har ulik verdi. De høyre-radikaliserte baserer menneskenes verdi på blant annet seksuell legning, religion, nasjonalitet, rase eller kultur (Bjørge, og Gjelsvik, 2015, 20). For å kjempe kampen mot de indre og ytre fiendene, legitimerer deltagerne i det høyre-radikaliserte miljøet bruk av vold. Legitimeringen av vold er ofte med på å sette et skille mellom hva som er høyre-radikalisert og det som blir ansett som ekstremt (Bjørge og Gjelsvik, 2015, 20).

Rekruttering til ulike miljøer er ikke noe nytt. Bjørge og Gjelsvik (2015) refererer til Stein Uglevik Larsen sin teori som omhandler at deltagere som ble rekruttert til og senere medlemmer i Nasjonal

Samling fra 1933- 1945. Deltagerne har trolig blitt rekruttert basert på ulike individuelle grunner, men i hovedsak er det høystatus personer som har rekruttert personer av lavere status (Stein Uglevik i Bjørgo og Gjelsvik, 2015, 20- 21). Denne teorien er også relevant i dagens samfunn for å kunne forstå hva slags mennesker som blir rekruttert til høyreekstreme miljøer.

Tore Bjørgos doktoravhandling «Racist and Racist Violence in Scandinavia: Patterns, Perpetrators and Responses» fra 1991 fremstilt av Bjørgo og Gjelsvik (2015). Viser til at ungdommer ble rekruttert og senere medlemmer av ulike grupper som begikk vold mot blant annet innvandrere. Hovedfunnene viser at flere av disse ungdommene selv hadde blitt utsatt for mobbing og i enkelte tilfeller blitt utsatt for vold og trusler av innvandrere. Dette førte til at disse sårbare ungdommene gikk sammen og i en gruppe hvor de anså seg selv som en slags motpol til innvandrerne. Ungdommene identifiserte seg som en gruppe nasjonalister. Denne gruppen ble senere knyttet til andre, mer seriøse høyreekstreme grupper (Bjørgo og Gjelsvik, 2015, 25).

Dette kommer frem i Bjørgo og Gjelsvik (2015) sin fremstilling av Frøydis Eidheims studie av bygdesamfunnet i Brummundalen fra 1993. Funnene fra studiene viser at problemene bygda opplevde var ikke basert på at ungdommene i utgangspunktet var nynazister eller rasister. Ungdommene hadde havnet på dette sporet fordi de følte seg utenfor storsamfunnet. Denne gruppen valgte å distansere seg fra storsamfunnet, fordi klasseskillet i bygda var såpass stort. Ungdommene stilte blant annet ikke like sterkt som andre på ulike arenaer i samfunnet. For eksempel stilte ikke disse ungdommene like sterkt på boligmarkedet og i arbeidslivet (Bjørgo og Gjelsvik, 2015, 42).

4.1.1 Forebygging av terrorisme

Norge har de siste 15 årene brukt mye ressurser på å forske på forebygging av terrorisme (Bjørgo og Gjelsvik, 2015, 185). Spørsmålet om hvorfor og hvordan terrorisme skapes står svært sentralt. En vanlig forskningstradisjon har vært å se på hvordan en radikaliseringsprosess starter. Som oftest blir dette studert på enten gruppenivå eller individnivå. Ved å se det fra disse perspektivene blir det lettere å se likhetstrekk mellom ulike individer som radikaliseres eller hvorfor enkelte mennesker trekker mot disse miljøene. En annen mulighet er å se etter om radikaliseringsprosessen skjer på

samfunnsnivå (Bjørgero og Gjelsvik, 2015, 186). Blant annet finnes det tre sentrale forskere på dette området: Brynjar Lia, Tore Bjørgero og Jan Oscar Engene.

Brynjar Lias hovedfunn omhandler globalisering. Lia hevder at økt globalisering fører til at de svakeste samfunnene og statene i verden er letter påvirkelig av internasjonale inngrep. Svake stater er i større grad utsatt for økt mengde migrasjon, det er større sjans for etnisk gruppering av befolkningen, samt internasjonal organisert kriminalitet (Lia 2005 i Bjørgero og Gjelsvik, 2015, 187). Informasjon og teknologi er lettere tilgjengelig og flyttes lettere rundt enn tidligere. Dette blir derfor ansett som faktorer på samfunns- eller systemnivå.

Tore Bjørgeros forskning fant ingen konkrete hovedgrunner til hvorfor terrorisme oppstår. Bjørgero viser til et svært komplekst bilde av hvorfor noen søker mot ekstreme miljøer. Samfunns- og systemfaktorer, som for eksempel klasseskille i samfunnet er nødvendigvis ikke en avgjørende faktor, men kan være en opprettholdende faktor som til slutt kan føre til en søken mot et høyre-radikalisert miljø (Bjørgero 2005 i Bjørgero og Gjelsvik, 2015, 188). Disse opprettholdende faktorene blir derfor forstått på individ eller gruppe nivå (Bjørgero 2005 i Bjørgero og Gjelsvik, 2015, 188). Av motivasjonsfaktorer på individnivå viser Bjørgero til individuelle opplevelser. Blant annet nevnes individers følelse av undertrykkelse, opplevelsen av favorisering innad i familien, i dette tilfellet kan det å ikke være en favoritt i familien føre til søken mot et annet miljø, samt individers følelse av diskriminering. På samfunnsnivå nevner Bjørgero faktorer som dårlig eller manglende integrering, dårlig styresett i et land, utvikling av eller et skille mellom samfunnsklasser eller korrupsjon (Bjørgero 2005 i Bjørgero og Gjelsvik, 2015, 188).

I Bjørgeros forskningsprosjekt vises det til to forskjellige årsaksforklaringer for terrorisme. Disse to er foranledning og forutsetning.

Foranledning forklares som handlinger basert på direkte faktorer som påvirker et individ til å bli deltager i et radikaliseret miljø eller i verste fall utføre terrorhandlinger. Forutsetning forstås som strukturelle eller generelle årsaker, eller som del-årsaker som påvirker til terrorisme. Det er altså ikke direkte årsaker slik som foranledning er (Bjørgero og Gjelsvik, 2015, 189).

Engenes forskningsprosjekt viser til at samfunn med hyppig forekomst av terrorisme, hadde tre ulike grunnleggende årsaker. Jeg har her valgt å ta med de to jeg mener er mest relevant for terrorisme i vesten. Forskningsprosjektet til Engen viser at generelt sett har samfunn som opplever terrorisme, hatt problemer med integrasjon. Dette har ført til at enkelte grupper i samfunnet har

blitt ekskludert. Etnisk oppdeling har ført til gruppering av innbyggere, som videre har ført til oppstart av separatistbevegelser (Engene 1994, 2004, 2007 i Bjørngo og Gjelsvik, 2015, 187).

4.2 Retninger av høyreekstremisme

I Norge i dag er det vanlig å skille mellom to former for høyreekstremistiske ideologier. Den ene retning er en innvandringsfiendtlige eller islamfiendtlige retning. Denne retningen har et større fokus på kultur, at den europeiske og særlige nordiske kulturen, er truet av en ytre fiende, som for eksempel islam. Den andre retningen er en nynazistisk retning som har fokus på at en rase er sterkere enn andre raser, i tillegg til at det finnes et biologisk hierarki i samfunnet (PST, 2019, 4). Selv om det finnes to retninger, er ikke skillet mellom dem veldig stort. Ofte går retningene i hverandre, og begge bærer preg av konspirasjonsteorier (PST, 2019, 4).

Uavhengig av hvilken retning som velges når noen blir radikaliseret, viser PST (Politiets sikkerhetstjeneste), at for de fleste som oppsøker radikaliserede miljøer er de sosiale relasjonene ofte viktigere enn selve ideologien (PST, 2019, 3). PST påpeker at radikalisering i stor grad handler om de sosiale relasjonene man får innenfor et radikaliseret miljø. I et slikt miljø opplever man å bli anerkjent for den man er og fokuset ligger på at man ender opp i et nettverk som tar vare på deltakerne (PST, 2019, 9).

I min masteroppgave har jeg valgt å ikke skille radikalisering inn i de to ulike retningene. Jeg mener at de to retningene har mye til felles, selv om det ideologiske grunnlaget er ulikt. Det er flere likhetstrekk blant individene som trekkes mot miljøene. Individens behov for sosial omgang og anerkjennelse kan være en av årsakene til at de to ulike retningene går litt i hverandre. PST sin artikkel påpeker også at den ideologiske forandringen hos individer gjerne skjer etter at de har fått relasjoner innad i miljøet. Jeg har derfor tatt utgangspunkt i at de relasjonelle og sosiale faktorene spiller en stor rolle, sammen med andre felles sårbarhetsfaktorer i en generell radikaliseringsprosess.

4.3 Hvorfor blir noen radikalisert?

Individets valg av gruppe eller ideologi er ikke noe som blir tilfeldig valgt, man søker gjerne til miljøer hvor gruppens tankesett og løsninger på et problem stemmer overens med individets egne grunnleggende tankesett (Skoglund, 2013,129). Basert på dette viser Pucketts forskning i stor grad at soloterrorister har en personlighet som er preget av paranoide symptomer. For å få bekreftet sin egen virkelighetsoppfattelse søker de mot en paranoid ideologi. På den måten vil individets personlighet og ideologi både utvikle og forsterke hverandre (Turchie og Puckett, 2007 i Skoglund, 2013, 129).

Samtidig kan man ikke bare forstå paranoia som en tilstand, men mer som en del av et individs personlighet eller som et trekk ved et individs personlighet. Et individs grad av paranoia kan måles på en skala. I den ene enden har man faretruende personlighetstrekk og i den andre enden finner man irritert eller sutrende personlighetstrekk (Skoglund, 2013,130). Dette gjør grunnlaget for hvorfor noen søker til radikaliserte miljøer mer komplekst.

4.3.1 Gruppetilhørighet

Flere av dem som blir radikalisert og ender opp som soloterrorister har tidligere prøvd å bli deltagere i ulike etablerte ekstreme grupper, men har av ulike grunner ikke passet inn i gruppene (Skoglund, 2013, 151). Samtidig som soloterroristene og ensomme radikaliserte ikke blir anerkjent av etablerte grupper, er det svært mange som hevder selv at de er deltagere i seriøse grupper, selv om gruppene i de fleste tilfeller er oppdiktet (Skoglund, 2013,151). Det er vanskelig å si nøyaktig hvorfor noen er villige til å dikte opp en egen gruppe, men det kan tenkes at det er en form for overlevelsesmekanisme. Ved å være en del av en gruppe, eller tenke seg til at man er en del av en gruppe, er med på å gi en følelse av å være deltager i et fellesskap. Denne fellesskapsfølelsen kan igjen være med på bygge selvtillit for individer. Den radikaliserte fremstår som en viktig person dersom han fremstiller seg selv som en stor og mektig leder for en gruppe (Skoglund, 2013, 152). I noen tilfeller kan dette være et tegn på at den radikaliserte er, eller har tendenser til å være narsissister. Ved å ha oppnådd en «lederposisjon» i en gruppe, vil individet føle at det har oppnådd et mål, som igjen gir en følelse av å ha en heroisk rolle i eget og andres liv. Ved å gjøre dette vil den radikaliserte føle at han kan utgjøre en forskjell og har en verdi for seg selv og andre, på den måten vil det være mulig å bli anerkjent av medmennesker (Skoglund, 2013, 152). Dette viser at alle mennesker uavhengig av sinnstilstand, har et behov for å føle seg som en del av en større gruppe.

4.4 Radikaliseringsprosessen

Radikaliseringsprosessen består av mange ulike faktorer og baserer seg på individuelle og personlige årsaker. Prosessen kan skje i ulikt tempo, for noen kan det ta svært kort tid, mens for andre kan det ta mange år før de har endret synspunkter. Samtidig finnes det en generell forklaring på radikaliseringsprosessen. Roger Griffin skisserer tre stadier i en radikaliseringsprosess, disse tre stadiene inkluderer ikke bare enkelt individers holdninger, men også samfunnsmessige faktorer (Griffin 2012, 88-110 i Vestel, 2016, 23-24). Disse tre stadiene er fremstilt som forenklede idealtyper, men er med på å gi en forståelse av hvordan et individ i en radikaliseringsprosess tenker.

4.4.1 Nomisk krise

Alle individer har behov for en eksistensiell orden i samfunnet. Ifølge Griffin betyr en nomisk krise at samfunnet rundt kollapse. Følelsen av at samfunnet kollapse og ved at de meningsfylte rammene rundt forsvinner, fører til at de føler seg utenfor eller blir «truet» med å havne utenfor storsamfunnet (Vestel, 2016, 24)

4.4.2 Splitting og et manikeisk verdensbilde

Dersom man opplever en nomisk krise, vil enkelte individer ha et behov for å gjenopprette nomos. For å kunne opprette nomos igjen, vil de måtte skille mennesker mellom dem som er truende faktor mot nomos og de som ønsker å opprettholde nomos. De som blir kategorisert som truende faktor blir sett på som mindre verdt og på den måten blir dehumanisert (Vestel, 2016, 25). For eksempel kan innvandrere og antatt muslimer bli sett på som truende faktor for nomos. Ved å skille mennesker fra hverandre på denne måten oppnår de radikaliserte et manikeisk verdensbilde. Et manikeisks verdensbilde er en tilstand hvor de som ønsker å gjenopprette nomos handler ut ifra en høyere moralsk orden enn andre mennesker (Vestel, 2016, 25).

4.4.3 Fullstendigjøringens belønning

Ifølge Griffin er dette siste stadiet i radikaliseringsprosessen. I dette stadiet har man blitt overbevist om, eller man har overbevist seg selv om det er nødvendig å bruke vold i kampen for å redde nomos. Følelsen av å ha blitt utstøtt av samfunnet og den trygge sfæren har blitt truet, har nå blitt

endret til en følelse av at man har fått makt. Ved å bruke vold vil den radikaliserte oppleve å få en slags kompensasjon for utestengelsen, samt en mulighet til å gjenopprette en mening i livet. Bruken av vold er også med på å gjøre kampen om orden og rettferdigheten man fortjener (Vestel, 2016, 25).

Livet vil for mange bringe både oppturer og nedturer som gjør at man i perioder kan endre tankesett og ideologisk tilnærming til hvordan man forstår livet. Dette er faktorer som kan påvirke valget om eventuelt å tilnærme seg radikaliserte og høyreekstreme miljøer. Uavhengig av hvordan livet er i forandring hos individer, kan det tenkes at det er enkelte mennesketyper som er mer utsatt enn andre for å gjennomgå en radikaliseringsprosess.

4.5 Hvem blir radikalisert?

Alle mennesker er ulike, med ulik bakgrunn og ulike forutsetninger for å mestre livet. For mange er det vanskelig å finne en gjeng eller et fellesskap å høre til. For mange blir det høyreekstreme miljøet en inngang til et fellesskap. Hvorfor akkurat dette miljøet, kan være basert på et sammensatt og bredt spekter av ulike faktorer.

4.5.1 Ensomme ulver

Terrorisme blir i utgangspunktet forstått som en taktikk som blir sett i sammenheng med ulike miljøer og organiserte grupper (Stenersen, 2016). De siste årene kan man se at det har vært en forandring i utførelsen av terrorangrep. Bortsett fra IS, som er en militær islamistgruppe som har som mål å oppnå en islamsk stat (FN, 2020b) og noen andre små terrororganisasjoner, har det de siste årene vært flere terrorangrep utført av enkeltmannsterrorister. Enkeltmannsterrorister er et samlebegrep for både soloterrorister og «ensomme ulver» innad i det radikaliserte miljøet (Stenersen, 2016). «Ensomme ulver» er i mindre grad avhengig av andre mennesker. De har ingen eller svært begrenset sosial omgang med andre, de benytter seg av internett og det er gjennom internett de blir radikalisert (Stenersen, 2016). Soloterrorister har oftere en eller annen form for tilknytning til et nettverk (Stenersen, 2016).

Enkeltmannsterrorister blir ansett som en større fare for samfunnet enn hva organiserte terroristgrupper gjør, fordi enkeltmannsterrorister ofte ikke blir oppdaget før etter at de har utført et terrorangrep (Nijboer, 2012, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 28).

I denne masteroppgaven har jeg valgt å skille mellom radikaliseringsprosesser av individer og grupper. Selv om det finnes flere likhetstrekk for individer og grupper, av både hvem som blir radikalisert og sårbarhetsfaktorer som kan føre til radikalisering. Jeg ønsker å holde fokus på enkeltmannsterrorister og «ensomme ulver». Forskningen jeg presenterer viser at enkeltmannsterrorister har andre utfordringer enn hva gruppeterrorister har.

4.5.2 Bjørgos oversikt

Forsker Tore Bjørgo har laget en oversikt over fire ulike profiler basert på ulike motivasjonsfaktorer eller kjennetegn for hvilke personer som kan stå i fare for eller er mer utsatt for å bli radikalisert (Vestel, 2016, 26). Fordelen med Bjørgos oversikt er at den ikke bare tar for seg ideologiske motivasjonsfaktorer, men ser i større grad på selve individet og dets indre drivkraft til å delta i radikaliserende miljøer. Felles for de fire kategoriene er at de som er utsatt for å bli radikalisert, er på søken etter en identitet, eller at de søker et miljø basert på deres egne personlige problemer, mangel på sosiale ressurser, sosialt behov eller et behov for spenning i livet (Vestel, 2016, 26). Ingen av de som blir radikalisert kan bli fastlåst til en av kategoriene. Kategoriene er dynamiske og personer som har blitt radikalisert eller som er i en radikaliseringsprosess, kan tilhøre flere kategorier samtidig eller bytte mellom kategoriene (Vestel, 2016, 26). Jeg skal nå legge frem de fire kategoriene;

4.5.2.1 Eventyrere

De radikaliserende som beskrives innenfor denne kategorien, er motivert av å søke action og spenning. De forestiller seg også at de vil oppnå en heroisk status dersom de deltar. Mange mener at ved å delta i et radikaliserende miljø vil oppnå å utfylle maskuline idealer (Bjørgo, 2015).

4.5.2.2 Ideologiske aktivister

Ideologiske aktivister beskrives som individer som blir svært opprørt over andres lidelse, de motiveres dermed av ønske om rettferdighet og av idealisme (Vestel, 2016, 26). Selve

hovedmotivasjonen er politikk og ideologi. Som rollemodeller får disse individene ofte anerkjente roller, særlig som ledere eller ideologer. De er viktige kontaktledd for å få flere radikalisert (Bjørgo, 2015). Kjennetegn for individer i denne kategorien er at de ofte er ressurssterke, godt integrert og har god utdanning. Personene som kategoriseres som ideologiske aktivister blir ofte sett på som rollemodeller i lokalmiljøet og har dermed god innflytelse på andre (Vestel, 2016, 27).

4.5.2.3 Sosialt frustrerte ungdommer

Sosialt frustrerte ungdommer beskrives som ungdommer som selv har opplevd marginalisering eller en form for diskriminering, De søker til radikaliserte miljøer med en motivasjon basert på varierende følelser av sinne (Vestel, 2016, 27). For mange av individene innenfor denne kategorien kan følelsene komme fra blant annet dårlige relasjoner eller problemer innad i familien (Vestel, 2016, 27). Et annet kjennetegn er at flere av personene har lav eller ingen utdanning, og opplever derfor at det er vanskelig å få seg jobb (Bjørgo, 2015).

4.5.2.4 Rotløse og «følgere»

Kjennetegnet for denne kategorien er at deltagerne søker anerkjennelse i form av tilhørighet i en gruppe. Individer i denne kategorien, søker ofte til radikaliserte miljøer for å få venner og beskyttelse. Ved å oppnå dette vil de også klare å skape seg en egen identitet (Vestel, 2016, 27). I stor grad er de som kategoriseres som rotløse og «følgere» mennesker som blir ansett som ensomme og ofte har de opplev å bli mobbet, flere av de er arbeidsledige og en stor andel sliter sosioøkonomisk (Vestel, 2016, 27). Kjennetegnet for denne gruppen er selve tilhørigheten i en gruppe er viktigere enn ideologien. Radikaliseringen blir en konsekvens av deltagelse i en gruppe, i stedet for at det er årsaken til deltagelsen (Bjørgo, 2015).

Bjørgos fire kategorier er med på å gi en indikasjon på personlighetstrekk og opplevelser individene har hatt tidligere i livet. Dette kan føre til at individene velger å oppsøke et høyrradikalisert miljø eller å bli aktive deltagere innenfor slike grupper.

4.5.3 Menn

Et generelt kjennetegn ved hvem som radikaliseres, er at det er større forekomst av menn enn kvinner som søker til radikaliserte miljøer. I PST sin studie fra 2019 viser det seg at det er menn som oftest blir radikalisert. Av PST sitt utvalg av informanter er det 14 prosent kvinner og 86 prosent menn (PST, 2019, 5). Det finnes ulike forklaringer på dette, men de fleste bygger på ulikheten mellom kjønn. PST trekker slutningen om at høyre-radikaliserte miljøer i større grad tiltrekker seg menn på grunn av de maskuline idealene som vektlegges. Menn blir satt i en posisjon hvor de har kontroll og er dominerende. I de høyreekstreme miljøene er det svært utbredt med positive holdninger til et tradisjonelt kjønnsrolle mønster, samt antifeministiske holdninger. Disse holdningene kan være med på å skremme kvinner fra å delta eller søke seg til radikaliserte miljøer (PST, 2019, 5).

Et perspektiv ved at det i større grad er menn som blir radikalisert baserer seg på at mange av de som søker til radikaliserte miljøer har ulike grader av dyssosiale personlighetsforstyrrelser eller andre psykiske lidelser. Disse lidelsene dreier seg i hovedsak om eksternaliserte lidelser og rusmidler, dette er i større grad vanligere for menn enn for kvinner (Skoglund, 2013, 155). eksempler på eksternaliserte lidelser er blant annet vanskelighet med å konsentrere seg og hyperaktivitet (Hardoy, Brekke, von Simson, 2021).

Soloterrorister og radikaliserte må i større grad klare seg alene enn hva gruppeterrorister må. Menn har oftere mer tro på egne evner, stoler i større grad på egne handlinger og egen evne til å ha kontroll over situasjoner, der kvinner ofte tenker mer rasjonelt over egne evner (Skoglund, 2013, 155). Basert på dette har menn i større grad troen på seg selv til å utføre en terrorhandling, eller at deres radikaliserte synspunkter er rett tankesett.

Det siste argumentet er at menn i større grad er villige til å utføre voldshandlinger eller eventuelt drap. Menn utfører oftere drap enn hva kvinner gjør (Skoglund, 2013, 155). Dette kan sees i sammenheng med at menn oftere har mer erfaring med bruk og håndtering av våpen (Skoglund, 2013, 156).

Disse argumentene betyr ikke at kvinner ikke kan utføre terrorhandlinger eller bli radikalisert.

4.6 Sårbarhetsfaktorer

I masteroppgaven har jeg satt fokus på sosiale- og psykologiske-sårbarhetsfaktorer som spiller inn på individers søken mot høyreekstreme miljøer som igjen fører til radikalisering. Dårlig økonomi eller et lite svakt sosialt nettverk er eksempler på sosiale sårbarhetsfaktorer (Malt, 2019).

Eksempler på psykologiske sårbarhetsfaktorer er lav selvfølelse og svake intellektuelle ressurser (Malt, 2019).

4.6.1 Jobb

PST sin statistikk viser at litt over halvparten av informantene ikke har en fast jobb. Rett under halvparten av informantene har heltidsjobb, mens en liten andel har deltidsjobb. Sammenlignet med resten av befolkningen er denne sysselsettingen svært lav (PST, 2019, 7).

Det å ha en jobb og være del av arbeidslivet er svært viktig for individers mentale helse. Å være aktiv i arbeidslivet gir struktur i hverdagen, arbeid øker individers selvtillit og gir mestringsfølelse. Arbeid sikrer ens personlige økonomi og gir en fellesskapsfølelse og tilhørighet (PST, 2019, 7). Ved å ikke være en del av arbeidslivet representerer høyreradikalisererte en marginalisert gruppe som representerer utenforskap.

Deltagelsen i arbeidslivet kan sees i sammenheng med utdanningsnivået blant de radikalisererte. Som kjent kan det være vanskeligere å få seg jobb, dersom man har lav eller ingen utdannelse.

4.6.2 Utdanning

De fleste som blir tiltrukket til radikalisererte miljøer, har ofte lav utdanning. Lav utdanning blir ansett som fullført grunnskole og videregående skole som høyeste utdanning (PST, 2019, 6). Blant annet viser PST sitt datamateriale at 21 prosent av informantene har droppet ut av videregående skole. Bare 17 prosent av informantene har fullført grunnskolen, 3 prosent av informantene holder på med høyere utdanning og 13 prosent av informantene har fullført høyere utdanning (PST, 2019, 6). Denne statistikken viser at det generelle utdanningsnivået for høyreradikalisererte er lavere enn for resten av landets befolkning. Dette viser også en studie fra USA hvor halvparten av informantene hadde høyt fravær fra skolen og i flere av tilfellene hadde de droppet ut av skolen (Simi, Bubolz, McNeel, Sporer og Windisch 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 25).

Statistikken viser også at nivået på utdanningen kan spille inn på individets holdninger til innvandring. Personer med lavere utdanning er ofte mer skeptiske til blant annet innvandring enn hva personer med høyere utdanning er (PST, 2019, 7).

Høyre-radikaliserte og ekstremistiske miljøer som er innvandringsfiendtlige ofte tiltrekker seg personer med lav utdanning. Det kan være lett å bli inkludert i miljøet når flesteparten har samme holdninger, i tillegg til at de fleste har likt nivå på utdanning.

4.6.3 Nomisk krise

Som nevnt tidligere forklarer Roger Griffin at mange trolig søker til høyreekstreme miljøer fordi de opplever en nomisk krise. Denne nomiske krisen baserer seg på individets egen følelse av å bli truet (Vestel, 2016, 51).

Følelsen av å bli truet kan oppleves på mange måter. Den vanligste følelsen av trussel oppstår på grunn av innvandring. Annerledes hudfarge, kultur og holdninger blir for mange oppfattet som fremmed, og kan derfor bli en uforståelig faktor som er truende mot det trygge samfunnet man kjenner til (Vestel, 2016, 51).

For de fleste vil denne følelsen av å bli truet føre til en følelse av sosialt tap. Følelsen av tap oppstår fordi det trygge og det man er vant til, forandres. Mennesker med denne følelsen kan merke en form for engstelse og urolighet over hva fremtiden bringer (Vestel, 2016, 51). Frykten mot det som er annerledes kan styrkes ved for eksempel et voldelig angrep, da særlig angrep utførte av muslimske ekstremister eller terrorister (Vestel, 2016, 51). På grunn av medias fremstilling og den enkle tilgangen på informasjon, blir disse terrorangrepene og «ønsket om å ta over verden» oppfattet som direkte trusler mot vesten (Vestel, 2016, 52). Tolkningene av disse truslene er individuelle, og særlig menneskets evne eller lyst til å handle imot disse truslene. Flesteparten av befolkningen blir ikke radikalisert av å se og høre innslag på nyhetene om terroraksjoner eller føler en trang til å stå imot innvandring på grunn av det de ser og hører.

4.6.4 Familieliv

72 prosent av informantene i PST sin undersøkelse opplyser at de har sivilstatus som «ugift». Igjen er dette en høyere andel enn for resten av befolkningen. 56 prosent av PST sitt utvalg opplyser at de har barn, noe som også betyr at en stor andel ikke har det man anser som en kjernefamilie (PST,

2019, 7). For noen menn kan dette være vanskelig å slå seg til ro med. Særlig innenfor et radikaliseret miljø hvor det tradisjonelle familie mønsteret står høyt (PST, 2019, 8). Dersom man ikke behersker eller lever et slikt liv, kan man føle på en belastning og en marginalisering over at man ikke har lykkes med det enkelte anser som et grunnleggende ideal. Samtidig vil det være rom for disse menneskene i det høyre-radikaliserete miljøet fordi de kan bidra på andre områder eller har andre personlighetstrekk som passer godt inn i miljøet.

4.6.5 Antifeminisme

Flere søker til høyre-radikaliserete miljøer basert på et grunnleggende hat mot kvinner. Dette kvinnehatet stammer fra de feministiske endringene i samfunnet. Ifølge høyreekstreme miljøer har likestillingskampen ødelagt for de «naturlige kjønnsrollene» hvor mannens oppgaver går ut på arbeide og på den måten forsørge og beskytte familien, mens kvinnenes jobb er å føde barn (Skoglund, 2013, 143). Dersom et samfunn velger å se bort i fra kjønnes «naturlige» oppgaver vil ikke samfunnet fungere slik det er ment til å gjøre (Skoglund, 2013, 143).

De fleste radikaliserete som bygger sin ideologi på antifeminisme, begrunner sitt tanke sett med at kvinner har fratatt mennene makten i samfunnet (Skoglund, 2013, 144). De opplever dette som et enormt svik fra både samfunnets side og på det personlige plan. Derfor kan de radikaliseretes kvinnehat bli en ideologisk forklaring for deres personlige problemer med kvinner. Det er vanskelig å si om de personlige problemene de opplever med kvinner i sitt eget liv kommer av avvisningen de har opplevd fra kvinner, eller om det er tanke settet og ideologiene som skremmer kvinnene vekk (Skoglund, 2013, 145).

4.6.6 Personlige opplevelser

Viggo Vestel sin undersøkelse viser at en stor andel av informantene hadde selv opplevd negative hendelser med innvandrere, muslimer eller antatte muslimer. Dersom de selv ikke hadde opplevd noe negativt, kjente de til personer som hadde dårlig erfaringer eller vært utsatt for negative opplevelser (Vestel, 2016, 102). De negative opplevelsene informantene ble utsatt for, ble tolket som et mønster og et personlighetstrekk som var felles for alle innvandrere. Dette førte til at informantene ble generelt skeptiske til alle med utenlandsk opphav (Vestel, 2016, 55).

Personlige opplevelser innebærer ikke bare opplevelser med innvandrere. For mange innebærer det også sosiale nederlag i livet. For mange av Vestel sine informanter var det nettopp slike negative hendelser som var motivasjonen til å endre meninger og utvikle nye holdninger (Vestel, 2016, 102). For noen av Vestels informanter innebar de sosiale nederlagene, blant annet negative opplevelser i arbeidslivet. Vestel forklarer at informantenes opplevelse av nederlag skaper en form for emosjonell byrde i informantens liv. En slik emosjonell byrde oppstår gjerne i forbindelse med mobbing eller andre sosiale eller psykologiske problemer i sine relasjoner til andre mennesker, ofte de i nære relasjoner. For mange blir ødelagte relasjoner en motivasjonsfaktor til å oppsøke høyreekstreme miljøer. Ved å søke til høyreekstreme miljøer for å bli en del av et fellesskap (Vestel, 2016, 102). Anders Behring Breivik er et eksempel på en ung mann som opplevde nederlag og søkte til en høyre orientert ideologi. Borchgrevink (2012) forklarer at i Breiviks tilfelle, kan både oppvekst og personlige nederlag ha spilt en rolle. Han vokste opp med en mor som hadde dårlig psykisk helse, samt at faren ikke var til stede i oppveksten. I tillegg opplevde han andre økonomiske og sosiale utfordringer. Disse faktorene i samspill med tanken om at han måtte kjempe en kamp mot islam og bevare den norske kulturen, førte til et massivt terrorangrep 22/7- 2011 (Borchgrevink, 2012, i Vestel 2016, 60-61).

4.6.7 Rus

42 prosent av PST sine informanter er preget av rusproblematikk (PST, 2019, 9). Disse tallene inkluderer både lett og tyngre bruk av narkotiske stoffer. Sammenlignet med resten av befolkningen er også disse tallene høyere for høyreekstreme og radikaliserede, enn hva som er normalt for resten av befolkningen (PST, 2019, 9). I en annen studie fra USA oppga over halvparten av informantene at de hadde en eller annen form for rusproblem (Simi, Bubolz, McNeel, Sporer og Windisch 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 25). Dette kan forstås som at rusproblematikk er relativ vanlig for flere av individene som søker mot radikaliserede miljøer, uavhengig av hvor de befinner seg i verden.

4.6.8 Tilpasningsproblemer

46 prosent av informantene oppgir at de har opplevd ulik grad av tilpasningsproblemer. Disse tilpasningsproblemene baserer seg gjerne på lav selvtillit, lite sosialt nettverk, ensomhet, rotløshet eller mobbing. Enkelte av informantene har opplevd en vanskelig barndom, hvor barnevernet har vært involvert eller bestående av sviktende omsorgspersoner, andre tilfeller har informantene vært involvert i kriminelle miljøer (PST, 2019, 8).

Andre studier viser til at en god andel som blir radikalisert har levd liv som fra barndommen av var preget av mye ustabilitet og hendelser som opplevdes som dysfunksjonelle (Simi, Bubolz, McNeel, Sporer og Windisch 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 26).

I situasjoner hvor radikalisererte individer opplever avvísninger av andre, starter en prosess med å skille mellom godt og ondt i samfunnet. De radikalisererte vil på den måten oppleve å få en følelse av makt. Ved å sette et skille mellom gode og onde mennesker opplever de radikalisererte å bli mer åpne for bruk av vold mot fellesskapet de ikke anser seg selv som en del av. I starten blir voldsbruk motivert av sinne. Dette sinnet kan etter en stund eskalere til planlagt bruk av vold, og i verstefall ender med å drepe disse «onde» menneskene (Meloy og Yakeley, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 31).

4.6.9 Psykisk helse

Nyere forskning viser til at et individs psykiske helse til en viss grad kan henge sammen med individets evne til å planlegge og utføre et terrorangrep, samtidig er det vanskelig å konkludere helt sikkert om det er en sammenheng (Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 24).

PST sin studie fra 2019 viser at 33 prosent av informantene i undersøkelsen har eller har hatt en form for utviklingsforstyrrelse eller en psykisk lidelse, alvorlighetsgraden av disse kan varierer. Denne statistikken er høyere enn for resten av befolkningen. Depresjon, personlighetsforstyrrelser eller angst er de lidelsene som oftest går igjen blant informantene, men i noen av tilfellene forekommer også lettere psykiske lidelser (PST, 2019, 8).

I en amerikansk studie oppga et høyt antall informanter at de hadde familiemedlemmer som hadde psykiske problemer. 57 prosent av informantene oppga at de hadde psykiske problemer enten i forkant av deltagelsen i ekstremist grupper eller samtidig som de engasjerte seg i miljøet (Simi, Bubolz, McNeel, Sporer og Windisch 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 25).

I ulike studier blir det poengtert at soloterrorister i større grad opplever å være mislykket på ulike områder i livet og de er mer sosialt isolert enn resten av befolkningen (Meloy og Yakeley 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 29). Følelsen av å være mislykket påvirker individenes psykiske helse. Dette kommer frem i form av at utestengelsen fra storsamfunnet kan for noen individer bli en motivasjon til å gjennomføre et terrorangrep, mens for andre fører til at de utvikler eller styrker narsissistiske personlighetstrekk (Meloy og Yakeley 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 29). Studien viser også at soloterrorister i større grad blir styrt av den individuelle egen psykiske helse (i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 31). Studien hevder også at felles for de fleste soloterrorister er at motivasjonen for å enten delta eller utføre handlinger er deres egne personlige mangler (Meloy og Yakeley, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 31). Corner og Gills studie fra 2015 legger stor vekt på at individer som søker til høyre-radikalisererte miljøer kan ha rasjonelle motiver for å planlegge eller gjennomføre en terrorhandling selv om de også har psykiske problemer (Corner og Gills 2015 i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 30). Det kan derfor ikke utelukkes at psykiske forstyrrelser eller traumatiske opplevelser kan spille en rolle for individers avgjørelser om å delta eller knytte seg til voldelig ekstremisme (Simi, Bubolz, McNeel, Sporer og Windisch 2015 i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 25). Meloy og Yakeley (2014) hevder at psykiske lidelser bør bli sett i lys av sosiale og kulturelle faktorer. I tillegg til at man bør ta med de mentale faktorer i de radikaliseres liv, med særlig fokus på impuls kontroll, fantasi, forsvarsmekanisme, relasjoner, moral og kognitive forstyrrelser til etterretning og ikke bare se etter psykiske lidelser eller diagnoser (i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 31).

4.6.10 Radikalisering og diagnoser

En studie fra 2014 kom frem til at enkelte soloterrorister kan beskrives som «frakoblede- underordnede» individer (McClauley og Moskalenko, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 33). «Frakoblede- underordnede»- individer kjennetegnes ved at disse individene selv har opplevd å bli skadet eller mobbet, de var også sosialt isolert fra storsamfunnet og hadde blitt urettferdig behandlet, i flere tilfeller var det mange som hadde psykiske lidelse (McClauley og Moskalenko, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 33). McClauley og Moskalenko sin studie konkluderte med at psykiske lidelser nødvendigvis ikke er en stor fare, med mindre de

radikaliserte innehar ressurser til å utføre handlinger (McClauley og Moskalenko, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 33).

Dette fører til at det kan være vanskelig å si spesifikt at de radikaliserte sliter psykisk, da de ofte baserer sine tanker og handlinger ut fra holdninger som allerede finnes i samfunnet (Skoglund, 2013, 22). Som for eksempel å være innvandringskritisk og skeptiske til antatt muslimer. Dersom en ser på de radikaliserte som individer med dårlig psykisk helse, eller som individer med forstyrret psyke, vil det være vanligst å se etter om individet innehar ulike grader av autisme eller schizofreni, eller om de har mer alvorlig grader av narsissistiske eller en form for dys sosiale personlighetsforstyrrelser (Skoglund, 2013, 21).

Mange som har blitt radikalisert ønsker så langt det lar seg gjøre å ikke bli ansett som psykisk syke eller lider av en form for en diagnose. Radikaliserte ønsker i de fleste tilfeller å fremstå som friske, dette er den eneste måten de kan nå ut til folk med sin ideologi (Skoglund, 2013, 22). Dersom den radikaliserte blir diagnostisert med en form for psykisk lidelse eller fremstår som mentalt ustabil, vil deres ideologi miste sin seriøsitet (Skoglund, 2013,22). De fleste radikaliserte vil derfor prøve å overbevise om at de er mentalt stabile for å kunne fremstå som en som spiller en viktig rolle for en ideologi. Fordi en radikalisert allerede står utenfor de fleste samfunnsgrupper og sliter med å være en del av et fellesskap, blir ideologien, tilhørigheten eller eierskapet til ideologien et viktig holdepunkt (Skoglund, 2013, 23).

I de fleste tilfeller dreier radikalisering seg ikke om personer med veldig alvorlige diagnoser av psykiske lidelse. Ofte dreier det seg heller om en sammenheng mellom ustabil personlighet i kombinasjon med ideologi eller politiske holdninger (Skoglund, 2013, 137). For de radikaliserte er det viktig å bli forstått som individer uten psykiske problemer, fordi de ønsker å bli ansett som seriøse aktører (Skoglund, 2013, 22).

Mange radikaliserte baserer gjerne sin fremtoning av radikalisering på flere ulike motiver. Et av motivene er at flere ønsker å bli berømt. Det er et gjentakende motiv at flere radikaliserte har personlige ambisjoner om å bli kjent for sine holdninger og i noen tilfeller handlinger de utfører (Skoglund, 2013, 138). Dette ønsket om å bli berømt kan bli sett i lys av ønsket om å bli anerkjent.

4.7 Globalisering

Høyreekstreme grupper kan bli sett på som en subkultur innenfor storsamfunnet, hvor alle deltakerne deler et felles verdensbilde (Griffin, 2012a, 28). Basert på det globaliserte samfunnet vi

lever i, forandrer kulturen seg også. Kultur blir forstått som en sammensetning bestående av religiøs forståelse, normer, moral, kunst og kunnskap, i kombinasjon med individets praksis og kompetanse, som en har gjennom å være deltaker i en gruppe eller et samfunn (Eriksen 2010, 17). Menneskeskapt kultur er ikke statisk, kulturen er i konstant forandring fra generasjon til generasjon (Griffin, 2012a, 48). Dette gjør at kulturen også vil være mottakelig for forandring på grunn av globalisering. Ved bruk av globalisering som uttrykk får man en forståelse av at verden vi lever i, er i større grad flettet sammen enn hva den var tidligere. På den måten bli alle land mer avhengige av hverandre (Fosshagen, 2017). Uttrykket «globalisering» blir ofte forstått og satt i sammenheng med politiske, materielle, økonomiske eller kulturelle overføringer på verdensbasis (Fosshagen, 2017). I denne masteroppgaven vil det være nødvendig å se på kulturell globalisering. Kulturell globalisering har et større fokus på de kulturelle elementene som fører til at mennesker over hele verden kan ønske seg og oppnå de samme statussymbolene som andre deler av verden opplever (Jørgensen, 2002).

Dette er tankesett og tendenser man også kan finne innenfor radikaliserings og høyreekstremisme. Bare de siste ti årene har disse holdningene og tankesett spredd seg over hele verden. Eksempelvis kan vi se dette innenfor terrorangrep. Terroristene og de høyreekstremer finner inspirasjon i hverandre. Terroristen Brenton Tarrant fra New Zealand uttrykt i hans eget manifest, at hans terroraksjon mot moskeen i Christchurch var inspirert av Anders Behring Breiviks handlinger på Utøya og i regjeringsskvartalet 22. juli 2011 (Byermoen, Huuse, Ighanian, Nilsen u. år).

4.8 Radikalisering og religion

På grunn av globaliseringen som vi opplever i dagens sekulariserte samfunn, er det ikke bare enkeltindivider som påvirkes av hverandre. Samfunn og samfunnets institusjoner påvirkes også. Dette har blant annet ført til at religion har fått mindre betydning i Vest-Europa enn hva den hadde tidligere. Denne sekulariseringen av den vestlige verden som har skjedd, kan beskrives som samfunnet og individenes frigjørelse fra religion (Kværne, 2020). Ved at den vestlige verden har blitt mer sekularisert har enkeltindivider fått mer myndighet over eget liv, og da særlig over arenaer i livet hvor kirke og religion tidligere hadde kontroll (Kværne, 2020). Mange tror at fordi samfunnet har blitt sekularisert har vi også blitt mindre religiøse. Dette er en påstand som nødvendigvis ikke gjenspeiler dagens samfunn. Religion har i større grad blitt privatisert, samtidig som man har funnet nye ting å tro på og skapt nye religiøse trender (Kværne, 2020).

I utgangspunktet er de fleste høyre-radikaliserte skeptiske til religion. Ifølge informantene fra Vestels studie blir religion ansett som irrasjonelle og destruktive holdninger til samfunnet, og at de rasjonelle og sekulære verdiene vi har utviklet her i den vestlige verden blir truet av religioner (Vestel, 2016, 66).

4.8.1 Islam

Uavhengig av sekulariseringen, blir religion og da særlig islam brukt som en forklaringsramme på hvorfor enkelte søker seg til høyre-radikaliserte miljøer. De høyreorientertes kritikk mot islam begrunnes i oppfordring til vold og forslag til straffemetoder som blir beskrevet i både Koranen og Hadith (Vestel, 2016, 67). Hadith forklares som fortellinger om profetens liv og virke. Hadith brukes som et eksempel på og til inspirasjon for hvordan gode troende muslimer skal leve (Vogt, 2018). Blant annet har straffemetodene innenfor islam blitt et nøkkelsymbol for motstanden av religionen. Straffemetodene blir ofte forstått som «middelalderske», voldelige og barbariske. Straffemetodene blir derfor en sentral del av motstanden mot islam, da straffemetodene inneholder blant annet piskning, steining eller avhogging av hender (Vestel, 2016, 68). Disse metodene og holdningene stemmer ikke overens med vestlig kultur og holdninger, og kan derfor være med på å fremstille islam som en voldelig religion og kultur man burde kjempe for å holde seg unna. I tillegg til denne negative forståelsen av islam, baserer de høyre-radikaliserte sin motstand på medias fremstilling og egne opplevelser (Vestel, 2016, 59, 62).

Dette kommer til syne hos blant annet Vestel sine informanter. Basert på de ulike hendelsene Vestels informanter har hatt med innvandrere, muslimer og antatte muslimer, har ført til at de radikaliserte bruker islam som forklaringsramme for hvorfor de ble radikalisert eller oppsøkte radikaliserte miljøer (Vestel, 2016, 103).

Religion blir brukt for å forklare de andres personlighet, og blir på den måten brukt som forklaring på det de radikaliserte anser som dårlig oppførsel (Vestel, 2016, 103).

Ved å bruke religion som forklaringsramme blir informantenes egne personlige opplevelser sett i lys av en større helhet (Vestel, 2016, 103), blant annet fordi religiøst innhold i nyhetsbildet ofte dreier seg om ekstremister og terrorister. Når media informerer om eller viser innslag om terroraksjoner eller vold utført av islamister, vil de individer som har opplevd vold av innvandrere eller antatte muslimer, kunne trekke slutningen om at det er en felles oppførsel hos alle innvandrere og

muslimer. Basert på dette kan man si at islam blir brukt som en forklaringsramme på hvorfor noen blir høyre-radikaliserte på grunn av medias fremstillinger av innvandring til Europa (Vestel, 2016, 62). For mange radikaliserte oppstår det en følelse av at deres fortellinger, bakgrunn og opplevelser passer inn i det store bildet, ikke bare nasjonalt, men også på internasjonalt nivå (Vestel, 2016, 104). Informantene fra Vestels prosjekt uttrykker at de på den måten føler at deres historie er viktig og spesiell. På den måten opplever de tilhørighet og anerkjennelse. Denne formen for anerkjennelse er med på å utvikle de radikalisertes identitet og posisjon i høyreekstreme miljøer (Vestel, 2016, 104). Ved at disse personlige opplevelsene blir ansett som en del av et større bilde blir det også en motiverende faktor for andre konspirasjonsteorier (Vestel, 2016, 105).

4.8.2 Kristendom

Mennesker som identifiserer seg med eller som kategoriseres med høyre-radikaliserte vil oppleve at de har en del fiender i samfunnet. De mest vanlige fiender for høyre-radikaliserte er muslimer, jøder, innvandrere, antirasister, feminister, homofile og den kulturelle eliten i samfunnet (Jupkås, 2019). Et kjennetegn for høyre-radikaliserte i dagens samfunn er at de fører en kamp mellom «oss» og «dem». Dette skille baserer seg på et ønske om et monokulturelt samfunn. Et monokulturelt samfunn forklares som et samfunn hvor hele befolkningen er kulturelt like, alle har likt verdensbilde og like verdier (Dahl, 2019). Ønsket er å oppnå en homogen felles kultur for alle. Dette ønsket har ført til at religion og særlig kristendommen, har fått en sentral rolle for de høyre-radikaliserte. Felles tankesett for høyre-radikaliserte i den vestlige verden, og da særlig Europa, er at Europas kristne identitet og kultur blir truet av islam (Strømmen, 2020, 122). Mange høyre-radikaliserte har som et grunnleggende prinsipp å vende tilbake til Europas kristne røtter, ved å gjøre dette vil det være mulig å forsvare seg mot fiendene i samfunnet (Strømmen, 2020, 122).

Bibelen, og spesielt deler av den, har blitt en viktig del av de høyre-radikalisertes propaganda (Strømmen, 2020, 123). Strømmen presenterer to ulike teorier i sin artikkel om hvorfor bibelen blir brukt som en forklaring på høyreekstreme handlinger.

Den ene teorien går ut på å forstå bibelen som en voldsbibel. De høyreekstreme har valgt seg ut spesifikke bibelvers som kan, dersom de blir tatt ut av kontekst, forsvare bruken av vold

(Strømmen, 2020, 125). Spesifikke bibelvers og de påståtte konfliktene med fiender i samfunnet, gjør at høyre-radikaliserte sammenligner seg med middelalderens korstog, korstogenes hensikt var å forsvare seg mot og rettfærdiggjøre vold mot muslimer (Strømmen, 2020, 125). De høyreekstreme som er tilbøyelige for bruk av vold, begrunner sine handlinger med at de må fortsette det forfedrene fra middelalderen og korstogene startet (Strømmen, 2020, 125).

Strømmens andre teori handler om bibelen som et kulturelt symbol. Bibelen blir sett på som et symbol for å kunne forstå den vestlige kulturen (Strømmen, 2020, 124). Dette er ikke en ny tanke, men en tanke som allerede oppstod i opplysningstiden. I opplysningstiden begynte man å forstå og tolke bibelen som et kulturelt symbol, i stedet for å legge vekt på de teoretiske og teologiske delene av bibelen (Strømmen, 2020, 124). På den måten kan man si at bibelen blir et symbol. Feilen ved å se på bibelen som et symbol er at kristendommen dermed blir forstått som en felles kultur arv som hele Europa tilhører og har tilfelles. Vestlig europeisk kristen kultur, kan også bli sett på som en motsetning til det de høyre-radikaliserte anser som en voldelig islamsk kultur. Dette blir igjen et grunnlag for anti islamsk agenda (Strømmen, 2020, 125).

Strømmen viser også til at bibelen og den kristne tro blir brukt som en samlende effekt for «rene» mennesker. Av de siste som har utført høyreekstreme terrorhandlinger, har et få tall uttalt at de er personlige kristne, men de har uttalt at motivasjonen for handlingene har vært at de ønsker å endre samfunnet og ta tilbake de kristne verdiene samfunnet tidligere har bygget på. De må derfor «rense» samfunnet for fiender som de mener er et hinder for et rent samfunn, på samme måte som de kristne i middelalderen gjorde i korstogene. Samtidig er realiteten i dagens samfunn litt annerledes. Alle europeiske land har ulike kulturer, som er uavhengige av hverandre. Mange vil dermed si at de høyre-radikaliserte ikke fører en reell sak og kamp, men på en annen side kan man ikke nekte mennesker å tolke bibelen på sin egen måte (Strømmen, 2020, 127).

4.8.3 Norrøn mytologi

De siste årene er det ikke bare kristendommen som brukes som religiøs referanse for de høyreekstreme og radikaliserte. Norrøn mytologi har hatt en stor innflytelse på høyre-radikaliserte miljøer i Norge og store deler av verden. Under 2. verdenskrig ble vikinger brukt som et eksempel

og målestokk for den ariske rase av Hitler, i nyere tid er både Vigrd og Odins soldater kjente høyreekstreme grupper som bruker norrøn mytologi og vikinger som sin inspirasjon (Sivertstøl, 2016). Både Phillip Manshaus og Brenton Tarrant uttalte «Vallhall venter» rett før eller etter at de hadde utført sine terrorhandlinger, henholdsvis i Bærum og Christchurch på New Zealand. Den norrøne mytologien har til tider vært fremstilt svært voldelig. Vikingene var kjent for å plyndre, voldta og drepe. Det finnes også en annen side av historien. Vikingene var også kjent for å være dyktige handelsmenn som ofte reiste til Midtøsten, nord- Afrika og sør- Europa, da særlig sørlige deler av Spania, som på den tiden var muslimsk (Sivertstøl, 2016). På grunn av handelsreiser og opprettelsen av kontakt i andre deler av verden, var det derfor ikke uvanlig at vikingene som reiste ut, slo seg ned i disse områdene. Flere av dem giftet seg også med lokale kvinner og tok kvinnene med seg hjem til Norden (Sivertstøl, 2016). Disse eksemplene viser at vikingene ikke var fiendtlige ovenfor andre kulturer og etnisiteter. Når de radikalisererte og høyreekstreme sammenligner seg med vikingene er dette også basert på feil grunnlag, slik som kristendommen blir feilsitert (Sivertstøl, 2016). De høyre-radikalisererte har i de fleste tilfeller ikke lest Edda og innehar derfor ikke den nødvendige kunnskapen om norrøn mytologi (Sivertstøl, 2016). Dette er tydelig å se, blant annet fordi flere har Tor og Odin som sine forbilder. Tor og Odin blir fremstilt som store krigsguder, men dersom man leser i Edda, vil man få vite at Odin er også gud for trolldom, dikt og visdom (Magerøy og Næss, 2020). Selv om Tor i større grad har blitt fremstilt som en krigsgud som til stadighet kjemper mot ulike forstyrrende krefter i den norrøne mytologien, har han også blitt kjent for å være en karakterer med stor humoristisk sans (Næss, 2019). Ifølge Knut Ødegård kan man blant annet lese i Snorre Sturlasons tekster at Odin selv var innvandrer fra det vi i dag antar er Sentral- Asia. Ødegård påpeker også at dagens radikalisererte som relaterer seg til norrøn mytologi, har misforstått hva den norrøne mytologien egentlig går ut på (Ødegård i Pedersen, 2016).

4.8.4 Religion som grunnlag

Det er vanskelig å si nøyaktig hvorfor religion får for mange høyre-radikalisererte en så sentral rolle. Forfatter Siri Pettersen hevder at man ofte tar i bruk kulturhistorie for å løfte sin egen ideologi. Ved å bruke tidligere ideer, kjente guder eller andre symboler eller kjennetegn, er det lettere å oppnå troverdighet (Pedersen, 2016). Thorleifsson hevder at i de fleste tilfellene handler det nødvendigvis ikke om troen og religionen i seg selv, men religionen blir brukt som en ekskluderende faktor for å skille befolkningen i et samfunn (Thorleifsson i Smedsrud, 2019, 7-8). De ulike religionene i et

samfunn blir beskrevet såpass ulikt og forskjellige. På den måten blir religion en faktor som skaper en relativt stor distanse mellom folk i samfunnet (Smedsrud, 2019, 7). Høyre-radikaliserte skiller svært sjeldent mellom enkeltindivider og grupper. Muslimer fremstilles av høyre-radikaliserte som intolerante og ideoende kriminelle. Høyre-radikaliserte hevder selv at de har en grunnleggende idé om at de selv arbeider mot et åpent og tolerant samfunn som har fokus på at alle innbyggere har ulike rettigheter (Smedsrud, 2019, 9). Samtidig som de fremmer et åpent og tolerant samfunn, plasseres alle innenfor ulike kategorier basert på at ditt opphav og religion symboliserer hvilken identitet du har og hvor mye du er verdt (Smedsrud, 2019, 9). Thorleifsson beskriver de høyre-radikaliserte som «politiske entreprenører». Ved at de høyre-radikaliserte tilegner seg en kristen eller norrøn identitet og bruker andre tradisjoner, definerer de hvem som er del av en nasjon og hvem som ikke er en del av en nasjon (Thorleifsson i Smedsrud, 2019, 6). Thorleifssons poeng er at disse holdningene og tilknytningen til religion baserer seg på rasjonelle bekymringer. Bekymringene har rot iblant annet migrasjon som har skjedd de siste årene. En konsekvens av migrasjon er at et lands økonomi forandres, samtidig som at samfunnet i større grad blir et multikulturelt samfunn. Disse forandringene blir av de høyre-radikalisert gjort om til skremmebilder av hvordan samfunnet blir ødelagt (Smedsrud, 2019,6).

På generell basis kan si at høyre-radikaliserte føler en utrygghet basert på at de selv ikke kan relatere seg til en muslimsk identitet. Innvandring fra en ukjent kultur og religion, kan for noen føles svært skremmende og invaderende. For en person som har blitt høyre-radikalisert eller er på vei til å bli radikalisert, vil det da være en naturlig refleks å beskytte den vestlige og den kristne gruppeidentiteten (FN, 2020). De høyre-radikaliserte tar utgangspunkt i at islam gjenspeiler en politisk ideologi. Høyre-radikaliserte vil på den måten kunne skape seg et feil bilde av muslimer og islam. De vil kunne anta at alle ekstreme islamister er representanter for hva islam står for som religion. Dette inntrykket påvirker de høyre-radikaliserte i sin propaganda, som igjen fører til at mange muslimer vil oppleve diskriminering og hat (FN, 2020).

4.9 Radikalisering over internett

De siste 30 årene har internett vært et svært viktig virkemiddel i radikaliseringsprosessen. Internett brukes til å tilegne seg informasjon og kunnskap om ulike temaer og tanker. Nettsider med ekstremistisk innhold er ikke noe nytt, uavhengig om det er høyre-, venstre-, eller islamistisk innhold. Siden 1990-tallet har antallet nettsider økt, men forskning viser at antall nye sider begynte å flate seg ut i 2012 (Sunde, 2013, 25). Ved å bruke internett som en faktor i radikaliseringsprosessen, kan det bli vanskeligere å avsløre hvem som blir høyreradikalisert. Noen individer som er i en sårbar posisjon i livet, er som regel mer mottagelige som ulike ideologier og tankesett. Andre som blir medlemmer eller trekkes mot ulike radikaliserte miljøer, eller som gjennomgår en radikaliseringsprosess, er ofte personer som søker spenning, eller som er på utkikk etter en sak å engasjere seg i (Schmidt og Price, 2011 i Gremmerli, 2015, 87).

4.9.1 Digital subkultur

En utbredt forståelse innenfor forskning på forebygging av radikalisering, er at menneskers sårbarhet og andre underliggende faktorer er hovedårsaken til radikalisering. Globaliseringen og digitaliseringen som skjer i dagens samfunn fører til at det er bedre tilgang på informasjon. Innenfor temaet radikalisering blir internett ansett som et viktig virkemiddel som gjør at ideologi blir spredd over et større geografisk område (PST, 2021, 3).

Et radikalisert eller et ekstremt fellesskap over internett, samhandler uavhengig av nasjonale lover og regler og geografiske områder, samtidig som fellesskapene slipper å forholde seg til meningsmotstandere (PST, 2021, 3).

Ved å ha en egen arena til å dele politiske synspunkter og ekstremistisk innhold, uten andres innvendinger, ender disse miljøene opp med en egen sosialiseringssprosess basert på deres egne felles kulturelle referanser (PST, 2021, 5). Dette fører til at radikalisering over internett blir ansett som en digital subkultur.

Problemet med en slik digital subkultur, er at individet søker mot et fellesskap på nett hvor de får bekreftelse på det individet allerede tenker (Skoglund, 2013, 129-130). På den måten er individet mindre kritisk og kan få et forvrengt verdensbilde. Et gjentakende problem er at menneskene som oppsøker denne typen informasjon er mer opptatt av å være de første til å poste ny teori og ny informasjon, enn å poste informasjon som er kvalitetssikret (Sunde, 2013, 97).

Tilhørigheten mange opplever i en digital subkultur gjør at skillet mellom den virkelige verden og den digitale verden blir veldig vag (PST, 2021, 6). Dette kan bli problematisk fordi individer blir påvirket av subkulturens gruppedynamikk. I de mest ekstreme miljøene blir terskelen for å utøve vold veldig lav (PST, 2021, 6). I enkelte tilfeller kan det føre til at mange planlegger og i verste fall terrorhandlinger (Nesser, Lia, Stenersen, Aasland Ravndal, 2013, i Sunde, 2013, 24).

Ekstremisme over nett kan deles inn i to ulike kategorier. Man skiller oftest mellom enten voldelige handlinger over nett, også kalt cyberterrorisme. Eller karakteristiske ytringer som har som mål å skade eller skremme mennesker. Cyberterrorismens mål er å ødelegge eller skade databaser (Sunde 2011, 56-58, i Sunde, 2012, 19). Cyberterrorisme blir i dag sidestilt med andre ødeleggende terrorhandlinger (Sunde, 2013,19).

Siden min oppgave handler om sårbarhetsfaktorer som fører til radikaliseringsprosesser, har jeg valgt å ikke fokusere på terrorisme over nett, men heller menneskelige ytringer og kommunikasjonen som foregår over nett. Enten som virtuelle nettverk eller som sosiale nettverk.

4.9.2 Virtuelle nettverk og sosiale nettverk

Alle radikaliseringsprosesser er individuelle, men felles for alle er at individene går fra å være moralsk ansvarlig til å oppsøke radikale miljøer. Startfasen bærer i stor grad preg av at individer oppsøker og blir påvirket av ideologien. Sosiale faktorer samt personlig psykisk helse er svært sentralt i denne fasen (Gremmerli, 2015, 89). I den andre fasen som oppstår etter kontinuerlig ideologisk påvirkning, vil den radikalisererte i større grad bli anerkjennende for bruk av vold (Gremmerli, 2015, 89). Når det skjer vil personen bli ansett som ekstremist og ikke bare som radikaliserert.

Ved radikaliseringsprosesser over nett, blir ideologien fremstilt i sosiale medier og andre internettfellesskap i ulike fora (Gremmerli, 2015, 89). I forskning på radikaliseringsprosessen og rekrutteringen til radikalisererte miljøer, blir det satt et skille mellom virtuelle verdener på den ene siden og sosiale nettverk på den andre siden.

Virtuelle verdener blir forklart som egne små samfunn på internett. I disse samfunnene presenterer individene seg selv som anonyme figurer. Det er vanligst i ulike spill, som for eksempel World of Warcraft (Sunde, 2013, 46). For mange av deltagerne kan den virtuelle verden de er en del av virke

svært autentisk, selv om de fremstilles som fiktive karakterer (Sunde, 2013, 53). Gjennom deltagelse i en virtuell verden opplever mange brukere å få et nettverk med sosiale relasjoner. Flere av brukerne opplever også at de får et bedre selvbilde og selvtillit som de ikke opplever i den virkelige verden. I flere typer spill er det mulig å oppnå høyere status, basert på god strategisk spilling. Mange av brukerne tar derfor med seg denne selvfølelsen ut i det virkelige liv. Brukerne kan føle at de fortjener samme status ute bland andre, også de som ikke spiller (Sunde, 2013, 54). Deltagelsen i slike miljøer og grupper kan påvirke brukerens sosiale og moralske kompass. Dette kan igjen påvirke relasjoner utenfor for den virtuelle verden, fordi de forholder seg til de virtuelle kodene, i stedet for den virkelige verdens normer og regler. Dette fører til at mange isolerer seg fra storsamfunnet og kun forholder til den virtuelle verden (Sunde, 2013, 54).

Sosiale nettverk over internett forstått som nettverk hvor man bruker sin egen identitet for å bygge relasjoner. Eksempler på nettsider hvor dette er vanlig, er facebook og twitter (Sunde, 2013, 45). I tillegg til disse sidene inngår også personlige blogger og forum, nettsider som fremmer sosiale nettverk. Dette fordi forfatteren og leseren har mulighet til å chatte og kommunisere med hverandre (Sunde, 2013, 46). Hensikten med de ulike plattformene er å komme i kontakt med likesinnede, bygge relasjoner, samt diskutere og utveksle tanker og meninger. Basert på dette, har sosiale medier spilt en rolle for den enkeltes radikaliseringsprosess og for rekruttering av medlemmer. Ved å ha sosiale medier som plattform for rekruttering og radikalisering fjernes flere barrierer, blant annet ved at man ikke trenger å møtes fysisk (Sunde, 2013, 49). For mange som ønsker å bli medlem i et høyreekstremt miljø, kan det være problematisk å møte andre høyreekstreme ute blant folk. Høyreekstreme holdninger blir i dagens samfunn sett ned på, og det kan derfor være belastende for en person dersom andre personer finner ut om deres ideologi og tankesett. Internett er derfor med på å gjøre det mulig å bli del av et fellesskap og skape nye relasjoner. Gjennom disse relasjonene føler man en tilhørighet til et fellesskap, samtidig som man skaper en egen identitet (Sunde, 2013, 49).

4.9.3 Internett som virkemiddel

Digitale subkulturer og digitale relasjoner som oppstår på internett er med på å gi deltagerne en sosial identitet (PST, 2021, 5). Gruppedynamikken innenfor en ekstrem eller radikaliseret digital subkultur bygger på en reaksjon mot en ytre trussel (PST, 2021, 6). Innenfor et slikt miljø blir

deltagerne påvirket av likesinnede hvor det vil være mulig å oppnå anerkjennelse basert på hva deltagerne ytrer (PST,2021, 6).

Dette gjenspeiles i at mange som blir radikalisert bruker internett for å bygge relasjoner, skaffe seg ulike kontaktpersoner, rekruttere eller bli rekruttert til miljøet. I noen tilfeller kan man også bruke internett som et skjulested hvor man kan få ytre seg fritt (Sunde, 2013, 27). Ved å benytte seg av fri ytring på internett og sosiale medier, unngår høyre-radikaliserede storsamfunnets begrensninger, begrensninger kan være samfunnets felles normer (Sunde, 2013, 27).

Bruken av internett i en radikaliseringsprosess, er nøye planlagt kommunikasjon, bruk av ulike strategier og organisering (Sunde, 2013, 27). Aktørene som publiserer innhold på de ulike nettsidene blir ansett som produsenter eller distributører (Nesser m. fler, 2013, i Sunde, 2013, 25). Isfjellmetaforen Sunde beskriver, går ut på at av alt innhold som er tilgjengelig på internett er det gjennomsnittlig 10 prosent av alt som er søkbart som er synlig. Det vil si at mye av informasjon om ekstrem ideologi som er tilgjengelig for allmenheten, er lite, sammenlignet med den informasjonen medlemmene får tilgang på i lukkede grupper og online samfunn (2013, 25). Ideologisk propaganda blir gjort tilgjengelig for deltakerne i form av enten tekster, eller filmer i de ulike fora som blir brukt (Nesser m. fler, 2013, i Sunde, 2013, 25).

Problemet med å forstå radikalisering over nett er at man ikke kan ta høyde for online- identiteter. Online- identiteten trenger nødvendigvis ikke stemme overens med hva personen egentlig mener. Mange lager seg en egen identitet, kun for å få tilgang på konkret informasjon eller tekster og videoer (Gremmerli, 2015, 89). De radikaliseres online- identitet kan i noen tilfeller ha betydning for radikalisering av holdninger og handlinger. Selv om individet er deltager i et nettsamfunn eller en annen gruppe, betyr det ikke at individet har evner til å mobilisere handlinger i den virkelige verden (PST, 2019, 11). Flere av deltagerne i de høyre-radikaliserede miljøene er i flere tilfeller bare aktive på internett, men er ikke aktive i høyre-radikaliserede miljøer i den virkelige verden (PST, 2019, 12).

4.10 Oppsummering av funn

Tidligere forskning viser at høyreekstreme føler seg truet av indre og ytre faktorer i samfunnet (Bjørge og Gjelsvik, 2015, 20). Det er også vanlig blant høyreekstreme å skille mennesker og raser fra hverandre, basert på hvem som har høyest verdi (Bjørge og Gjelsvik, 2015, 20). Som tidligere

forskning også viser har flere som blir radikalisert vært i en sårbar og undertrykt posisjon. Dette kan skyldes faktorer på både individ- og samfunns nivå (Bjørge og Gjelsvik, 2015, 188).

Mine funn viser at det er vanlig å skille høyreekstremisme i to ulike retninger, en innvandringsfiendtlig og en nynazistisk retning (PST, 2019, 4). Samtidig viser PST sin forskning at skillet mellom retningene ikke har så mye å si, men at de sosiale relasjonene som oppstår i det radikaliserede miljøet er viktigere enn selve ideologien (PST, 2019, 3).

For mange er søken etter sosiale relasjoner og fellesskap ikke tilfeldig. Mennesker søker ofte til miljøer hvor man får bekreftet sitt eget tankesett (Skoglund, 2013, 129). Ved å søke bekreftelse på sitt eget tankesett vil individers personlighet og tankesett både forsterke og påvirke hverandre (Puckett, 2007 i Skoglund, 2013, 129). På mange måter kan man si at alle individer har behov for å føle seg som en del av en gruppe. Ved å søke etter og å oppnå gruppetilhørighet utvikler individer sin selvtillit (Skoglund, 2013, 152).

Alle som blir radikalisert går gjennom en radikaliseringsprosess. Prosessen kan variere i tidsperspektiv. For enkelte individer kan prosessen gå veldig fort, mens for andre kan radikaliseringsprosessen skje over lang tid. Roger Griffin på sin side hevder at uavhengig av tidsperspektiv skjer radikaliseringsprosessen gjennom tre ulike stadier (Griffin 2012, 88-110 i Vestel, 2016, 23-24). I prinsippet kan alle gå gjennom en radikaliseringsprosess, men det finnes ulike fellestrekk ved individer som radikaliseres. Tore Bjørge skisserer fire ulike profiler av hvem som blir radikalisert. Disse profilene baserer seg på forskjellige individuelle personlighetstrekk og motivasjonsfaktorer (Vestel, 2016, 26). I tillegg til Bjørges oversikt er menn (PST, 2016, 26), og individer som beskrives som ensomme ulver (Stenersen, 2016) i større grad utsatt for å bli radikalisert.

Mine funn viser også at det finnes noen ulike, men generelle sårbarhetsfaktorer som kan føre til at individer endrer sine ideologiske holdninger (Malt, 2019). I min masteroppgave har jeg valgt å se på sårbarhetsfaktorene jobb, utdanning, økonomisk krise, familieliv, antifeminisme, personlige opplevelser, rus, tilpasningsproblemer, psykisk helse og diagnoser. Felles for alle disse sårbarhetsfaktorene er at individene kjenner på en følelse av at de blir marginalisert i storsamfunnet.

I tillegg har jeg sett på andre faktorer som spiller inn på radikalisering, som globalisering, religion og internett.

Religion og radikaliserings over internett kan bli forstått i lys av globaliseringen. Globalisering fører til at verden er i konstant forandring, dette påvirker kulturelle elementer i ulike land (Jørgensen, 2002).

I utgangspunktet er høyreradikalisererte skeptiske til religion (Vestel, 2016, 66). Samtidig blir religion brukt som en forklaringsramme for hvorfor noen har søkt mot radikalisererte miljøer. Dette skjer blant annet ved at religion blir sett på som en del av andre individers personlighet og det blir derfor lettere å skille gode mennesker fra onde mennesker. Religiøse synspunkter blir brukt av radikalisererte til å forklare andres dårlige oppførsel (Vestel, 2016, 103).

Religion blir også forstått som et kulturelt holdepunkt. For høyreradikalisererte blir kristendommen en viktig faktor for radikaliserings, fordi kristendommen blir forstått som en kontrast til islam. Mange høyreradikalisererte ønsker å oppnå en ren europeisk kultur som baserer seg på kristne røtter (Strømmen, 2020, 122). Religion blir derfor ansett som et kulturelt symbol som vannes ut av globalisering, og derfor må bli ivarettatt av høyreradikalisererte individer eller høyreradikalisererte grupper.

Individene som radikaliseres over internett påvirkes også av globalisering. Globalisering fører til at ideologien blir spredd raskere, samt at det er mulig å kommunisere og samhandle med andre mennesker uten innblanding fra meningsmotstandere (PST, 2021, 3). Over internett vil det derfor være mulig å oppnå anerkjennelse ved at de radikalisererte blir ansett som deltagere innenfor en digital subkultur (PST, 2021, 5). Innenfor denne digitale subkulturen vil det være mulig for radikalisererte å ytre seg fritt om sine meninger, i tillegg til at de bygger relasjoner med andre likesinnede (Sunde, 2013, 27).

5 Diskusjon

I denne delen av masteroppgaven skal jeg diskutere funnene fra min litteraturstudie, opp mot Honneth og Griffins teori for å svare på problemstillingen «Hvorfor søker unge voksne til radikalisererte miljøer?».

Jeg vil først presentere en oppsummering av Honneths og Griffins teorier. Deretter vil jeg gå gjennom mine funn og se de i lys av teoriene. Jeg har valgt å dele funnene opp i fem ulike kategorier; «anerkjennelse av radikalisererte individer», «søken etter anerkjennelse», «anerkjennelse av sårbarhetsfaktorer», «anerkjennelse og religion» og «anerkjennelse over nett». Jeg har valgt å dele funnene opp i fem ulike hovedkategorier fordi jeg mener det vil gi en bedre oversikt. Mange av underkategoriene i kapittel 4 mener jeg er litt for små til å drøftes alene, men de er fortsatt relevante for å forstå hvorfor enkelte individer blir radikalisert. Jeg mener de mindre funne er bedre å drøfte i en større sammenheng enn å drøfte dem hver for seg. Avslutningsvis i dette kapitelet vil jeg gi en oppsummering av hvordan Honneth og Griffins teori har hjulpet meg å forstå temaet radikalisering og individer som tiltrekkes av miljøet.

5.1 Anerkjennelsesteorien

Axel Honneths teori om anerkjennelse er basert på at alle mennesker søker etter anerkjennelse fra både mennesker i nære relasjoner, samt samfunnet de lever i (Høilund og Juul, 2005). Honneth deler muligheten for å oppnå anerkjennelse inn i tre sfærer; kjærlighet, rett og solidaritet. Disse tre sfærene fører til en gjensidig form for anerkjennelse for alle deltagere i et samfunn.

Kjærlighetssfæren innebærer anerkjennelse i form av nære relasjoner (Lysaker, 2015). Innenfor denne sfæren opplever og erfarer individene at de er avhengig av medmennesker for å få bekreftelse (Honneth, 2008, 104). Full anerkjennelse innenfor kjærlighetssfæren vil føre til at individene føler en trygghet over at ens ytringer, personlige behov og tanker blir akseptert (Honneth, 2008, 116).

Rettssfæren innebærer at alle individer i et samfunn har de samme rettighetene og alle blir i utgangspunktet akseptert for hvem man er (Honneth, 2008, 118). Alle i rettssfæren har individuelle rettigheter og må ta individuelle valg som kan føre til anerkjennelse, på den måten vil alle individer utvikle selvrespekt (Honneth, 2008, 128).

Sfæren for solidaritet kan oppsummeres ved at alle deltagere i samfunnet bidrar til fellesskapet ut ifra sine evner og egenskaper. Alle individer er ulike, men alle har verdi (Honneth, 2008, 131). Alle deltagere har unike egenskaper som kan utfylle hverandre og som bidrar til at samfunnet i fellesskap kan oppnå et mål (Honneth, 2008, 131).

For at et individ skal oppleve full anerkjennelse må individet først oppleve anerkjennelse i alle de tre sfærene (Lysaker, 2015). For eksempel kan et individ oppleve å bli anerkjent innenfor rettsfæren og sfæren for solidaritet, men ikke innenfor kjærlighetssfæren. Individet vil ut ifra Honneths teori oppleve full anerkjennelse. Dersom individet ikke opplever full anerkjennelse, vil individet oppleve en følelse av krenkelse. Denne følelsen av krenkelse kan igjen føre til en opplevelse av marginalisering og individet kan bli forstått som en minoritet i storsamfunnet (Pettersvold, 2018). Tredelingen av anerkjennelse fører til at man lettere kan skille mellom sfærene hvor individet enten opplever anerkjennelse eller krenkelse (Honneth, 2008, 103). Samtidig kan tredelingen gjøre det vanskeligere med tanke på hvor kompleks radikaliseringsprosessen er, særlig fordi mye av radikaleringen skjer over nett. Noen av sfærene kan gå over i hverandre og individet kan føle seg krenket på samme grunnlag, men innenfor ulike sfærer.

5.2 Griffins teori

Roger Griffins teori bygger på at individer som søker seg til høyre-radikaliserte miljøer, gjør det fordi de leter etter en mening med livet. Høyre-radikaliserte miljøer tilbyr et fellesskap og deltagerne får en mulighet til å arbeide mot et mål som er større enn dem selv (Griffin, 2012b, 105). For et individ vil oppnåelse av et totaliserende nomos bety at individet selv får beskyttet sitt eget frie tankesett (Griffin, 2012a, 25). Alle individer står fritt i valget om hvordan de oppnår et totaliserende nomos. Griffin påpeker at individer som knytter seg til radikaliserte miljøer går fra å føle på en frustrasjon over sin plass i livet, til å føle at livet har fått en ny mening og at de har fått en form for makt (Griffin, 2012b, 110).

Griffin hevder at radikalisering kan deles opp i to ulike retninger. En fanatisk og en modernistisk. Den fanatiske retningen setter tradisjoner først, mens den modernistiske retningen bygger på tanken om at nomos er i oppløsning (Griffin, 2012b, 116). Griffin hevder også at den fanatiske

retningen preges av at et individ ikke føler en tilknytning til nomos (Griffin, 2012b, 109). Dette viser også norsk forskning. Her skilles det mellom en innvandringsfiendtlig retning og en nynazistisk retning (PST, 2019, 4). PST sin undersøkelse viser at skillet mellom høyreekstreme ikke er så tydelig som Griffin skisserer (PST, 2019, 49). De fleste som tilknytter seg et radikaliseret miljø gjør det for å få tilgang på sosiale relasjoner og et nettverk med likesinnede (PST, 2019, 9). PST hevder også at ofte skjer radikaliseringsprosessen etter at individene har blitt inkludert i miljøet (PST, 2019, 3).

5.3 Søken etter anerkjennelse

I dette avsnittet vil jeg vise funnene i min litteraturstudie som innebærer retninger av høyreekstremisme, hvorfor noen blir radikaliseret og selve radikaliseringsprosessen.

I Norge i dag skilles det mellom ulike retninger av høyreekstremisme. Innvandringsfiendtlig retning med fokus på kultur og en nynazistisk retning med fokus på rase og et biologisk hierarki (PST, 2019, 4). Disse to retningene har mye til felles og kan derfor være vanskelig å skilles fra hverandre. Skillet mellom ulike retninger av høyreekstremisme og radikalisering kan bli sett i sammenheng med Griffins todeling av høyreekstremisme. Selv om Griffins oppdeling er noe ulikt fra den norske oppdelingen. Den ene av Griffins retninger forholder seg til tradisjoner, mens den andre retningen har et større fokus på at det moderne samfunnet er i oppløsning fordi det blir truet av fremmede faktorer (Griffin, 2012b, 116). Griffin hevder også at individer som radikaliseres søker etter en ikke-sansbar virkelighet (Griffin, 2012b, 101-102). Samtidig viser også Griffin at radikaliserete miljøer tilfører individer en ny mening med livet. Eric Hoffer i Griffin hevder også at radikaliserete miljøer tilbyr et fellesskap og deltagelse i et prosjekt som er større enn dem selv (Griffin, 2012b, 105). Dette kommer også frem i PST sin undersøkelse der det hevdes at de fleste som blir radikaliseret ikke er så opptatt av selve ideologien, men at de oppsøker et fellesskap (PST, 2019, 4).

Ut ifra beskrivelsen og inndelingen av høyreekstreme retninger er det vanskelig å se spesifikt hvordan disse retningene kan spille inn på Honneths tre sfærer. Jeg mener derfor inndeling kan bli forstått i lys av en generell beskrivelse av Honneths teori. Hovedsakelig bygger Honneths teori på at mennesker er avhengige av andre mennesker og at alle individer er villige til å kjempe for å oppnå anerkjennelse (Lysaker, 2015). Dette fører til at dersom man deler opp høyre-radikaliseret i ulike retninger, vil det være mulig for flere å oppsøke høyre-radikaliserete miljøer fordi de har et bredere

tilbud. Ved å dele opp vil flere kunne søke seg til miljøet basert på deres egne behov og hvilke sårbarhetsfaktorer som gjør at de ønsker eller trenger en forandring i livet.

Dette gjenspeiler seg i mine funn om hvorfor noen blir radikalisert. Alle ønsker å være del av et fellesskap. Mange kan derfor søke seg spesifikt mot miljøer som har løsninger på individets utfordringer og problemer. Løsningene baserer seg gjerne på individets grunnleggende trekk ved sin personlighet (Skoglund, 2013, 129- 130). Dersom høyre-radikaliserende miljøer tilbyr ulike retninger, vil det være mulig å finne noe som passer til individenes behov.

Mange søker seg til radikaliserende miljøer for å oppnå en gruppetilhørighet. Radikaliserende som blir ansett som solo-terrorister eller ensomme ulver har tidligere prøvd å få innpass i etablerte grupper, men ikke vært kvalifisert. For mange av individene kan løsningen derfor bli å dikte opp egne grupper hvor de selv får rollen som leder (Skoglund, 2013, 151). Denne imaginære gruppen og falske fellesskapet vil være med på å bygge selvtilliten til individet (Skoglund, 2013, 152). Samtidig som de anser seg selv som en leder og setter seg selv i en heroisk posisjon vil de oppleve å få selvtillit i form av at de kan gjøre en forskjell innenfor sitt miljø og dermed bli anerkjent av andre (Skoglund, 2013, 152). Dersom man ser dette i lys av en generell forståelse av Honneths teori viser dette menneskers desperasjon etter å oppnå og kjempe for å få anerkjennelse (Lysaker, 2015).

Selve radikaliseringsprosessen blir skissert av Roger Griffin som en prosess på tre stadier.

Det første stadiet handler om en nomisk krise. Enkelte individer opplever at samfunnet rundt dem kollapser, individer ender derfor opp i en posisjon hvor de opplever å bli «truet» i retning mot et marginalisert miljø (Vestel, 2016, 24).

Det andre stadiet handler om å gjenopprette nomos. Det skjer ved å skille de truende faktorene fra de som ønsker å opprettholde en nomisk balanse (Vestel, 2016, 25).

I det tredje stadiet blir bruk av vold legitimert. Ved å bruke vold vil individene oppleve å få makt og muligheten til å ta tilbake livet sitt (Vestel, 2016, 25). Radikaliseringsprosessen baserer seg på ulike faktorer og kan skje i ulikt tempo.

Griffins radikaliseringsprosess baserer seg på at individene generelt opplever krenkelse av samfunnet rundt seg, i form av en nomisk krise. Innenfor kjærlighetssfæren opplever individene som radikaliseres at deres ytringer og forståelse av en nomisk krise ikke blir anerkjent av samfunnet rundt dem. De sitter igjen med en opplevelse av at deres tanker, ytringer og personlige behov ikke

blir akseptert (Honneth, 2008, 116). Innenfor rettssfæren benytter individene seg av muligheten til å ta individuelle valg for å oppnå anerkjennelse i sitt liv (Honneth, 2008, 128). Dersom et individ opplever at samfunnet rundt dem er i oppløsning kan de ta et individuelt valg for å kunne gjenopprette nomos.

For å oppnå anerkjennelse i sfæren for solidaritet gjenspeiles i at individene vil få muligheten til å bruke sine unike evner, bare innenfor et nytt miljø (Honneth, 2008, 137). Innenfor dette nye miljøet vil de få mulighet til å delta i å oppnå et felles mål som handler om å skape balanse i nomos (Honneth, 2008, 131).

5.4 Anerkjennelse av radikalisererte individer

Radikalisererte miljøer kan for mange virke som en veldig absurd subkultur. Samtidig kan man se at for enkelte individer blir radikalisererte miljøer en arena hvor de kan oppleve anerkjennelse og nettopp denne subkulturen blir en viktig arena for fellesskap for mange.

Tore Bjørgo har forsket på hvilke typer mennesker som blir radikalisert, han har satt opp en oversikt med fire ulike profiler. Disse profilene beskriver hovedsakelig individer og deres indre motivasjon til å søke mot radikalisererte miljøer (Vestel, 2016, 26/ Bjørgo, 2015).

Et felles kjennetegn for de fire profilene er at alle som søker seg mot et radikalisert miljø har et grunnleggende behov for sosiale relasjoner, personlige problemer eller mangel på sosiale ressurser, i noen tilfeller baserer også radikaliseringsen seg på et ønske og behov for spenning i livet (Vestel, 2016, 26). De fire profilene er *eventyrere*, *sosialt frustrerte ungdommer*, *rotløse og «følgere»* og *ideologiske aktivister* (Vestel, 2016, 26). En gjentakende faktor for individene innenfor alle disse profilene er at individene blir ansett som marginaliserte, dette har igjen påvirkning på individenes selvtillit. Dette fører til et behov for å bytte miljø. Den eneste profilen som skiller seg ut fra de andre profilene er *ideologiske aktivister*. Ideologiske aktivister er personer med stor innflytelse på mennesker rundt seg, fordi de er ressurssterke. Individene som blir profilert som ideologiske aktivister, søker mot radikalisererte miljøer hovedsakelig på grunn av politikk og ideologi (Bjørgo, 2015).

Et annet felles kjennetegn ved de som søker mot høyre-radikalisererte miljøer er at det som oftest er menn. Det kan være ulike grunner til at den største andelen av radikalisererte er menn, forskning

påpeker at enkelte menn tiltrekkes av de maskuline idealene subkulturen representerer (PST, 2019, 5). Innenfor radikalisererte miljøer blir menn ofte fremstilt som dominerende og at de har makt, i tillegg er høyreradikalisererte miljøer ofte positive til tradisjonelt kjønnsrollemønster (PST, 2019, 5).

Et tredje felles kjennetegn ved individer som blir radikalisert, er at de blir ansett som *ensomme ulver*. Individene har begrenset kontakt med andre mennesker, hovedsakelig sosialiserer de seg med andre over internett. De kan oppleve at de ikke er like avhengig av andre mennesker (Stenersen, 2019).

Dersom man ser alle disse kjennetegnene ved radikalisererte individer samlet under ett, kommer det frem at individene i stor grad er preget av blant annet frustrasjon, marginalisering og ensomhet. Disse faktorene kan være med på å påvirke individers selvtillit. I tillegg kan det også gjøre dem mer mottakelig for å oppsøke andre subkulturer.

5.4.1 Radikalisererte individer i lys av Honneth

Bjørgos modell består av fire ulike profiler som alle baserer seg på personlighetstrekk ved de radikalisererte individene. Individene søker etter å utfylle sin egen identitet samt at de søker et miljø hvor deres normalitet ikke er en minoritet (Vestel, 2016, 26). Jeg mener Bjørgos modell er svært generell, men viser gode indikasjoner på hvilke mennesketyper som oppsøker radikalisererte miljøer. Samtidig er kategoriene dynamiske. Det kan derfor være vanskelig å påpeke nøyaktig hvilke av Bjørgos profiler som opplever krenkelse innenfor de ulike sfærene (Vestel, 2016, 26).

De radikalisererte individene som beskrives som eventyrere er på jakt etter anerkjennelse. Ut ifra Bjørgos beskrivelse er eventyrerne på jakt etter spenning i hverdagen (Bjørgero, 2015). Dette kan tolkes som at individene innenfor denne profilen ikke er tilfreds med situasjonen de er i.

Det er nødvendigvis ikke slik at disse individene har dårlig psykisk helse eller at de er særlig preget av andre sårbarhetsfaktorer, men de ønsker nye impulser og en forandring i hverdagen. Et viktig poeng Bjørgero uttrykker, er at individene innenfor denne profilen ønsker å oppnå en form for heroisk status (Bjørgero, 2015). Dette kan tyde på at å tilhøre en radikalisert gruppe, kan være en måte å oppnå anerkjennelse på.

Ut ifra ønsket om å oppnå en heroisk status, vil det være relevant å forstå eventyrere som en gruppe individer som ønsker å oppnå anerkjennelse innenfor rettssfæren. Eventyrene kan bli forstått innenfor rettssfæren fordi innenfor denne sfæren må alle mennesker ta individuelle valg for å kunne oppnå anerkjennelse fra miljøet rundt seg (Honneth, 2008, 128). For noen vil valget om å oppsøke radikalisererte miljøer være et alternativ til å kunne få en forandring i livet, som igjen kan føre til at de oppnår anerkjennelse. Ved å ta individuelle valg og oppnå anerkjennelse basert på valgene man tar, vil man også kunne utvikle selvtillit ifølge Honneths teori.

Sosialt frustrerte ungdommer opplever marginalisering eller diskriminering (Vestel, 2016, 27). Dette gir dem en følelse av å bli krenket på ulike områder i livet. De anser seg selv som en marginalisert gruppe i storsamfunnet. Som Vestel hevder kommer de sosialt frustrerte ungdommene fra familier hvor de kan ha opplevd krenkelse i kjærlighetssfæren (Vestel, 2016, 27). Dette har ført til at individene ikke har utviklet en trygghet på seg selv og en følelse av at deres ytringer og behov ikke blir akseptert (Honneth, 2008, 104).

På en måte kan man si at dersom man ikke anerkjennes innenfor en av sfærene, kan individet oppleve å få et «følgeproblem». Det kan tenkes at krenkelsen et individ opplever i kjærlighetssfæren blir et problem videre fordi individet ikke utvikler selvspekt. Store deler av individer som blir ansett som sosialt frustrerte ungdommer har nesten ingen utdanning og står derfor i stor grad utenfor arbeidslivet (Bjørge, 2015). Denne marginaliseringen fører til at de også opplever krenkelse innenfor sfæren for solidaritet og rettssfæren. Individene får ikke mulighet til å bidra til fellesskapet, som igjen kan føre til en følelse av at de ikke har like rettigheter og muligheter som andre. Alle disse faktorene kan føre til at individer ikke føler seg anerkjent av majoriteten i samfunnet og søker derfor til andre miljøer.

Profilen rotløse og «følgere», bygger på søken etter relasjoner og ønske om tilhørighet i en gruppe (Vestel, 2016, 27). Individene som kategoriseres innenfor denne profilen blir beskrevet som ensomme mennesker. Det kan derfor tenkes at disse menneskene søker til nye miljøer for å skaffe seg et nettverk, hvor de kan være seg selv fullt og helt og fortsatt bli anerkjent. Profilen rotløse og «følgere» viser tegn til krenkelse i flere av sfærene. Individene innenfor denne profilen har trolig ikke så mange nære relasjoner, med tanke på at de beskrives som ensomme mennesker og kan derfor ha opplevd krenkelse innenfor kjærlighetssfæren. Krenkelse innenfor kjærlighetssfæren kan påvirke selvbilde og selvspekt. Dette skyldes muligens at individene ikke har opplevd

anerkjennelse innenfor rettsfæren, fordi de ikke opplever at de ikke blir akseptert for hvem de er (Honneth, 2008, 118). Dette kan igjen føre til at de opplever at de ikke har noe å bidra med til resten av fellesskapet (Honneth, 2008, 131).

Mange av trekkene ved rotløse og «følgere», kan også gjelde for de individene som blir beskrevet som *ensomme ulver*. Det kan se ut som individene som blir beskrevet som ensomme ulver ikke har så mange nære relasjoner, men at de har funnet sitt miljø på internett. Nettverket og samholdet de opplever på internett, kan være med på å gi anerkjennelse innenfor Honneths sfærer. De kan oppleve anerkjennelse innenfor kjærlighetsfæren i form av at de kan få venner og andre nære relasjoner, de kan også få uttrykke seg fritt og dermed oppleve anerkjennelse innenfor rettsfæren. Det vil også være mulig å oppnå anerkjennelse innenfor sfæren for solidaritet, fordi de radikalisererte vil få muligheten til å bidra innenfor en subkultur. Senere i kapittelet vil jeg se nærmere på hvordan individer oppnår anerkjennelse over nett, i avsnittet «anerkjennelse over nett».

Bjørgos profil *ideologiske aktivister*, skiller seg fra de andre profilene. Denne profilen består av individer med stor innflytelse på mennesker rundt seg. Individene beskrives som ressurssterke mennesker. Basert på at individene som beskrives innenfor denne profilen drives av politikk og ideologi (Bjørgo, 2015). Jeg tar derfor utgangspunkt i at individer opplever krenkelse innenfor rettsfæren. Individene som kategoriseres som ideologiske aktivister blir ikke direkte krenket selv, men blir krenket av andres lidelse. Ideologiske aktivister har som mål å sørge for at alle mennesker har de samme rettighetene. For eksempel kan dette bety å verve marginaliserte individer inn i et radikaliseret miljø, hvor individene etter en stund vil føle seg inkludert, kan etter en stund inneha de samme rettighetene som andre i miljøet. Ved å arbeide for andres rettigheter får de ideologiske aktivistene lederroller (Bjørgo, 2015). Denne statusen som leder er med på å bygge egen selvtillit og selvrespekt, i tillegg til at man blir anerkjent av miljøet rundt.

Mine funn viser også at menn oftere enn kvinner blir radikaliseret. I utgangspunktet mener jeg at det å være mann i seg selv, ikke er en sårbarhetsfaktor, basert på PST sin undersøkelse som beskriver at menn er mer utsatt for å bli radikaliseret (PST, 2019, 5). Jeg mener at et viktig poeng kan være at sårbarhetsfaktorer er knyttet til de maskuline idealene. De maskuline idealene baserer seg på det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret hvor kvinner trenger beskyttelse av menn (Skoglund, 2013, 144). Med ansvaret for å beskytte kvinnene og det tradisjonelle rollemønsteret, kommer også tanken om at mennene skal være forsørgere for familien.

For radikalisererte menn oppstår trolig krenkelsen ved at deres maskuline idealer som de selv anerkjenner, ikke blir anerkjent av samfunnet rundt. Dette kan tolkes som at de opplever krenkelse innenfor både rettssfæren og sfæren for solidaritet. Innenfor rettssfæren kan radikalisererte menn med sin antifeministiske ideologi, oppleve krenkelse i form av at de mister sine rettigheter som mann. Blant annet skjer dette i et samfunn som idealiserer likestilling mellom kjønn. Tradisjonelt sett har menn hatt ansvar for å beskytte og forsørge familien. Kvinners oppgave har vært å stelle hjemme og passe på barn. Innenfor sfæren for solidaritet opplever individer krenkelse i form av at de har et annet mål enn resten av samfunnet. Dette målet kan variere, men basert på Griffins teori kan man si at de ønsker å gjenopprette nomos, altså å få kontroll over et samfunn som har kollapset (Vestel, 2016, 24). Da særlig i form av at menn har mindre kontroll enn hva de tidligere har hatt. Det kan føre til et tankesett om at enkelte menn blir ansett som en marginalisert gruppe. Det diskuteres også om de radikaliserertes syn på kvinner er basert på deres egne opplevelser med avvisinger fra kvinner. For enkelte kan denne avvisingen føre til et kontrollbehov over kvinner (Skoglund, 2013, 145). Dette kan tolkes som at de har opplevd krenkelse innenfor kjærlighetssfæren. For mange kan det å bli avvist av det motsatte kjønn føre til at de får dårlig selvtillit, i form av at de mister tryggheten over at deres egne ytringer og personlige behov og tanker ikke blir akseptert av medmennesker (Honneth, 2008, 116).

5.4.2 Radikalisererte individer i lys av Griffin

Som tidligere nevnt baserer Griffins teori seg på at individer har et behov for fellesskap og et ønske om å delta i arbeidet for å oppnå et fellesmål (Griffin, 2012b, 105). Alle disse personlighetstrekkene ved individene som bli beskrevet av Bjørgo, Vestel og Skoglund, indikerer at det er mennesker som er på søken etter fellesskap og anerkjennelse. En viktig faktor i Griffins teori er at alle individer har et behov for å oppnå et totaliserende nomos (Griffin, 2012a, 25). Griffin poengterer også at alle individer står fritt til å velge hvordan de ønsker å oppnå et totaliserende (Griffin, 2012a, 25). Som tidligere beskrevet er Bjørgos profiler svært generelle og dynamiske. Felles for alle profilene, i tillegg til *ensomme ulver* og *menn*, er at individene er sårbare, ensomme og ønsker et fellesskap. Ved å bli deltagere i et radikaliserert miljø vil de få tilgang til et fellesskap som har påvirkning på det sosiale liv, dette kan føre til at de etter hvert vil klare å gjenopprette nomos (Griffin, 2012a, 25). Ved

å bli deltagere i et høyre-radikalisert miljø vil de få en bedre selvfølelse fordi de opplever å inneha en makt, samt at de føler at deres liv er unike og viktige (Griffin, 2012b, 110).

5.5 Anerkjennelse av sårbarhetsfaktorer

Sårbarhetsfaktorer påvirker hvordan et individ utvikler sin personlighet, i tillegg til at sårbarhetsfaktorer under ulike omstendigheter påvirke ideologiske holdninger (Malt, 2019). Jeg har tidligere i min masteroppgave presentert; jobb, utdanning, nomisk krise, familieliv, antifeminisme, personlige opplevelser, rus, psykisk helse og psykiske diagnoser og tilpasningsproblemer, som ulike sårbarhetsfaktorer. Felles for alle disse sårbarhetsfaktorene er at de påvirker individenes egen oppfattelse av seg selv. Noen individer vil oppleve at alle sårbarhetsfaktorene er relevante for deres radikaliseringsprosess, mens andre igjen vil bare oppleve at enkelte av sårbarhetsfaktorer i deres liv. Det er derfor ikke en avklart sammenheng mellom de ulike sårbarhetsfaktorene, selv om noen kan være koblet til hverandre.

Radikaliserte som står utenfor arbeidslivet opplever at hverdagen ikke har så mye struktur, de har lav selvtillit og opplever lite mestringsfølelse (PST, 2019, 7). Individene opplever også at de ikke har tilhørighet eller er en del av et fellesskap. Individene som ansett som marginalisert fordi andelen av befolkningen som har jobb er større enn andelen som ikke er i jobb (PST, 2019, 7). Dette kan være belastende og føre til en opplevelse av krenkelse og gi et lavt selvbilde. Ved å være en del av arbeidslivet kan individene oppnå anerkjennelse. Dette skjer blant annet ved at individene opplever å få selvtillit og mestringsfølelse på grunn av egne evner og egenskaper (Lysaker, 2015). I tillegg til at kan individene oppleve gruppestolthet (Honneth, 2008, 135), ved å være deltager på en arbeidsplass med kollegaer.

Statistikken fra PST viser at andelen av høyre-radikaliserte som har tatt, eller som er under utdanning er lavere enn generelt i befolkningen (PST, 2019, 7). De individene som har lav utdanning blir ofte mer skeptiske til innvandring (PST, 2019, 7). Dette kan tyde på at den nomiske krisen radikaliserte opplever, blir forsterket av at individene har lav utdanning. Ved å ta utdanning vil individene få tilgang på kunnskap. Ved å inneha kunnskap kan det tenkes at den nomiske krisen

ikke vil oppleves som veldig stor. Kunnskap kan gi en bedre forutsetning for å takle endringer.

Kunnskap kan også gi individene en interesse for hva som skjer i samfunnet rundt seg.

Nomisk krise forklares som individers egen oppfattelse av at de blir truet (Vestel, 2016, 51).

Radikaliserte individer føler ofte at de blir truet av «noe fremmed» som for eksempel innvandrere.

Følelsen av å bli truet fører til at de opplever et sosialt tap (Vestel, 2015, 51).

Andelen blant høyre-radikaliserte som har oppgitt at de ikke er gift er høyere enn blant resten av befolkningen (PST, 2019, 7). For mange radikaliserte er det et nederlag å ikke leve et liv som er tilsvarende et tradisjonelt familieliv. Dette kan igjen føre til at de kan se på seg selv som marginaliserte eller annerledes enn «alle andre».

Situasjonen rundt familieliv kan bli sett i sammenheng med antifeministiske holdninger.

Antifeministisk perspektiv bygger på to forskjellige grunnlag. Det ene er at radikaliserte opplever at mansrollen har blitt svekket i dagens samfunn (Skoglund, 2013, 143). Det andre er at det antifeministiske perspektivet blir en ideologisk forklaring fordi de radikaliserte selv har personlige problemer med kvinner (Skoglund, 2013, 145).

Forekomsten av rus blant radikaliserte sammenlignet med resten av samfunnet, viser at radikaliserte i større grad er brukere av rusmidler (PST, 2019, 9). Rusmidler blir for mange et hjelpemiddel til å «flykte fra virkeligheten». Jeg mener dette i stor grad kan gjelde for radikaliserte også. Som det kommer frem her i min litteraturstudie, fremstår mange som er i, eller har gjennomgått en radikaliseringssprosess, som svært frustrerte over sin egen livssituasjon. Det kan derfor tenkes at også for radikaliserte blir rusmidler et hjelpemiddel for å flykte fra sin egen livssituasjon eller som selvmedisinering for å døyve sin psykiske smerte.

Psykisk helse er et omfattende tema som kan gi utslag på mange arenaer i livet. Hovedsakelig innenfor radikalisering viser forskningen at de som søker seg til radikaliserte miljøer sliter mer med tanken om at de er mislykket i livet og på den måten føler seg mer marginalisert og ender opp som mer isolert enn resten av befolkningen (Meloy og Yakeley, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 29). Dette kan igjen føre til depresjon, personlighetsforstyrrelse eller angst. I noen tilfeller kan individer med lettere psykisk lidelse finnes blant radikaliserte (PST, 2019, 8). Marginaliseringen og utenforskap som de radikaliserte føler på, har for noen ført til opplevelsen av en personlig krise som

for enkelte individer kan utvikle seg til depresjon (McClayuley og Moskalenko, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 33).

I noen av tilfellene kan den psykiske helsen også utvikle seg til mer eller mindre alvorlige grader av psykiske lidelser og diagnoser. Det er vanskelig å konkret påpeke ulike diagnoser ved radikalisererte individer basert på hvordan de uttrykker seg. Som Skoglund forklarer, uttrykker de radikalisererte seg om holdninger som allerede finnes i samfunnet (Skoglund, 2013, 22). Det kan derfor være vanskelig å konkret diagnostisere radikalisererte, med mindre de gjennom går en psykologisk sjekk eller utredning.

Psykiske lidelser og diagnoser kan være utslagsgivende for terrorhandlinger, så sant individet har ressursene som kreves for å utføre et angrep (McClayuley og Moskalenko, 2014, i Grønnerød, Andersen og Hellevik, 2016, 33).

Basert på sårbarhetsfaktorer kan det tyde på at individer som søker mot et radikalisert miljø sliter med å tilpasse seg storsamfunnet. Dette viser også PST sin undersøkelse. Nesten halvparten av deres informanter slet med å tilpasse seg, de begrunnet det blant annet med at de hadde dårlig selvtillit og at de opplevde ensomhet. For noen av dem var dette faktorer som kunne komme helt fra barndommen av (PST, 2019, 8).

5.5.1 Honneths anerkjennelsesteori

Mine funn i dette litteraturstudiet viser at de individene som søker seg mot radikalisererte miljøer og gjennomgår en radikaliseringsprosess, påvirkes av mange ulike sårbarhetsfaktorer. Samtidig kan man se at sårbarhetsfaktorene har mange likhetstrekk som fører individene til å oppsøke radikalisererte miljøer. Sårbarhetsfaktorene jeg nevner i denne masteroppgaven viser at individene føler seg utenfor, ensomme og annerledes, ut ifra deres egne idealer om hvordan et akseptabelt liv skal se ut. Siden jeg har utført en litteraturstudie vil det være vanskelig for meg og si nøyaktig hva som har vært utløsende faktorer for individene. Jeg vil derfor se på sårbarhetsfaktorene i lys av Honneths teori på et generelt grunnlag.

Ser man sårbarhetsfaktorene i lys av Honneths tre sfærer er det tydelig at disse sårbarhetsfaktorene kan påvirke individenes selvfølelse og forståelse av seg selv.

For eksempel uttrykker PST sine informanter at de sliter mer å tilpasse seg samfunnet rundt, og for mange har dette vært et problem fra barndommen av (PST, 2019, 8). Informantene poengterer også at problemene har påvirket dem og ført til at de har blitt mer isolert fra resten av samfunnet. Dette kan forstås som en indikator på at opptil flere som søker til radikalisererte miljøer har opplevd krenkelse innenfor det Honneth kaller for kjærlighetsfæren. Krenkelsen de har opplevd innenfor denne sfæren baserer seg på at de ikke har fått bekreftelse av mennesker rundt seg, da særlig fra nære relasjoner. Dette har igjen ført til at de ikke har klart å utvikle en selvtillit eller trygghet og aksept over egne meninger, behov og tankesett (Honneth, 2008, 104, 116). Når et individ ikke har utviklet selvtillit eller har opplevd anerkjennelse innenfor primærsfæren, stiller individet dårligere rustet i møte med andre individer. Individer som oppfatter seg selv som annerledes eller har et tankesett som tilsier at de ikke passer inn, vil være med sårbare og utsatt for å oppleve krenkelse.

Rettssfæren på sin side poengterer at alle individer har de samme rettighetene fordi de er frie vesner. Individene utvikler selvrespekt ved å ta egne selvstendige valg (Honneth, 2008, 118). Når individer har opplevd krenkelse i kjærlighetsfæren kan dette føre til en frustrerende situasjon hvor de er rådville om hvordan de kan prøve å oppnå anerkjennelse i en av de andre sfærene. Fordelen med rettssfæren er at alle individer blir anerkjent som frie vesner som kan ta individuelle valg (Honneth, 2008, 128). Individene tar da valg som vil føre til anerkjennelse for seg selv. Jeg tror basert på at individene har opplevd krenkelse og marginalisering innenfor kjærlighetsfæren, at de vil utforske andre miljøer og subkulturer hvor de kan søke om innpass og mulighet for å oppnå anerkjennelse. Det kan tenkes at individers opplevelse av utenforskap og marginalisering er med på å forsterke den nomiske krisen de allerede opplever. På en måte kan denne prosessen forstås som at de distanserer seg fra sin egen situasjon og prøver å finne en årsak som er «større enn dem selv». Dersom de flytter problemet og utfordringen fra seg selv over til noe annet, vil det være lettere å innse sine egne rettigheter, som igjen åpner opp for muligheten for å bli deltager i en ny gruppe. Når de da får innpass, vil de også utvikle selvrespekt og oppnå anerkjennelse fra de andre deltagerne.

Dette kan også gjenspeile seg i Honneths sfære for solidaritet. Denne sfæren baserer seg på at alle har unike evner, som kan brukes til å oppnå et fellesmål i samfunnet (Honneth, 2008, 131). Det at

alle har unike evner og muligheten til å bidra i samfunnet er ikke en ny tanke. Problemet oppstår når individer ikke innser sin egenverdi om at de er unike. Basert på Honneths teori mister man denne evnen til å se seg selv utenfra som et verdifullt individ, når man ikke oppnår anerkjennelse i kjærlighetsfæren. Selvtillit og selvrespekt er essensielle faktorer som et individ må ha for å kunne oppnå anerkjennelse innenfor sfæren for solidaritet. Basert på mine funn i dette litteraturstudiet, viser at mange innenfor det radikaliserede miljøet føler seg marginalisert og utenfor resten av samfunnet og at dette blant annet har påvirket deres selvrespekt og sosiale relasjoner. Dette kan igjen påvirke deres syn på hvilken posisjon de har i storsamfunnet. Dersom de selv føler at de ikke har noe å bidra med, vil det være vanskelig å ta del i storsamfunnet. De individene som søker mot høyre-radikaliserede miljøer og får innpass, kan da få følelsen av at de er unike og kan bidra med noe innenfor det miljøet de anser seg selv som en del av.

5.5.2 Griffins teori

Honneths anerkjennelsesteori legger større vekt på individenes liv og bakgrunn, mens Griffins teori ser nærmere på hvorfor høyre-radikaliserede miljøer er et relevant valg for enkelte individer. Griffins teori bygger på at individer opplever forandringer og uforutsigbarheter i livet. Disse forandringene fører igjen til at individer begynner å søke etter meningen med livet. Høyre-radikaliserede miljøer tilbyr både fellesskap, samt at de arbeider mot et felles mål som er større og viktigere enn dem selv (Griffin, 2012b, 105). Derfor mener jeg at Griffins teori kan bli sett i sammenheng med Honneths anerkjennelsesteori. Her skiller særlig sfæren for solidaritet seg ut, ved at man kan oppnå anerkjennelse ved at alle i et samfunn eller gruppe arbeider sammen mot et felles mål (Honneth, 2008, 131). For de høyre-radikaliserede er målet å oppnå et totaliserende nomos (Griffin, 2012a, 25). Dette gjør at det høyre-radikaliserede miljøet er mer attraktivt for mennesker i en sårbar og frustrerende situasjon, fordi de får et konkret mål og jobbe mot, samt at dette arbeidet mot et felles mål er med på å utvikle individets selvfølelse fordi de opplever å få en form for makt i tillegg til anerkjennelse (Griffin, 2012b, 110).

Ved å oppnå et totaliserende nomos vil også individets frie tankesett bli beskyttet (Griffin, 2012a, 25). Dette vil også være en positiv faktor for å kunne oppnå anerkjennelse i Honneths rettssfæren.

Det nye miljøet og det nye felles målet vil kunne være med på å gi ensomme individer et samhold og nye venner. Dette kan igjen være positivt for individers utvikling og anerkjennelse innenfor Honneths kjærlighetssfære.

Sårbarhetsfaktorene som jeg har skrevet om i masteroppgaven, kan på en eller flere måter føre til at individer som er påvirket av disse sårbarhetsfaktorene vil søke mot et radikaliseret miljø. I et nytt miljøet vil de kunne få oppleve anerkjennelse over sin annerledeshet der hvor storsamfunnet kan ha påført dem krenkelse.

Som Griffin hevder er radikaliserete miljøer mer fokusert på å gjenopprette en balanse i både samfunnet, men mest av alt, gjenopprette en balanse i individenes liv.

5.5.2.1 Griffins todeling

Griffins teori om todeling av radikaliseret er ikke like relevant for alle sårbarhetsfaktorene jeg nevner. På den ene siden kan man se at de fleste av sårbarhetsfaktorene er preget av det Griffin skisserer som den modernistiske retningen, altså at nomos er i oppløsning (Griffin, 2012b, 116).

På den andre siden dersom det er avklart at det er antifeministiske holdninger som er årsaken til radikaliseret, kan det se ut til at de er preget av den fanatiske retningen. For disse individene er det avgjørende at storsamfunnet ikke respekterer det tradisjonelle samfunnet (Griffin, 2012b, 116). Dersom storsamfunnet hadde forholdt seg til et tradisjonelt tankesett og ikke en moderne tanke om likestilling mellom kjønn, ville de individene som søker seg mot radikaliserete miljøer hatt en annen posisjon og rolle som utgangspunkt. De ville ha opplevd anerkjennelse for hvem de er og ikke opplevd krenkelse over at de er menn i en sårbar situasjon. Tilhørigheten til et radikaliseret miljø vil føre til at det er mulig å gjenopprette balansen i nomos. På den måten vil det være mulig å ta tilbake mannens naturlige plass i samfunnet (Skoglund, 2013, 143- 144). Dette viser også at individer som er tilknyttet den fanatiske retningen har behov for å føle en tilknytning til nomos (Griffin, 2012b, 109).

5.6 Anerkjennelse og religion

Globaliseringen og sekulariseringen som foregår i verden i dag fører til at samfunnet går gjennom en forandring. Denne forandringen påvirker både individer og samfunnets institusjoner. Blant annet har sekulariseringen ført til at individer har fått større kontroll over eget liv (Kværne, 2020). Mange høyreradikalisererte er ofte skeptiske til religion fordi religiøse holdninger og tankesett kan være truende for det sekulariserte samfunnet vi har her i vesten (Vestel, 2016, 66). En av religionene som anses som truende mot vestlige samfunn av høyreradikalisererte miljøer, er islam. Høyreradikalisererte begrunner sin forståelse av islam som en trussel, blant annet med at islam oppfordrer til bruk av vold (Vestel, 2016, 67). Høyreradikaliserertes egen oppfattelse av islam og andre truende religioner, i samt deres egne personlige opplevelser, påvirker deres holdninger til innvandrere som igjen påvirker deres valg om å søke seg til radikalisererte miljøer (Vestel, 2016, 103). Ved å sette personlige opplevelser i lys av religion, setter de også sin egen oppfattelse av seg selv i en større helhet (Vestel, 2016, 104).

For mange radikalisererte blir kristendom sett på som en kontrast til islam. Derfor blir bruken av kristendommen begrunnet med at de ønsker å ta tilbake Europas kristne verdier. Ved å bruke dette argumentet, hevder de høyreradikalisererte at de vil være i stand til å forsvare seg mot fienden i samfunnet (Strømmen, 2020, 122). Kristendommen og bibelen blir brukt som et kulturelt symbol og som en måte å forstå eller tolke en kultur på (Strømmen, 2020, 124-125). Som tidligere nevnt er det også vanlig for de radikalisererte å bruke norrøn mytologi og vikinger som referanse for å forstå sin kulturelle bakgrunn (Sivertstøl, 2016).

Høyreradikalisererte bruker i stor grad religion og kulturhistorie for å underbygge sin egen ideologi (Pedersen, 2016). I tillegg representerer kristendommen og norrøn mytologi maskuline idealer, noe som gjør at disse kulturelle referansene er svært relevante for de radikalisererte.

5.6.1 Honneth og Griffins teori

Religion kan være vanskelig å tolke alene i lys av Honneths anerkjennelsesteori. Jeg har derfor valgt å kombinere både Honneth og Griffin for å kunne forstå hvordan religion kan være med på å gi individer anerkjennelse. Innenfor temaet religion syntes jeg det har vært vanskelig å vise spesifikke

former for krenkelse innenfor Honneths kjærlighetssfære. Jeg har derfor valgt å fokusere på rettssfæren og sfæren for solidaritet. Jeg har tatt utgangspunkt i at religiøse organisasjoner ofte tilbyr nettverk og det vil i disse nettverkene åpnes opp en mulighet for å skape nære relasjoner med andre.

Når individer bruker kristendom og norrøn mytologi som bakgrunn for radikaliseringsprosesser, vender de seg mot det Griffin anser som en fanatisk retning. Den fanatiske retningen bygger på et ønske om å ta tilbake tradisjoner (Griffin 2012b, 116). Høyre-radikaliserende som bruker religion som argument for radikaliseringsprosesser begrunner det med at de ønsker å ta tilbake de kristne røttene og fremheve den europeiske kulturen i dagens sekulariserte samfunn (Strømmen, 2012, 122). Det samme gjelder for de som argumenterer for tilhørighet til norrøn mytologi og vikinger. Ønsket om å bli radikalisert er å komme i kontakt med sin kulturelle bakgrunn og å ta tilbake et tradisjonelt samfunn (Sivertstøl, 2016). Basert på Griffins fanatiske retning kan man si at de individene som radikaliseres på bakgrunn av religion vil oppleve å bli del av et fellesskap som alle jobber mot et felles mål, å ta tilbake den vestlige kulturen og tradisjonen. Dette felles målet gjør at individene kan oppleve anerkjennelse innenfor Honneths sfære for solidaritet. Alle som følger en fanatisk retning, vil være med på å delta i arbeidet mot dette felles målet ut ifra de unike evnene de har. De vil dermed oppleve å bli anerkjent fordi deres tankesett og egenskaper har verdi for fellesskapet de deltar i (Honneth, 2008, 131).

Radikaliserende eller individer i en radikaliseringsprosess som søker mot en religiøs form for radikaliseringsprosesser kan også være påvirket av Griffins andre retning, den modernistiske retningen. Den modernistiske retningen bærer preg av at individer opplever at nomos er i oppløsning (Griffin, 2012b, 116). Den globaliserte og sekulariserte verden vi lever i og forholder oss til i dagens samfunn, fører til at samfunnet er i endring (Kværne, 2020). Globaliseringen fører med seg fri flyt av informasjon og religion. Dette kan igjen føre til en opplevelse av at samfunnet rundt dem kollapser og at de meningsfylte rammene de tidligere har forholdt seg til forsvinner (Vestel, 2016, 24). Et samfunn i endring som er preget av globalisering og sekularisering, kan for mange oppleves som at samfunnet blir fylt med ennå flere fiender og trusler. De som befinner seg i en sårbar situasjon vil oppleve å bli marginalisert og at de har mistet sine rettigheter. Det vil derfor være nødvendig for disse individene å ta egne valg som vil føre dem i en posisjon der det vil være mulig å oppnå anerkjennelse (Honneth, 2008, 128). For enkelte individer vil en religiøs tilknytning til radikaliseringsprosesser

være en måte å kunne oppnå anerkjennelse innenfor Honneths rettssfære, fordi søken mot en modernistisk retning føre til at de søker mot religion for å ta tilbake kulturelle rammer. Dette viser at det er vanskelig å skille retninger av høyreekstremisme fra hverandre slik som PST hevder (PST, 2019, 4).

5.7 Anerkjennelse over internett

Internett er et viktig virkemiddel i radikaliseringsprosessen, særlig på grunn av all informasjon og tilgjengeligheten av all informasjon som finnes (Gremmerli, 2015, 88). Som tidligere nevnt er det problematisk at sårbare individer bevisst søker etter løsninger på deres egne problemer (Skoglund, 2013, 129-130). Internett gjør det lettere å få svar på det de søker etter. De som søker til radikaliserede miljøer på internett ender gjerne opp i enten sosiale nettverk over internett eller i virtuelle verdener (Sunde, 2013, 46).

Deltagelsen i virtuelle verdener kan påvirke deltagerens moralske og sosiale kompass, fordi de ender opp med å forholde seg til de virtuelle kodene (Sunde, 2013, 54).

Sosiale nettverk innebærer at deltagere bruker sin egen identitet for å skaffe relasjoner (Sunde, 2013, 45). Den digitale subkulturen de radikaliserede er deltagere i, gir mulighet til å bygge relasjoner, fordi de slipper å møtes fysisk og trenger derfor ikke forholde seg til samfunnet rundt seg. Internett og den digitale subkulturen er med på å gi individer en følelse av å tilhøre et felleskap (Sunde, 2013, 49). Internett kan også brukes som et skjulested hvor det er mulig å uttrykke seg fritt (Sunde, 2013, 27). Dette fører også til at det vil være mulig for individer å skape seg en egen internettidentitet, hvor individenes internettpersonlighet nødvendigvis ikke stemmer overens med deres virkelige personlighet (Gremmerli, 2015, 89).

5.7.1 Honneths teori

Dersom man deler radikaliseringsprosessen over nett i enten virtuelle verdener eller sosiale nettverk vil begge retningene være preget av at individene søker til nettverk og fellesskap basert på at de ønsker å oppnå anerkjennelse. Digitale subkulturer på internett gir muligheten for alle å ytre ulike meninger, samt at de som ytrer seg skaper seg en digital identitet (PST, 2021, 5).

I de virtuelle verdene opptrer man anonymt og mange får derfor muligheten til å fremstille seg selv på en annen måte enn hva storsamfunnet rundt oppfatter dem som. Dette kan spille inn på

anerkjennelse innenfor rettsfæren. De som blir deltagere i virtuelle verdener opplever at de gjennom disse sosiale relasjonene og nettverkene, utvikler individene et selvbilde og en selvtilit, som igjen gir dem en følelse av å bli anerkjent (Sunde, 2013, 54). Denne selvtiliten tar de med seg ut i den virkelige verden. Krenkelsen oppstår når de beveger seg ut av den virtuelle verden og oppdager at storsamfunnet rundt ikke ser dem på den måten de ser seg selv på (Honneth, 2008, 128). Basert på dette kan de radikaliserede bli oppfattet som en marginalisert gruppe i storsamfunnet. Dette fører til at de isolerer seg fra storsamfunnet og kun forholder seg til de virtuelle verdenene.

Basert på det kan man si at de blir fratatt sine rettigheter fordi de ikke blir akseptert for hvem de anser seg for å være (Honneth, 2008, 118).

Sosiale nettverk over internett har som mål å opprette relasjoner med likesinnede. Her skapes det et fellesskap hvor det er trygt å dele tanker og holdninger. Dette fører til en fellesskapsfølelse, som igjen er med på å utvikle et menneskes egen identitet (Sunde, 2013, 45).

Generelt kan man si at digitale subkulturer preges av dynamikken innenfor sitt miljø. Deltagerne påvirker hverandre på ulike måter (kilde PST, 20219. Dersom man ser på digitale subkulturer ut ifra Honneth sin teori, utfyller disse nettverkene behov til relasjoner. Fordi de tilbyr et nettverk med sosiale relasjoner, samt at disse nettverkene er positive for individets selvfølelse. Den negative siden ved disse nettverkene er at individene søker seg mot et veldig marginalisert miljø, som fører til at de ikke blir anerkjent i storsamfunnet. Samtidig ved å unngå storsamfunnets felles normer, og det de radikaliserede anser som begrensninger (Sunde, 2013, 27), lykkes de radikaliserede med å bli anerkjent innenfor sitt eget nettverk og storsamfunn som de selv velger å forholde seg til.

PST hevder at de fleste radikaliserede som befinner seg på internett blir værende der og ikke gjør noe ut av eventuelle terrorplaner som de har diskutert innenfor nettverkene (2019, 12). Dette kan bety at de ønsker å holde seg til miljøene hvor de får anerkjennelse, selv om det betyr at de bare forholder seg til en subkultur og ikke storsamfunnets felles kultur.

5.7.2 Griffins teori

Radikalisering over internett peker ikke ut noen spesifikk retning av radikalisering. Dersom man ser radikalisering over internett i lys av Griffins teori, blir internett en svært viktig brikke i radikaliseringsprosessen for de individene som leter etter mening med livet. Over internett, uavhengig av om det er virtuelle verdener eller sosiale nettverk, blir de radikaliserede tilbudt et

fellesskap og de får mulighet til å delta i en prosess hvor de jobber mot et mål som er større enn dem selv (Griffin, 2012b, 105). På internett kan de uttrykke seg fritt og får støtte i sitt tankesett. Ved å være deltagere i grupper på internett kan det tenkes at mange går fra å føle på en frustrasjon over eget liv, til å føle på at de har fått ett nettverk og at livet dermed har fått en ny mening (Griffin, 2012b, 110).

5.8 Oppsummering

Dersom man ser sårbarhetsfaktorene fra kapittel 4 i lys av Honneths anerkjennelsesteori og Griffins teori om radikaliseringsprosessen, er det mulig å se at individers opplevelse av å bli krenket fører til en kamp for å oppnå anerkjennelse (Lysaker, 2015). Anerkjennelsen de oppnår, får de innenfor radikaliserende miljøer.

Som mine funn viser finnes det ulike sårbarhetsfaktorer som fører til radikaliseringsprosessen.

Sårbarhetsfaktorene kan bli sett på i et hermeneutisk perspektiv. Sårbarhetsfaktorene påvirker hverandre, for eksempel, dersom et individ ikke har utdanning, kan det være vanskelig å få jobb.

Samtidig som sårbarhetsfaktorene blir påvirket av samfunnsmessige faktorer, i form av at sårbarhetsfaktorene fører til marginalisering, som igjen fører til at individer søker seg mot nye miljøer. På grunn av globaliseringen i dagens samfunn, blir informasjon forflyttet raskt rundt, særlig på internett. Internett blir derfor en arena hvor marginaliserte individer kan utfolde seg fritt og bli en del av et fellesskap hvor de kan oppnå anerkjennelse.

Ved å se denne radikaliseringsprosessen som en helhet påvirket av individuelle faktorer kan man oppnå et hermeneutisk perspektiv. Fordi det er mulig å se de individuelle faktorene som en del av en helhet (Hauge og Holgernes, 2005, 79).

Fellestrekk for alle som blir radikalisert, er at de lever liv som er preget av ulike sårbarhetsfaktorer. Disse sårbarhetsfaktorene dreier seg i stor grad om ensomhet, marginalisering, frustrasjon som fører til at de har en generell opplevelse av krenkelse i livet.

Det menneskelige behovet for fellesskap og anerkjennelse fører til at enkelte individer søker seg til radikaliserende miljøer.

Ved å bli deltagere i et radikaliserende miljø vil individene som opplever krenkelse bli deltagere i et prosjekt som er større enn dem selv. Dette vil være med på å tilføre individene en ny mening med livet (Griffin, 2012b, 105).

Ved å være deltager i et radikaliseret miljø vil individet kunne oppleve å bli deltager i et fellesskap. Deltagelsen i et fellesskap og følelsen av å ha sosiale relasjoner vil være positivt for individets utvikling og selvfølelse.

Religion er et stort samfunns- og kulturelt spørsmål som mange har en mening om. Ved å bruke religion som en faktor i radikaleringen, vil de radikaliserete enten være med å arbeide mot et felles mål om å stabilisere nomos ved å bekjempe fiender (Griffin, 2012b, 116). Eller så kan religion brukes som en begrunnelse for radikalisering dersom radikaleringen skjer på bakgrunn av ønsket om et tradisjonelt samfunn hvor de radikaliserete kan ta tilbake sin plass i samfunnet (Griffin, 2012b, 116). Uavhengig av individenes personlige tro, kan religiøs tilnærming til radikalisering gi individer et felles mål å jobbe mot, samt sosiale relasjoner og selvtilit fordi deres ytringer blir viktig i fellesskapet.

Radikaliserete miljøer deles gjerne inn i ulike retninger. Dette fører til at de radikaliserete miljøene er tilgjengelig for flere. Fordi de som opplever krenkelse, søker seg til miljøene ut ifra de ulike retningene basert på deres egne behov og tankesett (Skoglund, 2013, 129-130).

Som min litteraturstudie viser, vil et slikt fellesskap være mulig å oppnå på internett. Internett som en digital subkultur, gir alle individer en mulighet til å skape seg en digital identitet (PST, 2021,5).

Radikaliserete miljøer tilbyr sosiale relasjoner hvor det er mulig å ytre seg fritt. Dette fører igjen til at mange ikke lengre har en opplevelse av å være frustrert, men at livet har fått en ny mening (Griffin, 2012b, 110). Dette fører igjen til at de radikaliserete føler at de kan være med å bidra, som igjen fører til en opplevelse av anerkjennelse.

6 Avslutning

Radikalisering er et svært komplekst tema med flere ulike faktorer som spiller inn på problemstillingen «hvorfor søker unge voksne til høyre-radikaliserte miljøer?».

I min masteroppgave har jeg spesifikt sett på sårbarhetsfaktorer som påvirker søken etter et nytt miljø. Mange individer som er preget av sårbarhetsfaktorer, blir ofte tiltrukket av det høyre-radikaliserte miljøet.

Ved å bruke Honneth og Griffin sine ulike teorier, har jeg fått en mye større forståelse av temaet sårbarhetsfaktorer og radikalisering.

Honneths teori viser en generell forståelse av hvordan usikkerhet og krenkelse påvirker mennesker. Individer som opplever krenkelse innenfor en eller flere av sfærene vil kontinuerlig jobbe for oppnåelse av anerkjennelse. Dersom man ser sårbarhetsfaktorene i lys av Honneths teori, er det mulig å se at individene søker seg til miljøer, der det er mulig å oppnå fellesskap og nære relasjoner. Mine funn viser at det finnes ulike retninger av høyreekstreme miljøer, men retningene er relativt like og det er derfor vanskelig å skille dem fra hverandre. Det viktigste for mange som søker mot høyre-radikaliserte miljøer er å bli deltagere i et fellesskap (PST, 2019, 3). Fra mitt teoretiske perspektiv kan dette bli tolket slik at individer som søker til radikaliserte miljøer, søker også et miljø hvor de kan bli anerkjent.

I masteroppgaven presenterer jeg ulike trekk ved de som blir radikalisert. Flere av individene blir profilert som «ensomme ulver» (Stenersen, 2016), eventyrere, ideologiske aktivister, sosialt frustrerte ungdommer, rotløse og «følgere» (Bjørge 2015 og Vestel, 2016, 26). I tillegg er det flest menn som blir radikalisert (PST, 2019, 5). Felles trekkene ved individer som radikaliseres er at de på en eller annen måte er utilpass med sin posisjon i livet. Alle søker etter et fellesskap eller å utvikle sin egen identitet (Vestel, 2016, 26). Dette viser at individer som søker til radikaliserte miljøer ønsker å utvikle selvrespekt, opplevelse av anerkjennelse og skape seg et nettverk.

I tillegg til personlighetstrekk ved individer som blir radikalisert, har jeg også presentert ulike sårbarhetsfaktorer som kan føre til at de søker seg mot radikaliserte miljøer. Sårbarhetsfaktorene jeg har presentert er: jobb, utdanning, nomisk krise, familieliv, antifeminisme, personlige opplevelser, rus, tilpasningsproblemer, psykisk helse og diagnoser. Felles for alle individene som blir påvirket av sårbarhetsfaktorene er at de anser seg selv som marginalisert. Denne marginaliseringen

fører til at individene søker til miljøer hvor de kan få bekreftelse på sitt tankesett og situasjon. Dersom individene omgås med likesinnede, vil det være mulig å oppnå anerkjennelse og bekreftelse (Skoglund, 2013, 129).

Religion og internett er faktorer på samfunnsnivå som kan påvirke søken mot radikaliserede miljøer. Religion blir brukt som forklaringsramme på radikalisering både for å kunne forklare andre individers personlighet og oppførsel (Vestel, 2013, 133), og for å forklare ønsket om å oppnå en felles kultur i samfunnet (Strømmen, 2020, 122).

Griffins teori ser spesifikt på radikalisering. Dersom en ser de ulike sårbarhetsfaktorene i lys av Griffins teori kan det tyde på at mange er frustrert over sin egen situasjon og posisjon i samfunnet. Basert på dette søker de seg til et nytt miljø.

Ved å kombinere disse to teoriene mener jeg at det kan være mulig å gi et bilde av hva sårbarhetsfaktorer gjør med et individ og hvor viktig individers selvtillit og selvrespekt er, selv i sårbare situasjoner. Alle individer har et behov for å føle at de er viktige, at de utgjør en forskjell for medmennesker og at de føler tilhørighet til et fellesskap. Ved å bruke Griffins teori belyses individers desperasjon etter innpass i et fellesskap og hvorfor de lar seg påvirke ideologisk. Det ser ut til at tilgjengeligheten og tilgangen på informasjon på internett, gjør det lettere for de marginaliserte å finne et miljø hvor man kan oppleve å passe inn. Høyre-radikaliserede miljøer blir ofte relevant fordi de kan tilby tilhørighet (Skoglund, 2013, 129). Ved å delta i et radikaliseret miljø kan individene oppnå deltagelse mot et fellesmål slik Griffin skisserer (Griffin, 2012b, 105), samt Honneths sfære for solidaritet (Honneth, 2008, 131).

Som mine funn viser finnes det ulike sårbarhetsfaktorer som fører til radikalisering. Disse sårbarhetsfaktorene kan bli sett på i et hermeneutisk perspektiv. Sårbarhetsfaktorene påvirker hverandre, for eksempel, dersom et individ ikke har utdanning, kan det være vanskelig å få jobb. Samtidig som sårbarhetsfaktorene blir påvirket av samfunnsmessige faktorer, i form av at sårbarhetsfaktorene fører til marginalisering, som igjen fører til at de søker seg mot nye miljøer. På grunn av globaliseringen i dagens samfunn, blir informasjon forflyttet raskt rundt, særlig på internett. Internett blir derfor en arena hvor de marginaliserte kan utfolde seg fritt og bli del av et fellesskap hvor de kan oppnå anerkjennelse.

Ved å prøve å forstå sårbarhetsfaktorene som individuelle faktorer som påvirker hverandre. Til slutt utløses radikaliseringsprosessen, og å se radikaliseringsprosessen som en helhet påvirket av individuelle faktorer oppnår man et hermeneutisk perspektiv. Ulike hendelser må bli sett som en del av helheten. Helheten må bli forstått som en prosess bestående av ulike individuelle hendelser (Hauge og Holgernes, 2005, 79).

Formålet med min masteroppgave var å se etter ulike sårbarhetsfaktorer som kunne påvirke og vise til hvorfor unge voksne søker til høyre-radikaliserede miljøer. Mine funn og diskusjon viser at radikaliseringsprosessen er kompleks og at det finnes flere ulike sårbarhetsfaktorer og arenaer som påvirker hvorfor individene søker seg mot en høyre-radikaliseret retning.

Siden min masteroppgave baserer seg på en litteraturstudie, vil mengden sårbarhetsfaktorer være begrenset, fordi jeg har brukt den litteraturen jeg selv syntes var mest relevant. Dersom jeg hadde utført kvalitativt studie og deltagende observasjon som var den opprinnelige planen, kan det være at funn av sårbarhetsfaktorene hadde vært annerledes. Det samme kan tenkes dersom jeg hadde valgt annen litteratur.

En annen form for begrensning i masteroppgave kan være min bakgrunn fra min bachelorgrad i religion, kultur og globalisering ved VID vitenskapelige høyskole. Med mitt samfunnsvitenskapelige blikk på problemstilling valgte jeg derfor å inkludere religion og internett som viktige faktorer til radikalisering. Dersom jeg hadde hatt en annen bakgrunn og forståelse kunne det være at jeg hadde funnet andre sårbarhetsfaktorer og andre arenaer som fører til radikalisering.

6.1 Videre forskning

Mine funn har vist at internett er en viktig del av radikaliseringsprosessen. På internett kan høyre-radikaliserede individer ytre seg fritt. For videre forskning kan det være interessant å se på hvordan enkeltmannsterrorister hadde forholdt seg til sitt tankesett, dersom de hadde fått uttrykt seg fritt i storsamfunnet og ikke bare inne i lukkede nettforum. Hadde de vært mer eller mindre aktive innad i miljøet? Hadde storsamfunnet rundt gitt mer aksept til holdningene, dersom storsamfunnet hadde fått bedre forståelse av hva de radikaliserede står for? Ville mostand i form av kunnskap forandret deres tankesett? Et annet forskningsspørsmål det kunne vært interessant å se på er hvordan storsamfunnet håndterer marginaliserte grupper. Dersom sårbarhetsfaktorene jeg

har nevnt i masteroppgaven ikke hadde vært tabu eller stigmatiserende, ville da individene fortsatt søkt mot et høyre-radikalisert miljø, eller ville de søkt mot et annet miljø?

Jeg tror det også kunne vært interessant å se på familieforholdene til de høyre-radikaliserte.

Hvordan stiller familien rundt radikaliserte, seg til radikaliserte holdninger og tankesettet. Kan de radikaliserte ha blitt påvirket av familiemedlemmer? Får radikaliserte individer lov til å uttrykke seg fritt, selv om familien kanskje ikke er enige i tankesettet og ideologien deres? Opplever radikaliserte anerkjennelse for hvem de er og hva de står for, av familien?

Det finnes nok mange forskningsspørsmål man kan stille rundt denne tematikken. Jeg har nevnt de spørsmålene jeg har stilt meg selv underveis i denne prosessen. Jeg tror uansett at det er viktig å forske mer på og få en større forståelse for temaet radikaliserings. På den måten kan det kanskje i fremtiden være mulig å unngå terroraksjoner som rammer uskyldige mennesker.

Referanseliste

Andersen, A J W, (2021, 5.mai). *psykisk helse*. Hentet fra: https://sml.snl.no/psykisk_helse

Aveyard, Helen (2007). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide*. Maidenhead: Open University Press

Berg, O T. (2021, 23. februar). *samfunnsvitenskap*. Hentet fra: <https://snl.no/samfunnsvitenskap>

Bjørgo, T (2015, 18 februar). Hvem blir terrorister? .NRK. Hentet fra: https://www.nrk.no/ytring/hvem-blir-terrorister_-1.12215852

Bjørgo, T., og Gjelsvik, I.M. (2015). *Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*. (PHS Forskning 2015:2). Oslo: Politihøgskolen. ISBN 978-82-7808-117-4 (elektronisk utgave)

Byermoen, Huuse, Ighanian, Nilsen (uten år). Terrorangrepet på New Zealand. VG. Hentet fra: <https://www.vg.no/spesial/2019/new-zealand-terroren/>

C-REX, (2019, 11. August) *Moskéskyting i Bærum*. Hentet fra: <https://www.sv.uio.no/c-rex/aktuelt/aktuelle-saker/2019/moskeskyting-i-berum.html>

Dahl, Ø (2019, 10. Januar). *Det flerkulturelle Norge*. Hentet fra: <https://ndla.no/nb/subject:18/topic:1:194233/topic:1:82493/resource:1:78441?filters=urn:filter:b9e86c43-93b8-49e9-81af-09dbc7d79401>

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. Utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

Eriksen, Thomas Hylland (2010). *Små steder- store spørsmål. Innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Fjørtoft, K. (2009). Nancy Frasers kritikk av Axel Honneths anerkjennelsesteori. *Agora*, 27 (4), s 61-77.

FN (2020a, 14. september). *Ekstremisme og terrorisme*. Hentet fra: <https://www.fn.no/tema/konflikt-og-fred/ekstremisme-og-terrorisme>

FN (2020b, 6.mars). *Den islamske staten (IS)*. Hentet fra: <https://www.fn.no/Konflikter/den-islamske-staten-is>

Forsberg, C og Wengstöm, Y (2013). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. (3. utgave). Stockholm: Natur & Kultur.

Forskningsetiske komiteene (2018. 29.oktober). *Hva er forskningsetikk?* Hentet fra: <https://www.forskningsetikk.no/om-oss/hva-er-forskningsetikk/>

Fosshagen, Kjetil (2017, 17. oktober). *globalisering*. Hentet fra: <https://snl.no/globalisering>

Frønes, I. (2018). *Den krevende barndommen: om barndom, sosialisering og politikk for barn*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Gremmerli T, (2015). *Online-radikalisering: forebygging på internet* (DIIS Report 2015:3). Hentet fra: https://www.diis.dk/files/media/publications/publikationer_2015/diis_report_2015-03_web.pdf

Griffin, Roger (2012a). *Terrorist's creed: Fanatical violence and the human need for meaning*. Storbritannia: Palgrave Macmillian

Griffin, Roger (2012b). Terroristradikaliseringens metapolitikk. I Sørensen, Øystein, Hagtvat, Bernt, Steine, Bjørn Arne (Red.), *Høyreekstremisme: Ideer og bevegelser i Europa* (s. 101-130). Oslo: Dreyers forlag

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. (2. utgave). Bergen: Fagbokforlaget

Grønnerød, J S., Andersen, A J., og Hellevik, P M. (2016). *Radikalisering og psykisk helse- En kunnskapsoppsummering*. (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S, Rapport nr. 04/2016). ISBN (978-82-8122-092-8)

Hardoy, I., Brekke, I., von Simson, K., (2021, 29 april). Ny undersøkelse viser tydelig sammenheng mellom mental helse og skoleprestasjoner. *Aftenposten*. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/viten/i/KyggVE/ny-undersokelse-viser-tydelig-sammenheng-mellom-mental-helse-og-skolep>

Hauge, L, S & Holgeres, B. (2005). *Vitenskap og språk. En innføring i vitenskapsfilosofi og logikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Honneth, A. (2008). *Kamp om anerkjennelse: om de sosiale konfliktenes moralske grammatikk*. (L. Holm-Hansen, overs.). Oslo: Pax Forlag AS. (Opprinnelig utgitt 1992).

Høilund, Peter og Juul, Søren (2005). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag

Jupkås, A R. (2012). *Ekstreme Europa: ideologi, årsaker og konsekvenser*. Oslo: Cappelen Damm

Jørgensen, Sten Inge (2002, 04. juni). *Hva er globalisering?*. Hentet fra: <https://forskning.no/samfunnsokonomi-statsvitenskap/hva-er-globalisering/1090589>

Kalleberg, R (2003). Håndtering og forebygging av vitenskapelig uredelighet. I Ruyter, K. W. (red.) *Forskningsetikk: beskyttelse av enkeltpersoner og samfunn* (1. utgave, 1. opplag, s. 185-211) Oslo: Gyldendal akademisk.

Klungtveit (2019, 12. August). PST:- Overraskende mange i Norge sympatiserer med høyreekstrem terror. *Filter Nyheter*. Hentet fra: <https://filternyheter.no/pst-overraskende-mange-i-norge-som-sympatiserer-med-hoyreekstreme-terrorhandlingar/>. 13.08.19

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utgave). Oslo: Gyldendal akademisk. Gyldendal Norsk Forlag AS

Kværne, P. (2020, 21 juli). *sekularisering*. Hentet fra: <https://snl.no/sekularisering>

Lien, M, S., Thanem, T., Lhone, J-L. (2019, 15. August). Hvite massedrapsmenn finner inspirasjon i hverandre: - Det er en «copycat»- tendens. VG. Hentet fra:

https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/P9eo3p/hvite-massedrapsmenn-finner-inspirasjon-i-hverandre-det-er-en-copycat-tendens?utm_source=vgfront&utm_content=row-12

Lysaker, O. (2015, 20 juli). *Axel Honneth*. Hentet fra: <https://www.salongen.no/axel-honneth/>

Lysberg, M. (2019, 12. August) - Et globalt idéfellesskap. *Klassekampen*. Hentet fra:

<https://www.klassekampen.no/article/20190812/ARTICLE/190819992>

Magerøy, H og Næss, E M (2020, 26 desember). *Odin*. Hentet fra: <https://snl.no/Odin>

Malt, U., (2019, 11. oktober). *sårbarhetsfaktorer*. Hentet fra: <https://sml.snl.no/sårbarhetsfaktorer>

Nordbø, B (2018, 17 april). *marginalisering*. Hentet fra: <https://snl.no/marginalisering>

Næss, E M. (2020, 20. September). *Tor (I norrøn mytologi)*. Hentet fra: https://snl.no/Tor_-_i_norrøn_mytologi

Pedersen, B E (2016, 25. Februar). Roy Jacobsen: Odins soldater ødelegger den norrøne kulturarven. *Dagsavisen*. Hentet fra: <https://www.dagsavisen.no/kultur/2016/02/25/roy-jacobsen-odins-soldater-odelegger-den-norrone-kulturarven/>

Pettersvold, M. (2018, 17. September). *Axel Honneth*. Hentet fra: <http://www.barnehageforum.no/showarticle.aspx?ArticleID=5973>.

PST (2021. 12 mars). *Dataspill, selfie-jihad og livestreaming av terrorangrep: Hvordan ekstreme digitale nettverk påvirker terrortrusselen i Vesten og Norge*. Hentet fra: <https://www.pst.no/alle-arter/utgivelser/dataspill-selfie-jihad-og-livestreaming-av-terrorangrep-hvordan-ekstreme-digitale-nettverk-pavirker-terrortrusselen-i-vesten-og-norge/>

PST (2019. 1 mars.). *Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer I høyreekstreme miljøer I Norge?*. (Politiets sikkerhetstjeneste, ref. 17/12585-16).

Regjeringen (2019, 13 august). *Hva er radikalisering og voldelig ekstremisme?*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/om-forebyggende-arbeid/hva-er-radikalisering-og-voldelig-ekstre/id663761/>

Sandberg, S., (2010). Utberedt men annerledes. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 04/2010 (Volum 51), s 495-521. <https://ezproxy1.usn.no:3325/tfs/2010/04/art01>

Schackt,J. (2019, 20 september). *kultur*. Hentet fra: <https://snl.no/kultur>

- Schjødt, B. og Skutle, A. (2013, 7. Mai) Fremveksten av samfunnspsykologien i Norge: fra kritisk korrektiv til et alternativ i posisjon. *Psykologi tidsskriftet*. Hentet fra: <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2013/05/fremveksten-av-samfunnspsykologien-i-norge-fra-kritisk-korrektiv-til-et?redirected=1>
- Sivertstøl, A. (2016, 2. Mars). Norrøn mytologi og åsatro har ingenting med nazistiske verdier å gjøre. *Aftenposten*. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/OgBq/norroen-mytologi-og-aasatro-har-ingen-ting-med-nazistiske-verdier-aa-gjoere>
- Skoglund, A (2013). *Sinte hvite menn: de ensomme ulvenes terror*. Oslo: Humanist forlag
- Skoie, H. (2020, 17.02). *forskning*. Hentet fra: <https://snl.no/forskning>
- Skybakmoen, J (2019, 7.august). Drap og terror: Dette er de verste høyreekstreme angrepene siden 2011. *Filtnyheter*. Hentet fra: <https://filtnyheter.no/drap-og-terror-dette-er-de-verste-hoyreekstreme-angrepene-siden-2011/>
- Smedsrud, M. (2019). Ekstreme kaprer religionen. *Nytt norsk kirkeblad*. s 5-10. Hentet fra: <https://www.tf.uio.no/forskning/publikasjoner/nytt-norsk-kirkeblad/nnk-i-pdf/nnk-2019-5.pdf>
- Stenersen, A., (2016, 12. januar). *soloterrorisme*. Hentet fra: <https://snl.no/soloterrorisme>
- Store norske leksikon (2020, 14 juli). *identitet*. Hentet fra: <https://snl.no/identitet>
- Store norske leksikon (2019, 27 september). *subkultur*. Hentet fra: <https://snl.no/subkultur>
- Strømmen, H M. (2020). En høyreekstrem bibel?: bibelforskning etter 22.juli. Kirke og kultur 02/2020 (volum 125). 120-129. Hentet fra: <https://www.idunn.no/kok/2020/02/en-hoeyreekstrem-bibel>
- Sunde, I M, (red.) (2013). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett*. (PHS Forskning, 2013:1). Oslo: Politihøgskolen. ISBN 978-82-7808- 100-6 (elektronisk utgave)
- Thagaard, T (2018). *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitative metoder*. (5. utgave). Bergen: Fagbokforlaget
- Thanen, T., Hollum, J. Og Ording, O. (2019, 17. August). Grunnleggeren: Derfor er 8chan- forumet så populært blant høyreekstreme. *VG*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/pL4Wmo/grunnleggeren-derfor-er-8chan-forumet-saa-populaert-blant-hoeyreekstreme>
- Vestel, V (2016). *I gråsonen: ungdom og politisk ekstremisme I det nye Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Vogt, K., (2018, 20. februar). *hadith*. Hentet fra: <https://snl.no/hadith>